

2013 2014

Мудар избор

Евројски дневник

© Европска унија, 2013

Публикацију „Мудар избор“ ЕВРОПСКИ ДНЕВНИК 2013-2014 на српском језику финансирала је Делегација Европске уније у Републици Србији.

Желимо да се захвалимо Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Канцеларији за европске интеграције Републике Србије који су подржали овај пројекат и учествовали у припреми овог дневника.

Ова публикација има искључиво информативни карактер и не изражава званичне смернице Европске уније ни њене Делегације у Србији за тумачење европских законских норми и политике Уније у доменима који су обрађени у овој публикацији.

Издавач није одговоран за садржај Интернет сајтова наведених у публикацији, изузев званичних сајтова европских институција и органа.

Сајтови других организација су наведени у публикацији искључиво као могући примери, а не са жељом да се да потпуни списак или препорука.

Умножавање публикације је дозвољено уз навођење извора, осим у комерцијалне сврхе.

Штампано у Србији у 76.000 примерака, децембар 2013.

www.europa.rs

www.europadiary.eu

www.facebook.com/evropski.dnevnik

JN-03-13-599-SR-C

ISBN 978-92-9238-136-3

DOI : 10.2871/67691

2013 2014

Мудар избор

Презиме

Име

Датум рођења

Адреса

.....

Држава

Телефон

Мобилни

Имејл

Назив школе

Адреса

.....

Одељење

Одељенски старешина

У случају нужде молимо вас да обавестите

Телефон

Садржај

Уводна реч	3
------------------	---

🌐 Србија и Европска унија

Сазнајте све што вас занима о ЕУ – ЕУ инфо центар	4
ЕУ укратко	6
Времеоплов ЕУ	10
Уклапање делића слагалице	12
Како се доносе закони	15
Заједничка валута – евро	16
Србија и ЕУ – ваша будућност	18
Кораци ка ЕУ	19
Кандидатура и преговори	21
Западни Балкан и ЕУ	22
Како ЕУ помаже Србији	24
Економске везе – Србија и ЕУ	25

🌐 Европа и ја

Путовање без виза за грађане Србије ..	26
Бити грађанин Европске уније	27
Шта даље? Наставак образовања!	29
Предузетништво: будите другачији – будите своји!	33
Тражење посла – ваш први посао	35

🌐 Моја права, моји избори

Помоћ за потрошаче од А до...?	38
Устани... Бори се за своја права	41
Без обавезе	43
Дигитална дилема	44
Будите сајбер паметни	45
Твоја онлајн права	46
Болест зависности од Интернета	47
Ко вуче конце?	48
Храна за ум	50

🌐 Моје природно окружење

Имамо само једну планету	52
Сви смо у овоме заједно	54
Већи учинак уз мање улагање	56
Куповина за планету	58
Истраживањем штитимо нашу планету	59
Брига о пољопривреди	62

🌐 Моје здравље, моја безбедност

Здрав живот	67
Угаси цигарету	68
Имамо само једну кожу	69
Да ли је „трип“ прави пут?	70
Да ли ме чујеш сада?	71
Користите заштиту у сексу	72
Прави дил	74
Шта је на етикети?	76

🌐 Друштво у којем живим

О људским и грађанским правима	77
Особе са посебним потребама	80
Имам право гласа – користим га	82
Нетолеранција се неће толерисати	84
Стоп насиљу у школама!	87
Породица – моје уточиште	90
Насиље у вези	92
Спорт – позитивна идентификација са идолима	93
Лепота разноликости	96
Добро дошли у свемир	98

Уводна реч

Драги ученици,

Част ми је и задовољство што могу да вам представим пето издање Европског дневника који је припремила Делегација Европске уније у Републици Србији у сарадњи са установама Републике Србије.

Циљ Европског дневника је да вам прикаже нове могућности које очекују вас и вашу земљу у оквиру процеса приступања Србије Европској унији. Дневник покрива бројне интересантне и корисне теме попут студирања, тражења посла и познавања како својих права, тако и права других особа.

Процес приступања Србије Европској унији има директног утицаја на све вас. Европска унија се нада да ће такав процес довести до већег просперитета и безбедности, чиме би се побољшали животи свих људи у Србији. Бољитак Србије значио би и бољитак Европске уније као целине. Европски дневник је зато ту да вам помогне да разумете како Европска унија функционише и какви су односи између Србије и Европске уније.

За крај бих вам пожелео да уживате читајући Европски дневник као и пуно среће и успеха у академској 2013/2014 години.

Мајкл Давенпорт

Амбасадор

Шеф Делегације Европске уније у Републици Србији

Сазнајте све што вас занима о ЕУ

Информишите се и сазнајте што више о Европској унији, њеним вредностима, могућностима које вам већ сада пружа – о путовањима, студијама и студентским разменама, фондовима и стипендијама, волонтирању и учењу језика, о ономе што вас чека када Србија буде чланица ЕУ, као и о животу ваших вршњака у другим земљама Европе. То значи бити део садашњости и свог окружења, знати своја права и залагати се за њих, бити активан члан друштва Србије, Европе и света.

Шта ради ЕУ инфо центар?

Информациони центар Европске уније информисхе јавност о Европској унији и њеним институцијама, њеном настанку и развоју, законима и правилима у разним областима – од заштите животне средине, преко права грађана, потрошача, деце и родитеља, толеранције према различитостима, до јединственог тржишта и заједничке валуте, као и о односима ЕУ и Србије. Циљ је да се Европска унија и процес евроинтеграција приближе грађанима Србије.

Како доћи до ЕУ инфо центра?

У просторијама ЕУ инфо центра у Дому омладине у Београду, ул. Дечанска 1, сваког радног дана од 10 до 19 часова, а суботом од 10 до 15 сати, можете разговарати са службеницима центра и добити информације или савет где да их потражите и како до њих да дођете на најлакши начин.

Телефоном или имејлом

Питања можете поставити и телефоном (011) 322 99 22 или путем електронске поште (info@euinfo.rs), а одговор ћете добити у најкраћем могућем року или ћете сазнати којој надлежној институцији би требало да се обратите да бисте добили прави одговор или документ који вас занима.

Библиотека

У библиотеци ЕУ инфо центра можете провести пријатно време прегледајући и читајући многобројне публикације о Европској унији на енглеском или српском језику. Публикације које Инфо центар издаје бесплатно су вам на располагању и можете их узети у просторијама центра, добити мејлом или преузети са интернета.

Новински кутак

Овде можете да прелистате домаћу штампу – Политику, Блиц, Данас, Вечерње новости, Курир, Ало, Информер, Дневник, Привредни преглед, НИН, Време, Нови Магазин, Наше новине, као и стране дневне новине и часописе – недељне и месечне. Осим што ћете бити обавештени о ономе што се дешава код нас и у свету, моћи ћете на овај начин и да унапредите знање страног језика, читајући Der Spiegel, The Economist, Financial Times, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Le Monde, The Guardian, Jutarnji list, Globus.

Такође, можете бесплатно користити компјутер за претраживање интернета у потрази за информацијама.

Обуке, дебате, форуми

ЕУ инфо центар организује предавања о Европској унији, од њеног настанка и развоја до актуелних тема и нових прописа и циљева. Спровode се обуке о претраживању интернета у потрази за потребним информацијама и коришћењу постојећих база података. На многобројним форумима и дебатама које ЕУ инфо центар организује имате прилике и да кажете своје мишљење.

Интернет сајт

Сајт ЕУ инфо центра www.euinfo.rs веома је једноставан за коришћење и садржи велики број интерактивних и лако доступних информативних садржаја. Можете да се региструјете и примате обавештења о догађајима који се организују. Путем занимљиве интерактивне мапе, можете да приступите и свим пројектима у Србији који су финансирани средствима Европске уније.

О ЕУ инфо центру можете да се информисете и преко Фејсбука (Facebook):

www.facebook.com/euinfo.rs

или преко Твитера (Twitter):

<http://twitter.com/EUICBG>

или Јутјуба (Youtube):

www.youtube.com/euicbg

Пратите и сајт Делегације Европске уније у Србији:

www.europa.rs

Да сазнате више:

www.europa.rs

www.euinfo.rs

ЕУ укратко

Европска унија (ЕУ) је јединствена у свету: она није међународна организација попут Уједињених нација, нити замењује националне владе. Дакле, шта је ЕУ?

ЕУ су установиле националне владе да би се договарале о заједничким активностима у оним областима у којима је за државе боље да делују заједно, него свака за себе.

Сарадња уместо такмичења

Након разарања проузрокованог Другим светским ратом, Европљани су били решени да спрече да неки нови конфликт икада више поново опустоши континент. Уместо да се међусобно такмиче, владе Француске, Немачке, Италије, Белгије, Данске и Холандије су одлучиле да сарађују на пољу трговине и економије. Удружиле су ресурсе угља и челика, који представљају основне сировине за производњу оружја, и опасност од рата је опадала, пошто су земље постале међусобно важни трговински партнери.

Овај план сарадње европских држава предложио је тадашњи француски министар спољних послова Роберт Шуман. Шуманова декларација доводи до оснивања Европске заједнице за угаљ и челик у Паризу. Неколико година касније, настају Европска економска заједница (ЕЕЗ) и Европска заједница за атомску енергију (ЕВРОАТОМ).

Настанак ЕУ је представљао увод у еру мира и просперитета. Данас у ЕУ живи око 500 милиона људи, а Унија се бави питањима од свакодневног значаја и функционише у складу са следећим принципима:

- » 1. Може да делује само на оним пољима на којима су се националне владе договориле да делује.
- » 2. Треба да делује само тамо где може да буде делотворнија него националне владе уколико делују самостално.
- » 3. Мора да промовише и брани заједничке вредности попут демократије, слободе и правде, као и заједничко наслеђе Европе, изражено у њеним многобројним културама, традицијама и језицима.

Уколико желите да сазнате више о ЕУ и њеној историји, посетите званичан портал Европске уније
www.europa.eu

WWW

Од 6 земаља чланица, преко 28, до... ?

Циљ повезивања земаља у Европи није био стварање ексклузивног клуба, завореног за нове чланове. Током година, Европска економска заједница (ЕЕЗ) је нарасла од мале групе од шест западноевропских држава до данашње Европске уније од двадесет и осам чланица и наставља преговоре са новим државама које су изразиле жељу да јој приступе, укључујући и Србију.

1957.

Организација коју данас знамо као Европску унију (ЕУ) у почетку је имала шест чланица: Белгију, Француску, Савезну Републику Немачку, Италију, Луксембург и Холандију

1973.

Нове чланице постају: Велика Британија, Ирска и Данска

1981.

Друго проширење:
Грчка

1986.

Треће проширење:
Шпанија и Португалија

1990.

Након уједињења Немачке, бивша Немачка Демократска Република је ушла у састав ЕУ

1995.

Четврто
проширење:
Аустрија,
Шведска и
Финска

2004.

У ЕУ су ушле заједно: Естонија, Летонија,
Литванија, Кипар, Мађарска, Малта, Пољска,
Словачка, Словенија и Чешка

2007.

Нове чланице: Румунија
и Бугарска

2013.

Хрватска постаје
чланица ЕУ

Земље кандидати

2005. Турска и Бивша
Југословенска Република
Македонија добијају
статус кандидата

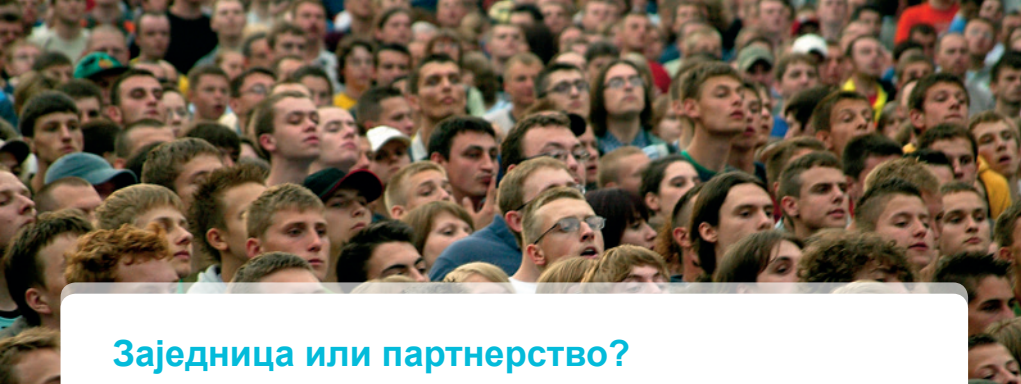
2009. Исланд

2010. Црна Гора

2012. Србија

Земље потенцијални кандидати

2006. Албанија постаје
потенцијални кандидат,
потписивањем Споразума о
стабилизацији и прикључивању
2008. Босна и Херцеговина
постаје потенцијални кандидат

Заједница или партнерство?

Замислите да са групом пријатеља делите неку кућу. Сматрате да је добро да ствари обављате заједно (кување, журке, одлазак на одмор...), али сте установили правило да се ништа не предузима без пристанка свих укупана. Након неког времена схватите да, мада су ствари које радите заједно успешне, не чините баш много тога, јер је тешко постићи сагласност свих. Има још много ствари које би се могле обавити. Убрзо закључујете да би вам, дугорочно гледано, било боље да неке ствари ипак урадите иако се са њима слаже само већина.

Прича о ЕУ је умногоме прича о томе како је растући број држава чланица решио да уради више уз **избегавање ограничења строге једногласности**. То је резултат низа споразума које су потписале државе чланице и пратећих промена у структури ЕУ. Овим споразумима се јасно одређује шта европске институције смеју и треба да раде. Мада људи често мисле да је ЕУ налик парном ваљку који врши притисак на све државе да раде оно што не желе, она не може учинити ништа без пристанка већине својих чланица.

СИМБОЛИ ЕУ: химна, застава и Дан Европе

Европска химна је Ода радости. Диригент Херберт фон Карајан (Herbert von Karajan) адаптирао је Бетовенову (Ludwig van Beethoven) Девету симфонију на захтев Савета Европе. Ода радости проглашена је свечаном песмом 1972. године, а химном ЕУ 1986.

Застава ЕУ је усвојена 1986. Позадина заставе плаве боје симболизује небо на чијој се површини налази дванаест златних звездица, које представљају јединство народа Европе, њихово савршенство и заједништво, а не број држава.

Дан Европе – 9. мај, установљен је као дан сећања на Шуманову декларацију из 1950. године, којом је започет процес европских интеграција.

Времеплов ЕУ

Процес изградње Европске уније започет је након Другог светског рата, са циљем да се осигура безбедност и благостање у Европи. Педесет година касније, процес изградње ЕУ и даље је у току, а сви грађани Европе могу дати свој допринос.

1945.

На згариштима Другог светског рата зацртан је основни циљ да се обезбеди мир међу народима Европе. Како Лига народа, организација створена после Првог светског рата, није успела да обезбеди мир, стварају се Уједињене нације.

1950.

Шуманова декларација резултирала је 1951. **Париским уговором**, којим се оснива **Европска заједница за угаљ и челик**. Она обухвата Белгију, Италију, Луксембург, Савезну Републику Немачку, Француску и Холандију, које као равноправне чланице сарађују унутар заједничких институција.

1957.

Истих шест земаља потписују **Римске уговоре**, којима су основане **Европска економска заједница (ЕЕЗ)** и **Европска заједница за атомску енергију (ЕВРОАТОМ)**. Започето је формирање тзв. заједничког тржишта, а државе чланице преузеле су обавезу да у року од 12 година уклоне све трговинске баријере. Процес је завршен две године пре рока.

1979.

Одржани су први **непосредни избори за Европски парламент**. Створен је и **Европски монетарни систем (ЕМС)**, како би помогао стабилизацији курсева националних валута.

1986

1979

1968

1967

1957

1950

1946

1967.

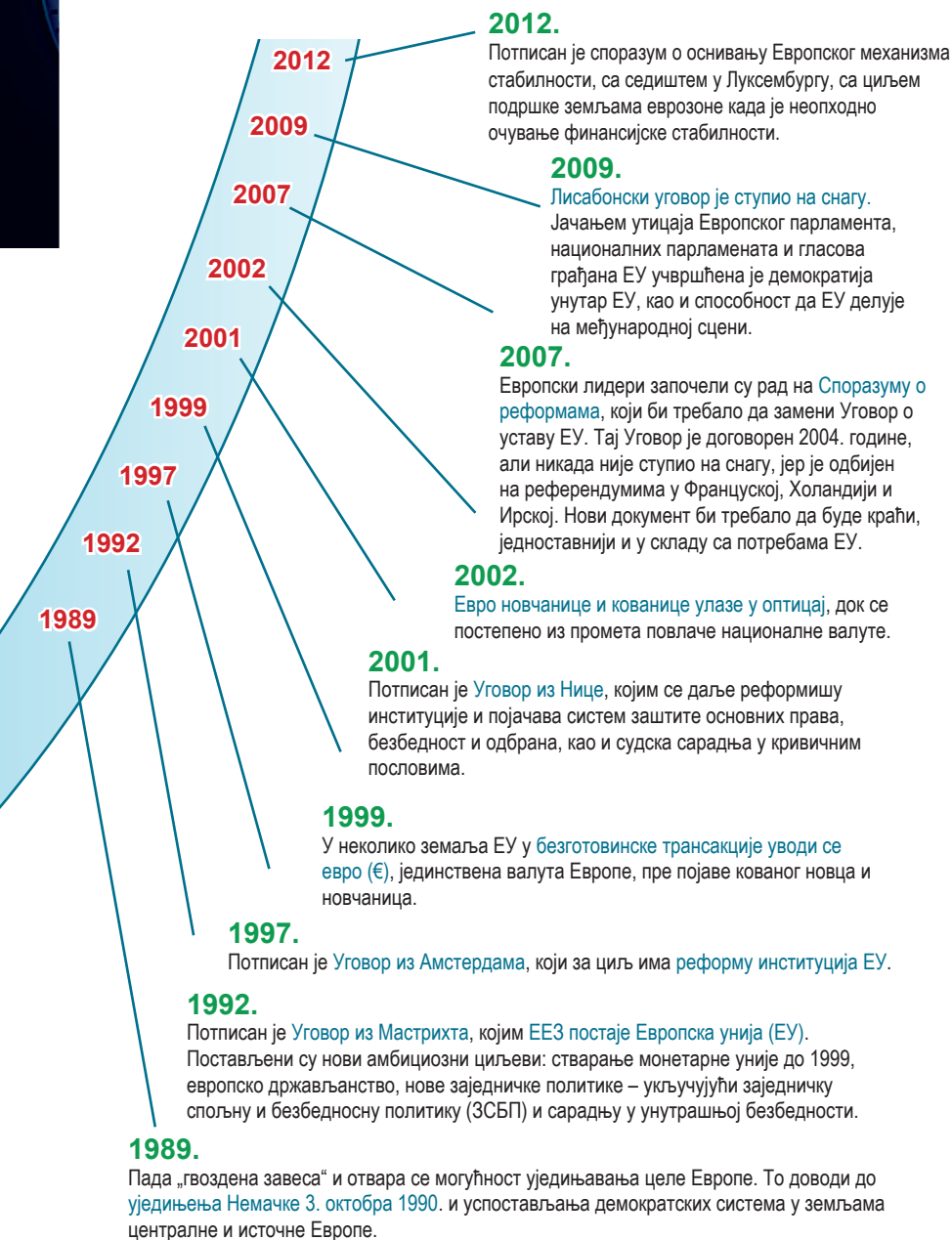
Уједињене су институције **три европске заједнице** и од тада постоји једна Комисија и једно Веће министара, као и Европски парламент.

1968.

Створена је **Царинска унија**: укинуте су све царине у међусобној размени чланица ЕЕЗ и створена јединствена тарифа за производе из трећих земаља.

1986.

Усваја се **Јединствени европски акт**, који утврђује временски план за довршавање јединственог европског тржишта до 1. јануара 1993.

Више информација:

http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_en.htm

www.seio.gov.rs

Уклапање делића слагалице

Како се сви делови институционалне слагалице међусобно уклапају да би Европска унија могла да функционише?

Европски парламент – глас народа

Европски парламент представља грађане Европске уније, којих сада има око 502 милиона. Посланици представљају бираче и групишу се по политичкој оријентацији, а не према националној припадности. Тако у Европском парламенту седе политички представници груписани око Европске народне странке (хришћанске демократе), социјалисте, либерале, зелене и друге, а међу њима и посланике који се противе европским интеграцијама. Основна улога Парламента је политичка контрола, као и именовање и разрешавање чланова Европске комисије. Савет министара и Европска комисија обавезни су да извештавају Парламент о свом раду. Такође, у процесу одлучивања, Савет министара од Парламента тражи мишљење, без кога не може да одлучује. ЕП доноси годишњи буџет и контролише његову примену, заједно са Саветом министара. Сваких пет година, гласачи у ЕУ бирају своје представнике у Парламенту. Уговором из Лисабона предвиђено да Европски парламент има 751 посланика. Седиште Парламента је у Стразбуру, иако се све већи број заседања одржава у Бриселу.

www.europarl.europa.eu

Европски савет – политичко вођство

Европски савет окупља председнике држава или влада држава чланица Европске уније, председника Европске комисије и председника Европског савета. Састанци Европског савета организују се четири пута годишње, уз могућност сазивања посебних састанака. Лисабонским уговором установљена је позиција председника Европског савета, који се бира на две и по године. Улога Европског савета је у доношењу политичких смерница и приоритета ЕУ. Европски савет нема овлашћења законодавног карактера, већ одлучује о питањима политичког карактера која захтевају усаглашавање интереса и ставова држава чланица.

www.european-council.europa.eu

Савет Европске уније – глас држава чланица

У овом телу се чује глас националних влада. Савет (или Савет министара), креира нове законе заједно са Европским парламентом. У зависности од теме која је на дневном реду, сваку земљу представља министар задужен за дату област – финансије, саобраћај, пољопривреду, итд. Савет се састаје у Бриселу.

За одлуке о највећем броју тема довољан је глас већине чланова. Велике државе чланице, попут Немачке, имају више гласова и самим тим више моћи у Савету у односу на мале земље попут Малте. Систем гласања, међутим, обезбеђује да веће државе не надгласавају ставове својих мањих суседа.

При разматрању високоосетљивих тема – као што су, на пример, порези и одбрана – одлука Савета мора да буде једногласна. Ово није лак задатак, имајући у виду да за столом седи толико различитих земаља са различитим интересима!

www.consilium.europa.eu

Европска комисија – заједнички интерес

Европска комисија, са седиштем у Бриселу, је извршни орган ЕУ. То значи да је ово једина институција која може да предлаже нове законе, о којима Европски парламент и Савет затим расправљају и гласају. Комисија је, такође, и „полицајац“ ЕУ, у смислу да је задужена да се стара о томе да националне владе поштују правила и примењују законе ЕУ. Уколико оне то не чине, Комисија може да их тужи Европском суду правде. Од априла 2012. грађани Европске уније могу тражити од Комисије да направи законски предлог (Европска грађанска иницијатива). То мора учинити најмање милион грађана који долазе из не мање од седам различитих земаља.

Комисију чини 28 комесара (једна држава, један комесар), који се бирају на период од пет година. Комесари обављају дужност независно од националних влада и у општем интересу Европске уније. Председник Комисије предводи тим комесара, који су задужени за одређену област – пољопривреду, финансије, транспорт, индустрију, науку и истраживање, животну средину, здравље и заштиту потрошача, итд. – што може да се упореди са надлежностима министара у националним владама.

ЕУ такође има високог представника за спољну и безбедносну политику, који управља свим активностима ЕУ на међународној позорници, а истовремено је и потпредседник Комисије.

Око 32 000 људи ради за Европску комисију. Већина њих је смештена у Бриселу, мада Комисија такође има канцеларије у свим државама чланицама и широм света.

<http://ec.europa.eu>

Европска служба за спољне послове

Европска служба за спољне послове је дипломатско тело ЕУ. Она подржава шефа за спољнополитичке послове у спровођењу заједничке спољне и безбедносне политике ЕУ.

Европска служба за спољне послове располаже са делегацијама широм света помоћу којих ради за добробит народа ЕУ и ЕУ као целине.

<http://eeas.europa.eu/>

Европски суд правде – владавина права

Специфичност закона је да они могу да се тумаче на више начина. Европски суд правде има задатак да обезбеди исправно и једнообразно тумачење закона у целој ЕУ. Овај суд, са седиштем у Луксембургу, чини по један судија из сваке државе чланице.

Одлуке овог Суда носе велику тежину зато што су коначне – не може их оспорити ниједан национални суд државе чланице ЕУ.

<http://curia.europa.eu>

Још неке од ЕУ институција:

- » Европски економски и социјални комитет – www.eesc.europa.eu
- » Европски суд ревизора – www.eca.europa.eu/en/Pages/ecadefault.aspx
- » Комитет региона – www.cor.europa.eu
- » Европска централна банка – www.ecb.int
- » Европска инвестициона банка – www.eib.org

Више информација:

http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_en.htm

WWW

Како се доносе закони

ЕУ је политичка арена у којој се креирају предлози закона, бране интереси и склапају компромиси. Гледано из тог угла, одлучивање на европском нивоу је слично националној политици. Узмимо, на пример...

Телекомуникациони пакет

Са растом и развојем интернета и других нових технологија, многи људи су почели да говоре о Закону о телекомуникацијама и да траже промене. У новембру 2007. године Европска комисија је послушала ове аргументе и предложила нови закон у циљу реформисања тржишта телекомуникација. Овај нацрт закона је потом остао заплетен у дебатама о дељењу датотека на мрежи. Одредба која се тиче питања права корисника интернета постала је кључни разлог за бригу: када неке сме да се укине приступ интернету?

У ствари, дебата се водила о томе како се борити против нелегалног преузимања фајлова. Да ли би више људи плаћало музику уколико би онима који је противзаконито копирају, као крајња мера, могао да се укине приступ интернету?

Мада је Европски парламент усвојио комплетан тзв. „телекомуникациони пакет“, већ у првом читању, септембра 2008, национални министри у Савету нису се сложили око више кључних питања, укључујући, пре свега, заштиту приступа интернету. Две институције су покушале да дођу до компромиса. Међутим, у мају 2009. усред протеста на улицама и на интернету, Парламент је великом већином изгласао амандман који је био у супротности са ставом Савета..

Више информација о европским законима:

<http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>

Заједничка валута – евро

Шта имате у џепу? За милионе Европљана, то је заједничка валута – евро – који се користи у многу земаља широм Европе.

У последњих десет година сведоци смо највећих промена на пољу валута у историји континента, у склопу којих је 18 од 28 земаља ЕУ до сада усвојило евро као своју званичну валуту. Евро може да се користи на простору који се протеже од Медитерана па све до Арктичког круга. Још више држава чланица ЕУ ће се придружити еврозони када буду спремне.

Светска валута

Евро сада свакодневно користи скоро 332 милиона људи. Попео се на друго место на свету, иза америчког долара, као валута девизних резерви. Приближно 26% светских девизних резерви данас се држи у еврима. Евро је друга најчешће мењана валута у свету и користи се у око 40% дневних трансакција на девизним тржиштима.

Осим своје очигледне практичности, евро је и један од најопипљивијих знакова европских интеграција и, као важна валута на светском финансијском тржишту, даје ЕУ снажнији утицај у глобалној економији.

Кључни датуми

1999 – евро промовисан као виртуелна валута

2002 – 12 држава ЕУ почиње да користи новчанице и кованице евра

2007 – Словенија почиње да користи евро

2008 – Кипар и Малта почињу да користе евро

2009 – Словачка почиње да користи евро

2011 – Естонија почиње да користи евро

2014 – Летонија почиње да користи евро

Иза шљаштеће спољашности

Мада већи део нас занимају само еври у сопственим џеповима, иза шљаштеће спољашности евра функционише важан регулаторни систем. Снага валуте једне земље тесно је повезана са стањем њене економије и зато су, приликом повезивања економија заједничком валутом, успостављена нека важна правила. Да би монетарна унија функционисала, економије земаља еврозоне морају да буду у сличном стању, нарочито на пољу јавних финансија и конкурентности.

Ко може да се придружи?

Све земље ЕУ морају да пређу на евро након што испуне такозване „мастрихтске критеријуме“, са изузетком Велике Британије и Данске које су изабрале да се не придружују заједничкој валути, мада то могу да учине у будућности уколико буду желеле. Монако, Сан Марино и Ватикан, а од 2013. и Андора, имају посебне уговоре са ЕУ, те и ове државе користе евро као валуту.

Мастрихтски критеријуми

Ова правила (која се зову и „критеријуми конвергенције“) усаглашена су Мастрихтским уговором из 1992. године. Њима се штити стабилност евра тако што се обезбеђује да земља може да усвоји евро као своју валуту тек онда када је њена економија спремна за то. Земље које преузимају евро морају, такође, да примене специфичне законе који уређују питања централне банке и монетарна питања

Мастрихтски критеријуми

Шта се мери?	Како се мери?	Критеријуми конвергенције
Стабилност цена	Хармонизована стопа инфлације потрошачких цена	Не више од 1,5 процентних поена изнад стопе три земље са најбољим резултатима
Стабилност јавних финансија	Буџетски дефицит у % БДП	Референтна вредност: не више од 3% БДП
Одрживост јавних финансија	Јавни дуг у % БДП	Референтна вредност: не више од 60% БДП
Изддржљивост конвергенције	Дугорочна каматна стопа	Не више од 2 процентна поена изнад стопе три земље са најбољим резултатима у погледу стабилности цена
Стабилност курса	Одступање од централног курса	Двогодишње учешће у Европском механизму девизних курсева (ERM)

Србија и ЕУ – ваша будућност

Историјска раскрсница – Србија и ЕУ

Европска унија (ЕУ) – како је данас њено име или Европска заједница (ЕЗ), како се раније звала, присутна је на Балкану више од 40 година. Још 1967. године по први пут су успостављени званични односи тадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије са Европском заједницом, закључивањем Декларације о односима, првим актом који је ЕЗ потписала до тада са неком земљом социјалистичког уређења.

Следећи важан корак направљен је априла 1980. године, када је у Београду потписан Споразум о сарадњи између СФРЈ и ЕЗ, којим су тадашњој Југославији 12 држава чланица омогућиле да буде повлашћена у трговини са ЕЗ, односно да њени производи имају лакши приступ великом тржишту европске дванаесторице. До почетка 90-их година та сарадња се развијала и много је допринела економском јачању југословенске привреде. Међунационални, а потом и ратни сукоби утицали су на то да финансијска помоћ Европе Југославији престане, а Европска заједница се исте године прикључује Уједињеним нацијама и уводи санкције које су се односиле само на Србију и Црну Гору.

До када су трајале трговинске санкције?

Европска унија усвојила је крајем 1995. године уредбу о суспензији санкција према Савезној Републици Југославији (СРЈ), а државе чланице ЕУ су у априлу 1996. године признале СРЈ као нову државу која добија и приступ програму ОБНОВА. Из тог фонда ЕУ је помагала обнову земаља са простора претходне Југославије. Санкције су потпуно укинуте 9. децембра 1996. године.

Наредне године, 1997. и 1998, обележене су распламсавањем сукоба на Косову и Метохији, што је довело и до нових санкција Уније. Овог пута, мере нису биле економске, већ је њима био забрањен улазак особама блиским тадашњем српском режиму на територије држава чланица, а забрањени су и летови српском авио-превознику ЈАТ-у и другим националним авиокомпанијама.

Најнижи степен односа са ЕУ био је период током и након НАТО бомбардовања СР Југославије, када су били прекинати сви званични контакти владе СРЈ и ЕУ и њених држава чланица. Ипак, у то време Унија је креирала нови приступ према целокупном региону у коме се налази и наша земља, који ће касније добити назив **Процес стабилизације и придруживања** (ПСП).

Кораци ка ЕУ

Шта је Процес стабилизације и придруживања? Након петооктобарских промена на изборима 2000. године започиње најновија фаза у односима са ЕУ. Тада су се створили услови да се Југославија укључи у тај процес. Практично то значи да тргује са Унијом по повлашћеним условима, да без царина тргује са осталим земљама у региону, као и да користи средства из тадашњег највећег програма помоћи Уније земљама југоисточне Европе – КАРДС програма и да започне са припремама за закључивање **Споразума о стабилизацији и придруживању** (ССП).

Колико су важни добри трговински односи са Унијом, можете да закључите из податка да је за само две године, од 2000. до 2002. године, извоз СРЈ у ЕУ порастао чак за једну трећину, односно за 272 милиона евра.

Учешћем на Самиту у Загребу новембра 2000. године, Србија је постала учесница Процеса стабилизације и придруживања, кроз који се остварује придруживање и приступање свих држава Западног Балкана, па тако и Србије, Европској унији. Свака од ових фаза састоји се од неколико етапа.

© ECZ, Zesic-FoNet News Agency

Први корак на том путу представљало је формирање и почетак рада заједничког радно-техничког тела под називом **Консултативна радна група**. Иза овако компликованог имена налази се у основи једно веома једноставно тело – групу су чинили представници ЕУ и Владе СРЈ, као и Влада Србије и Црне Горе, који су проучили привредни и политички систем наше тадашње земље и направили препоруке према којима треба да се одвијају економске и демократске реформе. Европска комисија, која је један од најважнијих органа ЕУ, од 2002. године, сваке године оцењује докле се у тим реформама одмакло.

Од јула 2003. године, установљава се **Унапређени стални дијалог**, који замењује ову радну групу. У том дијалогу Србија и Црна Гора и даље, на један бржи и ефикаснији начин, представљају и објашњавају напредак у реформама представницима ЕУ – упознају их са тиме које су нове законе владе припремиле, које су од тих закона усвојиле скупштине, како се они спроводе и како утичу на живот грађана. Наравно, идеја читавог процеса је да се и правни и, пре свега, свакодневни живот ускладе се стандардима Европске уније, како би и наши грађани слободно путовали, јефтиније плаћали робу бољег квалитета, имали здравију и чистију животну средину, како би им сва права била заштићена, али и како би испуњавали своје обавезе као грађана.

Наредни корак била је израда и објављивање **Студије изводљивости**, у којој је Европска комисија пружила детаљан преглед до тада спроведених политичких, економских и правних реформи, као и способност њиховог даљег остваривања. На основу овог прегледа, Европска комисија је 5. априла 2005. године дала позитивну оцену о спремности Србије да започне и води преговоре о Споразуму о стабилизацији и придруживању (ССП), те да преузме обавезе које из њега произилазе.

Преговори о закључењу ССП су званично почели 10. октобра 2005. године, а прва званична рунда преговора одржана је 7. новембра 2005. године.

Након што се Црна Гора определила за независност на референдуму одржаном 2006. године, Србија као наследница државне заједнице, наставила је своје односе са ЕУ. Преговори су приведени крају 10. септембра 2007, а **Споразум о стабилизацији и придруживању је потписан 29. априла 2008. године у Луксембургу**.

Скупштина Србије је 9. септембра 2008. ратификовала ССП, тј. усвојила Закон о потврђивању ССП са ЕУ, који дефинише услове за слободан проток робе, кретање радника и капитала и сарадњу у низу области – од усклађивања прописа, до политичког дијалога и финансијске сарадње. ССП је потребно да ратификују и национални парламенти свих држава чланица ЕУ.

По препоруци Европског парламента, почетком 2011. године, започет је процес ратификације ССП са Србијом у парламентима држава чланица ЕУ.

До ступања на снагу Споразума о стабилизацији и придруживању, трговинске односе између Србије и Европске заједнице регулисао је **Прелазни трговински споразум** (који је део ССП-а), **који је званично ступио на снагу 1. фебруара 2010. године**.

ССП је ступио на снагу 1. септембра 2013. године, након што је завршен процес ратификације у парламентима свих држава чланица ЕУ и о томе је обавештена Европска комисија. Ступањем на снагу ССП-а, Србија је постала придружена чланица ЕУ.

Споразумом о стабилизацији и придруживању стварају се претпоставке за даље унапређење политичких, економских и трговинских односа кроз успостављање зоне слободне трговине (истеком прелазног периода од 6 година), подстиче се усклађивање законодавства са правним тековинама ЕУ (нпр. конкуренција, јавне набавке, заштита потрошача итд.) и предвиђа, односно подстиче, сарадња у бројним областима између Србије и Европске уније.

Кандидатура и преговори

Подношење званичног захтева за чланство у ЕУ представља следећи корак на путу ка чланству и прекретницу сваке државе у односима са ЕУ. Србија је захтев за стицање статуса кандидата за чланство у ЕУ поднела 22. децембра 2009. године премијеру Шведске, државе која је у том тренутку председавала Саветом министара ЕУ.

Након подношења, захтев за пријем у чланство разматра Савет министара ЕУ. Савет је донео позитивну одлуку 25. октобра 2010. године и наложио Европској комисији да достави Србији тзв. **Упитник***. Комесар за проширење и суседску политику Штефан Филе 24. новембра 2010. године у Београду је уручио Упитник председнику Владе Србије.

По добијању одговора на ова питања, Европска комисија стиче потпуну слику о стању у држави, тј. о напретку реформи и спремности њене администрације да успешно води преговоре и закључи Споразум о приступању Европској унији.

Србија је предала **Одговоре на Упитник Европске комисије о кандидатури Србије за чланство у Европској унији 31. јануара 2011. године**.

Након достављања одговора и њихове анализе, Европска комисија саставља Мишљење (тзв. *Avis*) о спремности да се држави која се пријављује за чланство одобри статус државе кандидата и упућује одговарајући предлог Европском савету.

Комисија истовремено може, али не мора, да предложи и датум заказивања почетка преговора о чланству са том државом. Када Савет министара добије позитивно мишљење Европске комисије и сагласност Европског парламента, држава добија статус кандидата за чланство у ЕУ. Заказивањем датума почетка преговора почињу припреме за њихово вођење. Европска комисија је 12. октобра 2011. године одлучила да препоручи да Србија постане држава кандидат за чланство у Европској унији, као и да ће бити спремна да започне преговоре о приступању Унији чим буде остварен даљи напредак у дијалогу између Београда и Приштине.

Европски савет донео је одлуку да Србији додели статус кандидата за чланство у Европској унији 1. марта 2012. године.

* **Упитник** је званични инструмент којим ЕУ процењује спремност државе да започне процес приступања, а садржи неколико хиљада питања која покривају целокупно функционисање једне државе. Одговори пружају прецизне податке о земљи, од поштовања политичких и економских критеријума, до степена усаглашености законодавства са прописима ЕУ, као и о институционалним и административним капацитетима неопходним за прихватање и примену европских стандарда у сваком од 35 преговарачких поглавља.

Преговори о чланству у ЕУ трају у просеку од три до пет година, што зависи од способности државе да у току преговора усклађује своје законодавство са правним тековинама ЕУ. Пракса досадашњих преговора које је водила ЕУ била је да се најпре отварају лакша поглавља правних тековина ЕУ (које су за потребе преговора подељене на 35 поглавља), како би се држава упознала са начином вођења преговора, а да се за крај остављају најкомплекснија питања буџета, пољопривреде, правосуђа, заштите животне средине, регионалне политике и координације структурних фондова.

Преговори о чланству са ЕУ од 2012. године воде се по новом принципу, који инсистира на владавини права. Без обзира када ће почети преговоре, прва питања са којима ће се и Србија суочити биће правосуђе, борба против криминала и корупције, поштовање људских права (поглавља 23 и 24).

Европски лидери на састанку у Бриселу 28. јуна 2013. године су одлучили да преговори са Србијом о приступању Европској унији почну најкасније у јануару 2014. одржавањем међувладине конференције.

Након закључења преговора, потписује се **Споразум о приступању Европској унији**, који морају да ратификују Народна скупштина Републике Србије, парламенти свих држава чланица ЕУ у тренутку уласка и Европски парламент. Држава ступа у чланство Европске уније на дан који је дефинисан у прелазним и завршним одредбама Споразума о приступању Европској унији, под условом да је на време завршен процес ратификације Споразума.

За више информација: www.europa.rs и www.seio.gov.rs

Западни Балкан и ЕУ

Државе кандидати за чланство у ЕУ су: Турска, Македонија, Црна Гора и Србија. Турска је отворила преговоре са ЕУ 2005. године; Македонија је добила статус кандидата исте године, али због политичког спора са Грчком о имену македонске државе још увек нема датум почетка преговора; Исланд је 2009. године поднео захтев за чланство и започео приступне преговоре са ЕУ 2011. године, Црна Гора, која је добила статус кандидата за чланство у ЕУ крајем 2010. године, започела је преговоре о чланству 29. јуна 2012. године; Србија ће отпочети преговоре почетком 2014. године.

Остале државе Западног Балкана – Албанија и Босна и Херцеговина имају статус потенцијалних кандидата, док је Хрватска завршила приступне преговоре са ЕУ и постала 28. чланица ЕУ 1. јула 2013. године. Међу потенцијалним кандидатима је и Косово*.

Земље ће напредовати на овом путу у зависности од тога како испуњавају услове предвиђене критеријумима из Копенхагена.

* Овај назив без прејудуцирања статуса Косова је у складу са Резолуцијом 1244 и одлуком Међународног суда правде о декларацији о независности Косова

Резултати истраживања јавног мњења о Европској унији Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије из јула 2013 године:

1. Уколико би сутра био расписан референдум са питањем: „Да ли подржавате учлањење наше земље у Европску унију?“, како бисте Ви гласали?

• За	50 %
• Против	24 %
• Не бих гласао/ла	19 %
• Не знам	7 %

2. Шта за Вас лично представља Европска унија?

• Пут ка бољој будућности младих људи	41 %
• Могућност да путујем где год желим унутар ЕУ	41 %
• Веће могућности запошљавања	38 %
• Ризик да изгубимо сопствени културни идентитет	25 %
• Могућност да се уреди стање у нашој држави	23 %

3. Да ли реформе које су неопходне за улазак у ЕУ по вашем мишљењу треба спроводити пре свега зато што је то испуњавање услова које је поставила ЕУ, или би их требало спроводити и да ЕУ то не поставља као услов, ради стварања боље Србије због нас самих?

• Те реформе би требало спроводити и да нису услов за улазак у ЕУ, ради стварања боље Србије због нас самих	68 %
• Реформе које су неопходне за улазак у ЕУ треба спроводити првенствено зато што је то испуњавање услова за улазак у ЕУ	11 %
• Такве реформе уопште не треба спроводити	4 %
• Не знам, немам став	17 %

4. Шта ће Србији донети статус кандидата за чланство у ЕУ?

• Бољи живот, нова радна места	38%
• Приступ европским фондовима	33%
• Бољи живот Србије	32%
• Већа безбедност	14%

Како ЕУ помаже Србији

Србија је од 2001. године до данас добила 3,6 милијарди евра бесповратне помоћи, а када се урачунају некомерцијални кредити, у том периоду одобрено је укупно 6,9 милијарди евра.

То практично значи да су европске донације Србији у протеклој деценији биле 400 евра по становнику, а одобрено је и шест милијарди кредита, или 770 евра по становнику.

Највећи донатор била је Немачка, са 1,1 милијардом евра, од чега је 450 милиона евра бесповратне помоћи буџету. Други по реду појединачни донатор је Америка, која је дала 820 милиона долара и помогла серију других пројеката.

Пројектима међународне развојне помоћи у протеклих десет година су, између осталог, обучене судије, адвокати, тужиоци, браниоци, полицијски истражитељи и друго особље правосудних органа, реконструисани судови и основана Правосудна академија.

Такође, европски партнери подржавају привредне реформе, развој локалних самоуправа, унапређење инфраструктуре, модернизацију снабдевања енергијом, те повећање енергетске ефикасности и побољшање водоснабдевања и управљање отпадним водама.

Подршка ЕУ сектору образовања може се поделити по областима:

- Опремање и реконструкција предшколских објеката, основних и средњих школа
- Доступност и једнакоправност образовања (бољи услови образовања за децу из маргинализованих група)
- Наставни планови и програм (нови, осавремењени образовни програми и профили у средњем стручном образовању)
- Испити (завршни испит/израда програма за општу, стручну и уметничку матуру)
- Подршка увођењу педагошких асистената у систем образовања

ИПА (Instrument for Pre-Accession Assistance) – Инструмент за претприступну помоћ је програм Европске комисије за усмеравање техничке и финансијске помоћи земљама Западног Балкана и Турској. Србија и ЕУ су потписале Споразум о ИПА 2008. године. Њему је претходио програм помоћи КАРДС, који је трајао од 2000. до 2006. године.

Економске везе – Србија и ЕУ

- » Укупна помоћ Европске уније Србији која се распоређује на различите пројекте и програме преко Делегације Европске уније у Србији из фондова Уније, од 2000. до 2013. године износи око 2,4 милијарде евра.
- » Државе чланице Европске уније – Аустрија, Италија, Немачка, Велика Британија, Француска, Шведска, Шпанија, Грчка, Холандија, Словачка, Финска, Чешка, Луксембург, Данска и Пољска донирале су Србији за период од 2000. године до 2012. године оквирно преко 3 милијарде евра помоћи.

Извор: <http://www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/DevelopmentPartners.aspx>

- » Предузећа која највише улажу у привреду Србије су из ЕУ – из Аустрије, Немачке, Италије, Грчке, Словеније, Мађарске, Холандије и то највише у области трговине, енергетике, туризма, банкарства...

Извор: www.pks.rs

Како би земље у нашем региону биле што спремније за наступ на узајамним, али и трећим, често знатно јачим тржиштима, договориле су се 2006. године да направе Споразум о слободној трговини у југоисточној Европи (ЦЕФТА). Споразумом је за све потписнице, међу којима су осим Србије, и Албанија, Босна и Херцеговина, Бивша Југословенска Република Македонија, Молдавија, Црна Гора и Косово*, прописана обавеза да успоставе зону слободне трговине. Примена ЦЕФТА споразума представља основу даљих европских интеграција земаља региона.

* Овај назив без прејудуцирања статуса Косова је у складу са Резолуцијом 1244 и одлуком Међународног суда правде о декларацији о независности Косова

Више информација:
www.europa.rs

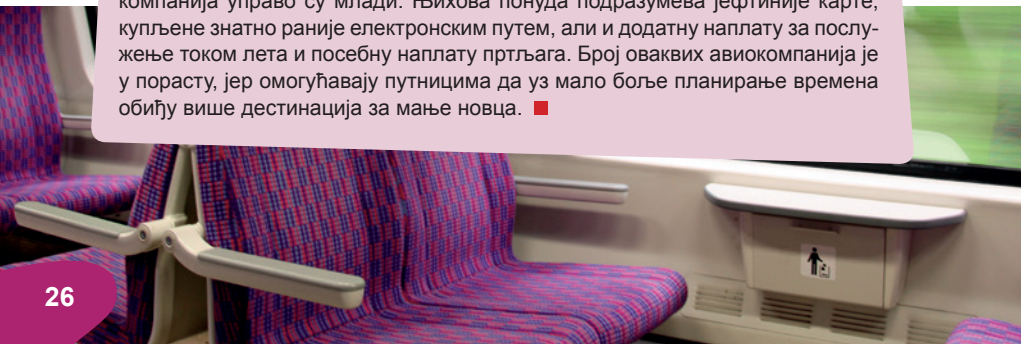
Путовање без виза за грађане Србије

Од 19. децембра 2009. године, грађанима Србије више није потребна виза да би путовали у 26 земаља чланица ЕУ, као и у четири земље које нису чланице ЕУ, а које су део шенгенског простора (Исланд, Швајцарска, Норвешка и Лихтенштајн). Сви грађани Србије који имају биометријски пасош, могу да путују у ове земље, у краће посете у трајању до 90 дана сваких шест месеци (180 дана), без обзира да ли је реч о пословном путовању, усавршавању или о туристичкој посети. Тај период се рачуна од тренутка када први пут уђете на територију, а у оквиру наведених 180 дана. На пример, уколико сте у неку од шенгенских земаља први пут ушли 1. јануара, следећи период од 6 месеци почиње да се рачуна 1. јула. Уколико често путујете у земље Шенгена, ви сте одговорни да израчунате колико вам је дана остало у оквиру тог шестомесечног периода.

Нова правила не важе за Велику Британију и Ирску, јер оне нису део Шенгенског простора.

Уколико намеравате да због запослења или студирања прекорачите рок од 90 дана боравака, обавезни сте да пре путовања поднесете захтев за дугорочну визу или за дозволу боравака при амбасади или конзулату земље дестинације. Рад или боравак у шенгенским земљама без одговарајуће националне боравишне или радне дозволе је незаконит.

У Србији су одавно кренуле са радом у свету веома популарне нискотарифне авиокомпаније, тзв. *low cost* компаније. Веома чести корисници ових компанија управо су млади. Њихова понуда подразумева јефтиније карте, купљене знатно раније електронским путем, али и додатну наплату за послужење током лета и посебну наплату пртљага. Број оваквих авиокомпанија је у порасту, јер омогућавају путницима да уз мало боље планирање времена обиђу више дестинација за мање новца. ■

IT'S ABOUT EUROPE IT'S ABOUT YOU

Join the debate

Бити грађанин Европске уније

Година 2013. је била Европска година грађана, која је имала за циљ да унапреди сазнања људи који живе у државама чланицама Европске уније о њиховим правима.

Осим права која има као држављанин одређене земље чланице, сваки грађанин Европске уније ужива и додатна права на основу уговора ЕУ, као што су право да се слободно креће и да слободно борави у некој другој држави чланици, право да гласа и да се кандидује на европским и локалним изборима, право да се обрати Европском парламенту. Истовремено, међутим, грађани Европске уније често нису довољно упознати са правима која имају.

Европска комисија и Европски парламент предложили су да 2013. буде одређена као Европска година грађана, имајући у виду да се 2013. навршава 20 година од успостављања појма грађанина Европске уније ступањем на снагу Мастрихтског уговора 1. новембра 1993. године, у коме се каже да је свака особа која има држављанство државе чланице Уније аутоматски и грађанин ЕУ, с тим што задржава држављанство своје земље.

Основни циљ обележавања ове Године је да се образује јавност, а посебно млади, о томе како могу да имају користи од права која им припадају као држављанима Европске уније.

Захваљујући томе што је неко грађанин Европске уније – а то не замењује национално држављанство, него му се додаје – има приступ читавом низу права у свим земљама чланицама, укључујући право да се слободно креће на територији Уније, да, као потрошач, има приступ добрима и услугама у другим државама чланицама, право на образовање, на признавање професионалних квалификација, на коришћење здравствених услуга, на стицање или очување права на социјално осигурање или право да бира или да буде биран на локалним изборима и на изборима за Европски парламент у земљи чланици у којој има стални боравак под istim условима као и њени грађани.

Осим тога што многи грађани ЕУ нису довољно добро информисани о правима која имају, постоје и многе препреке које спречавају или обесхрабрују људе да оду

да живе у некој другој земљи Уније. Циљ Европске године грађана је да олакша држављанима Уније да користе своја права да се слободно крећу и да слободно живе унутар ЕУ тако што ће им обезбедити лак приступ информацијама о њиховим правима.

Конкретније, циљ Европске године грађана је:

- Унапредити сазнања грађана о њиховом праву да слободно бораве унутар Европске уније.
- Унапредити сазнања о томе како грађани Уније могу да имају користи од права и политике ЕУ и да стимулишу њихово активно учествовање у изради политике Уније.
- Подстаћи дебате о утицају и потенцијалу права на слободу кретања, посебно у односу на јачање кохезије и узајамног разумевања.

Поводом Европске године грађана 2013, организован је низ догађаја, конференција и семинара широм Европске уније.

Бити грађанин ЕУ, као и права која из тога произилазе, један су од кључних стубова Уније.

„Слобода кретања једно је од најцењенијих права у Европској унији. Бити грађанин Европске уније је синоним за слободу кретања. Фирме и грађани добијају огромне предности са постепеним рушењем баријера унутар ЕУ за слободно кретање добра, услуга и људи. Желим да градим на нашим достигнућима тако да сви грађани ЕУ могу да се осећају угоднo када путују, када купују, студирају или се настањују у некој другој држави чланици ЕУ“, рекла је Вивијан Рединг, потпредседница Европске комисије и комесарка за правосуђе и држављанство.

„Ако Европљани не познају своја права, не могу ефикасно да их користе. Данас 48% Европљана сматра да нису добро информисани о својим правима. Европска година грађана помоћи ће да се то промени. Она ће пружити добру прилику да се једини подсети на то шта Европска унија може да уради за сваког од нас“, рекла је Рединг.

Више информација:

<http://europa.eu/citizens-2013/en>

Шта даље? Наставак образовања!

Образовање се наставља: унапређење рада на рачунару, страни језици, нова техничка знања или вештине – сигурно ће отворити нова врата. Немате времена за губљење. Упишите курсеве у школама језика и рачунара и баци-те се на учење. Ваш посао, ваша будућност зависи од тога.

Које врсте професија се траже у Европи?

Чланице ЕУ много улажу у истраживања, нове технологије и екологију и на-стоје да привуку више младих да се баве пословима који захтевају напорније, техничке студије. Са друге стране, ради утицаја и сталног дијалога у ЕУ, јав-не и приватне институције, струковна удружења и удружења грађана траже стручњаке за лобирање, односе са јавношћу, европско право, међународну политику и слично. Србија или ЕУ, у оба случаја распитајте се и размишљајте бар десет година унапред.

Болоњски процес

Чули сте за изразе „Болоњски процес“, „ЕСП бодови“, „реформе према Болоњи“. Уколико вам није јасно о чему је реч, ево неколико кратких појашњења:

- » Болоњски процес је покренут 1999. године да би се укинуле разлике између система високог образовања у европским земљама и уклониле препреке за студентску мобилност и међусобно признавање диплома унутар ЕУ.
- » Циљ је био да се успостави јединствен систем издавања високошколских диплома, као и јединствен систем бодовања студијске године, тзв. Европски систем преноса бодова (ЕСПБ), који представља временско оптерећење сту-дената за време студија. Утврђен је стандард према коме једна студијска го-дина носи 60 ЕСПБ.
- » Србија је укључена у Болоњски процес 2003. године и тада су код нас отпо-челе реформе чији је циљ да се образовни систем у нашој земљи усклади са прихваћеним стандардима Болоњског система.

У Болоњском процесу учествују: свих 28 држава чланица ЕУ, Албанија, Андора, Јерменија, Азербејџан, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Грузија, Ватикан, Исланд, Лихтенштајн, Молдавија, Норвешка, Бивша Југословенска Република Македонија, Русија, Србија, Швајцарска, Турска, Украјина и Казахстан.

Шта добијате од учешћа Србије у Болоњском процесу?

Акредитација, односно испуњавање стандарда које утврђују високошколске установе у Србији, је обавезна и то је један од предуслова за размену студената и постдипломаца, као и признавање диплома приликом запошљавања наших дипломаца у другим европским државама. Уколико се одлучите за студирање, пажљиво бирајте свој будући факултет. Списак свих високошколских установа у Србији и њихових студијских програма којима су до сада одобрене/одбијене акредитације погледајте на сајту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије:

www.mpn.gov.rs/sajt/ustanove-visoke.php

Комисија за акредитацију

Комисија за акредитацију проверава квалитет високошколских установа и вреднује студијске програме: **адекватан простор за одржавање наставе, квалификованост предавача, организацију рада, као и квалитет студијског програма.** То подразумева и растеређивање студената на појединим факултетима и струковним школама и правилно бодовање предмета.

За више информација:

www.mpn.gov.rs

Студирање у иностранству – да ли сте довољно обавештени?

Дилема I – Зар то није доступно само студентима са факултета из ЕУ?

Нови ЕУ програм за образовање, обуку, младе и спорт Еразмус плус (Erasmus+) усвојен је 19. новембра 2013. године. Овај програм ће у периоду од 2014. до 2020. године финансирати пројекте сарадње које су до сада покривали ЕУ програми Темпус, Еразмус мундус, Програм за целоживотно учење и Млади у акцији. Еразмус плус чији је буџет 14,7 милијарди евра, ће омогућити између осталог сарадњу у финансирању пројеката и земљама Западног Балкана за пројекте у следећим кључним областима - мобилност (за високо образовање и младе), грађење капацитета институција (за високо образовање), пројекти намењени младима e-twinning (могућност која се отвара за основне и средње школе <http://www.etwinning.net>).

Еразмус плус има три главна циља: две трећине буџета је намењено додатном образовању у иностранству унутар Европске уније и другде; док је једна трећина намењена као подршка сарадњи између институција образовања, омладинских организација, предузетништва, локалним и регионалним властима и организацијама цивилног друштва, као и реформи у модернизацији образовања и обуке и промоцији иновација, предузетништва и успешнијег запошљавања.

Ерасмус ко добија?

- » 2 милиона студената ће имати прилику да студира у иностранству и стручно се усавршава, укључујући 450 000 стручних пракси у компанијама
- » 650 000 студената струковних студија и приправника добиће стипендију за студије, стручно усавршавање или рад у иностранству
- » 800 000 професора средњих школа, предавача, образовних радника и омладинских радника добиће прилику да подучава или да се усавршава у иностранству
- » 200 000 студената мастер студија који целокупне мастер студије похађају у иностранству ће имати користи од гаранција на зајмове за студирање
- » Преко 500 000 младих ће бити у могућности да волонтира у иностранству или да узме учешће у омладинским разменама
- » Преко 25 000 студената добиће стипендије за заједничке мастер студије које обухватају студирање на минимум две високошколске институције у иностранству
- » 125 000 школа, школа струковних студија, институција за обуку и усавршавање, институција високог образовања као и школа за одрасле, омладинских удружења и омладинских предузетника добиће средства како би успоставили 25 000 стратешких партнерстава у циљу размене искустава и увезивања са сфером рада.
- » 3500 образовних институција и предузећа ће добити подршку како би креирали више од 300 „Алијанси знања“ као и „Алијанси секторских вештина“ са циљем подстицања запошљавања, иновација и предузетништва
- » 600 партнерстава у области спорта, укључујући Европске непрофитне догађаје такође ће добити помоћ

Више информација:

http://ec.europa.eu/education/erasmus-plus/index_en.htm

WWW

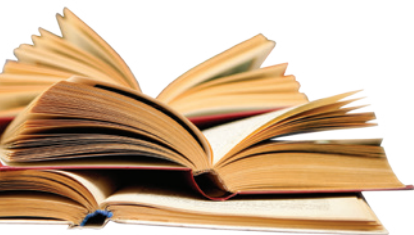
Дилема II – Немам новца да платим школарину за студије у иностранству!

Зашто се не пријавите за неку од стипендија које сваке године одобравају домаће и стране институције и фондације? Део новца за боравак (стан, храну и остале потребе) можете зарадити радећи послове који су (законски) доступни студентима у земљи боравка – распитајте се.

Стипендије за упис на студије у иностранству:

<http://ec.europa.eu/education/study-in-europe/>

www.s4wb.eu

Корисни линкови:

www.mpn.gov.rs – Министарство просвете, науке и технолошког развоја

www.mos.gov.rs – Министарство омладине и спорта

www.dositeja.fondmt.rs – Фонд за младе таленте

www.bg.ac.rs – Београдски универзитет

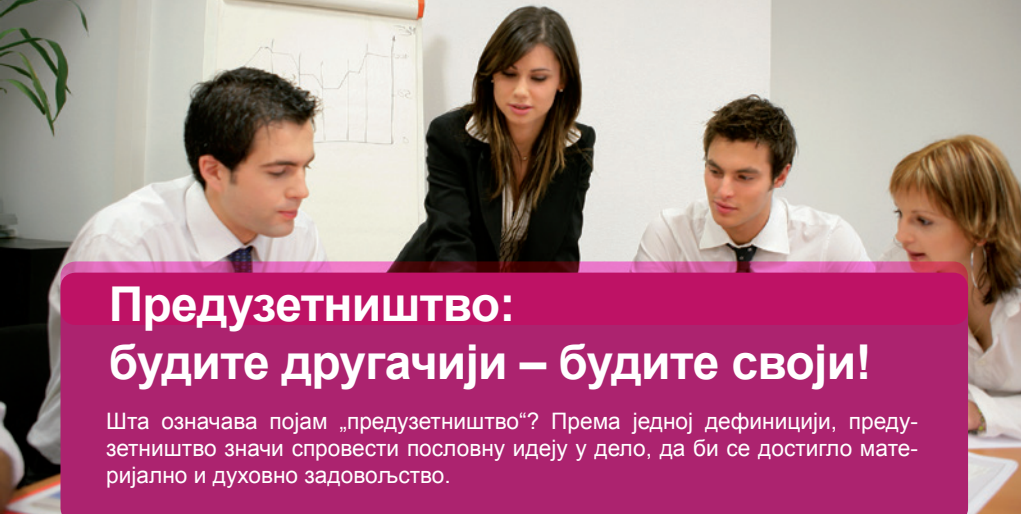
www.cep.edu.rs – Центар за образовне политике

www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna

www.tempus.ac.rs

<http://ec.europa.eu/education/study-in-europe/>

WWW

Предузелтнштво: будите другачији – будите своји!

Шта означава појам „предузелтнштво“? Према једној дефиницији, предузелтнштво значи спровести пословну идеју у дело, да би се достигнуло материјално и духовно задовољство.

Жаба оптимиста и жаба песимиста упадоше у крчаг пун павлаке.
Шта је помислила једна, а шта друга?

Жаба песимиста: „Погибох! Не могу да дишем! Не могу се избавити, удавићу се!“ Тако и би.

Ни **жаба оптимиста** није знала шта да чини, али пошто је била оптимиста, имала је наде, а пошто је имала наде – није све препустила судбини. Почела је да се бацака на све стране, млатарајући ногама што је могла снажније и брже... Павлака се запени, па згруша и убрзо је жаба оптимиста стајала на чврстом комаду путера, дишући с олакшањем.

*Наравоученије: Боље покушати нешто, него не чинити ништа.
Андре Мора (André Maurois)*

Чинити нешто више него други око тебе, значи – бити предузимљив.

Предузелтничко учење

Предмет **Предузелтничко учење** изводи се у завршној години школовања као обавезан део програма у 145 (око 50%) средњих стручних школа у Србији. Циљ предмета је да развије пословна и предузелтничка знања и вештине међу ученицима, да их оспособи да активно траже посао и препознају пословне могућности у средини у којој живе. Предмет је прилагођен сваком од профила средњошколских установа: пољопривреда, производња и прерада хране, здравство и социјална заштита, машинство и обрада метала, електротехника.

Организација **Достигнућа младих у Србији (ДМУС)**, која је део глобалне мреже Достигнућа младих у свету (*Junior Achievement*), као факултативне активности реализије програме изградње предузелтничког духа међу средњошколцима. У ове програме укључено је око 120 средњих школа из 53 општине у Србији. У 14 општина у граду Београду учествује 47 школа.

Нарочито је популаран програм тзв. ученичких компанија (око 100), у оквиру којег ученици у реалном окружењу организују предузетничке пословне активности: праве модне ревије, организују културно-забавне програме, покрећу производњу различитих производа и организују пружање низа пословних услуга.

У 2013. години је прво место на националном такмичењу средњошколаца у предузетништву „Пословни изазов“, које се већ четири године одржава у градовима широм Србије, освојила идеја о изради софтвера који омогућава комуникацију између више царинских пунктова и граничних прелаза.

Победнички тим су чинили ученици Гимназије у Пожеги, Техничке школе у Горњем Милановцу, Економске школе у Чачку, Гимназије у Ивањици и Техничке школе у Новој Вароши.

Детаљније на сајту: www.ja-serbia.org

Десет савета за покретање сопственог посла:

1. Дођите на идеју у коју верујете.
2. Стекните радно искуство у области за коју сте заинтересовани.
3. Посаветујте се са стручњацима и онима који су прошли слична искуства.
4. Научите више о финансијама, маркетингу и односима са јавношћу.
5. Развијте добар бизнис план.
6. Сазнајте што више можете о свом тржишту.
7. Будите одлучни и очекујте да ћете се суочити са проблемима.
8. Учите се на својим грешкама и увек гледајте један корак унапред да видите шта је следеће што можете предузети.
9. Спремите се на то да вас неко време чека напоран рад и беспарица.
10. Пуном паром напред!

Више информација:

www.ja-serbia.org

www.mingl.org

Тражење посла... ваш први посао

Неки млади људи већ знају шта желе и могу непогрешиво донети одлуку у вези са својим позивом. Други још нису сасвим уобличио планове, имају у виду неколико могућности, потребно им је више времена да се одлуче. А неки, пак, још не знају чиме могу или желе да се баве.

Има ли посла?

Познато је да је стопа незапослености у Србији висока (око 26%). Ако по завршетку средњег образовања желите да се запослите, вероватноћа да добијете посао разликоваће се од дипломе до дипломе, као и од места где желите да живите – треба ићи тамо где посла има.

Какав посао изабрати?

Први корак: Која занимања одговарају вашој личности?

Запитајте се шта вам је ишло од руке у школи, који предмети су вам били занимљивији од других – одредите своје „зоне талента“, што ће вас мотивисати у тражењу посла који желите. Које су ваше способности? Направите списак онога што знате боље од својих вршњака, у чему сте вештији, и оних особина које други воле код вас. Да ли волите да помажете својим пријатељима? Да ли планирате дугорочно или краткорочно? Да ли сте добри у повезивању људи или у решавању конфликта?

Шта је то што желите? Не смете бити сувише избирљиви, али направите и списак ствари које НЕ ВОЛИТЕ – како не бисте губили време или доносили погрешне одлуке. Разговарајте са пријатељима о томе шта они мисле о вашим плановима. Тестови личности (види доле) могу бити од користи, али не могу заменити преиспитивање сопствених жеља.

Где да тражите посао?

- » **Круг познаника:** Изрека „свако зна неког“ заиста је истинита. Рођаци, пријатељи, професори, људи које срећете можда знају неког ко тражи особу као што сте ви – тако се пронађе чак 80% запослења.
- » **Штампа:** Националне и локалне новине често објављују огласе за послове одређеним данима или у одређеним областима рада.
- » **Центри за развој каријере, саветовалишта за професионалну оријентацију и центри за активно тражење посла:** Потражите их путем интернета или у телефонском именику.
- » **Интернет:** Од корисних сајтова за тражење посла издвајамо:
www.poslovi.net
www.nsz.gov.rs
<http://poslovi.infostud.com>
www.netvodic.com/poslovi.htm
www.lakodoposla.com

Биографија (CV) и пропратно писмо

Ово је ваш први контакт са потенцијалним послодавцем. Иако ваша биографија не може садржати много података, с обзиром на то да тражите свој први посао, назначите све своје активности у школи и ван ње, које су у вези са послом за који конкуришете: праксу, волонтерски рад, помоћ у локалној заједници, хобије, спортске успехе, детаље који показују ваше способности и квалитете.

Погледајте на интернету како се прави CV, као и препоруке за пропратна писма која треба да буду једноставна и кратка – јер служе да назначите зашто сте заинтересовани за посао за који конкуришете.

Формат ЕУ биографије можете наћи на веб страници:

www.europass.cedefop.europa.eu

Сајмови запошљавања

Први корак који води ка запослењу може бити и одлазак на неки од сајмова запошљавања и пракси, које већ неколико година уназад организују различите студентске организације. Сајмови запошљавања као што су „Career days“, „Job Fair“ или „Сајам пракси“, нуде могућности компанијама да представе своје пословање и отворене позиције, као и да позову студенте да постану део њиховог пословног окружења. На сајмовима се организују и стручна предавања на којима посетиоци могу да чују корисне савете и информације о томе како написати радну биографију, како се припремити за разговор за посао или радити у тиму. Данас се сајмови запошљавања организују у свим већим градовима Србије и представљају добру смерницу у будућем развоју каријере младих људи.

Разговор за посао

Једног дана добићете писмо или позив на разговор за посао (интервју). За послодавца су две ствари кључне: да ли је кандидат способан да адекватно извршава задатке и да ли може да се уклопи у тим. Потенцијални послодавац ће користити вашу биографију као подсетник током интервјуа, како би открио што више о вашој личности и способностима.

Савети за интервју

- » Останите прибрани и мирни.
- » Прихватите стил особа са којима разговарате.
- » Запамтите имена особа које вас интервјуишу и њихова звања.
- » Брзо прелазите на ствар, али избегавајте да одговарате само са „да“ или „не“.
- » Уколико нисте разумели неко питање, тражите појашњење.
- » У реду је ако направите кратку паузу пре одговора – то значи да размишљате.
- » Говорите разговетно.
- » Немојте улепшавати ствари, нити лагати!
- » Не говорите о себи у негативном контексту, чак и на провокативна питања.
- » Уколико саговорници ћуте, одуприте се искушењу да ви говорите; поставите питања која желите, нарочито ако су везана за оно о чему сте претходно разговарали.
- » Не распитујте се о плати и погодностима у првом контакту.

Више о сајмовима запошљавања:

www.nsz.gov.rs/live/trazite-posao/dok-trazite-posao/sajmovi_zapo_ljavanja.cid287

www.aiesec.org.rs/career-days-istrzivanje-o-sajmovima-zaposljavanja

www.aiesec.org.rs/career-days-istrzivanje-o-sajmovima-zaposljavanja

WWW

Помоћ за потрошаче од А до... ?

Која права имате у данашњем потрошачком свету? Куповали ви наочаре за сунце или сноуборд, продавац се мора придржавати јасних правила. Било да се рекламира крема или аутомобил – реклама не сме да заваљава.

Права потрошача у Србији нису ни из далека тако ефикасно заштићена као права потрошача у земљама ЕУ, а чак и она која имамо не користимо довољно. Будите генерација обавештених потрошача.

Враћање робе за замену, поправку или повраћај новца

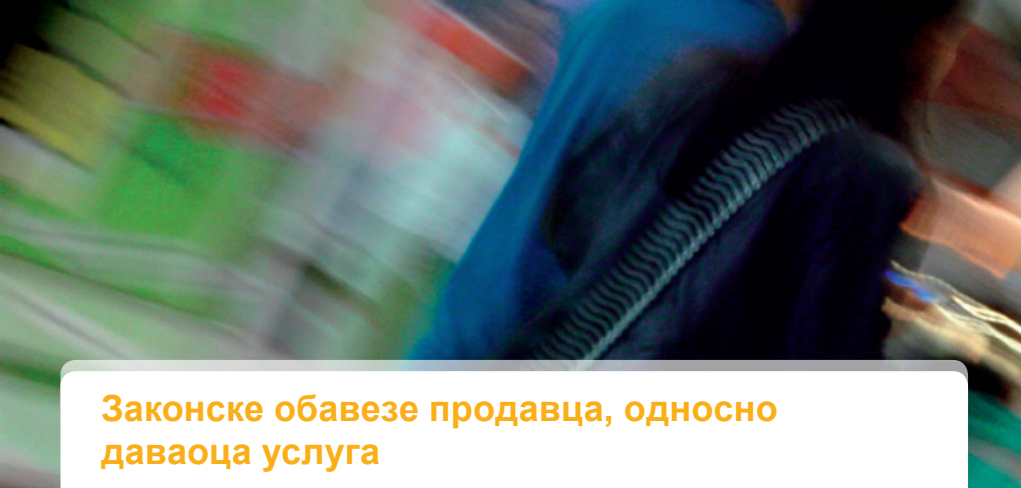
Према Закону о заштити потрошача, сва роба коју купите, без обзира да ли има гарантни лист, има гаранцију од две године, а у првих шест месеци не морате ништа да доказујете, јер се претпоставља да су та оштећења, или – како се у закону каже – несаобразност са оним што трговац нуди, тј. шта пише на декларацији, постојала као скривена и пре куповине. У том случају имате право на рекламацију, на коју продавац мора да одговори у року од 15 дана, и да захтевате оправку или замену – по вашем избору, а ако то није могуће, умањену цену или враћање целог износа. За половну робу законска гаранција није две године, него годину дана.

Услов за остваривање ових права је да недостатак није настао вашом кривицом и да приликом подношења рекламације приложите рачун о купљеном производу. Зато опрезно са рачунима!

Слична правила важе и у случају недостатака у вези са пруженом услугом.

Више информација:

<http://razvoj.mtt.gov.rs/download/1/zakon-o-zastiti-potrosaca.pdf>

Законске обавезе продавца, односно даваоца услуга

Продавац, односно давалац услуге, дужан је да потрошачу обезбеди:

-
- 1) производ или услугу у тачној мери или количини и да му омогући проверу тачности;
 - 2) прописаног/уговореног квалитета, а ако није прописан, уобичајеног квалитета;
 - 3) по уговореној цени и са пратећом документацијом;
 - 4) у уговореном року, а ако није уговорен, у примереном року који не може бити дужи од осам дана;
 - 5) доказ о пореклу производа;
 - 6) тачну и потпуну информацију о производу или услузи;

Погледајте декларације, прочитајте „ситна слова“ – када купујете, ви заправо склапате уговор и текст писан ситним словима је законски обавезујући!

Противзаконито је да продавац лажно приказује својства робе или услуга или та својства неумерено преувеличава. Ради заштите својих права и интереса, потрошачи могу оснивати организације, покрете, савезе и друге облике удружења. Потражите одговарајућу потрошачку организацију када вам затреба помоћ.

Потрошаче у ЕУ штити пропис који се односи на непоштене уговоре: иако сте склопили уговор са продавцем (или даваоцем услуга), његове одредбе вас неће обавезивати уколико су непоштене, тј. нису у складу са начелом савесности и поштења.

Рецимо да сте купили дигитални фотоапарат, извадили га из кутије и схватили да му зум не ради. Погледате купопродајни уговор: у њему се наводи да ће оштећена роба бити замењена. Зато враћате апарат у продавницу, где вам продавац показује на другу клаузулу уговора, штампану ситним словима. У њој се каже да се роба не може заменити ако је отпакована. Ово је пример непоштоног уговора, јер ви нисте могли знати да је фотоапарат оштећен пре него што сте отворили кутију.

Право на информацију

Продавац је дужан да вас пре продаје на јасан и разумљив начин обавести о:

- » основним својствима робе или услуге
- » адреси и подацима о продавцу (продавници, агенцији, компанији...)
- » цени и свим додатним трошковима – поштанским, транспорта и испоруке
- » начину плаћања, начину и року испоруке, поступку у случају рекламације
- » постојању права да сами, једнострано, раскинете уговор и тражите новац назад у одређеним случајевима
- » подршци трговца, на коју имате право после продаје, о гаранцијама и условима под којима на њих имате право
- » обавези потрошача да пружи било какав облик обезбеђења на захтев продавца и о условима под којима та обавеза постоји

Продаја на даљину обухвата сваку куповину без претходног физичког прегледа производа (каталожка куповина, куповина преко интернета, итд.). Чак и у овим случајевима имате право на заштиту – потрошач има право на рекламацију у складу са законом.

Куповина од физичког лица

Пре него што купите нешто од физичког лица – можда од неког из ваше школе – знајте да ваша права нису иста као кад купујете потпуно нов производ из продавница. Мада роба која се продаје мора одговарати опису, то не значи да мора бити у савршеном стању. Ако мислите да сте преварени, можете се обратити адвокату.

Више информација:

www.mtt.gov.rs

www.apos.org.rs

www.potrosac.info

www.zapotrosace.rs

www.beuc.org

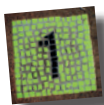
www.consumersinternational.org

WWW

Устани... Бори се за своја права

Да ли знате која су ваша права? Постоји десет принципа европског права који вас штите као потрошача, ма где се налазили у ЕУ.

Купи шта желиш, где год желиш

Желите „шопинг туру“ у некој другој европској земљи? Закони ЕУ дају вам право да „купујете до изнемоглости“, а да не бринете о плаћању царине и додатних такси када се вратите кући. Ово се примењује уколико купујете у другој земљи или наручите робу преко интернета, поштом или телефоном.

Ако не ради, врати га

Шта се дешава ако купите нов телевизор, а он се поквари? Према законима ЕУ, можете га вратити на поправку или замену. Такође, можете тражити попуст или повраћај целе суме. Ово је примењиво и до две године од куповине производа.

Стандарди заштите хране и потрошачких производа

ЕУ има законе који обезбеђују безбедност производа које купујете. Земље ЕУ имају стандарде заштите које су међу највишима у свету.

Шта је у вашој храни?

Закони ЕУ о обележавању хране омогућавају вам да тачно знате шта једете. Сви детаљи састојака од којих се прехранбени производ састоји, морају бити изложени на етикети, осим детаља о евентуалном бојењу производа, заслађивачима и осталим хемијским адитивима.

Праведни уговори за потрошаче

Неправедни услови уговора, као што су специјалне одредбе написане ситним словима, које кажу да не можете раскинути уговор уколико не платите надокнаду, забрањени су законима ЕУ.

Потрошачи могу променити своје мишљење

Шта ако се продавац појави неочекивано на вашим вратима и врши притисак да потпишете уговор за нешто што у ствари не желите? Према општем правилу, такав уговор можете поништити у року од седам дана.

Лакше упоређивање цена

Како упоредити цене две различите марке кукурузних пахуљица када су им паковања различитих величина? Супермаркет вам мора дати цену по „јединици производа“ – колико коштају по килограму или литру – да би вам помогли да одлучите шта вам се највише исплати.

Потрошачи не смеју бити заведени

Када радите са телевизијским, каталошким или интернет продавницама, продавци морају бити отворени и искрени. Закон ЕУ захтева од њих да вам дају све детаље о себи – шта продају, колико то кошта (укључујући порезе и наплату доставе) и колико им времена треба за доставу.

Заштита туриста

Шта ако одете на одмор у оквиру пакет аранжмана, а ваша туристичка агенција банкротира? Право ЕУ нуди вам заштиту. Организатори пакет аранжмана морају имати алтернативу како би вас вратили кући уколико они у међувремену пропадну.

Прекогранични спорови

Потрошачи из ЕУ могу са пуним поверењем тражити најбоље понуде било где у Европи. Европска мрежа потрошачких центара (*The European Consumer Centres Network, ECC-Net*) делује широм ЕУ тако што саветује грађане о њиховим правима и помаже им да реше прекограничне спорове.

Више информација:

<http://ec.europa.eu/consumers/citizen>

www.mtt.gov.rs

www.potrosac.info

WWW

Без обавезе

Да ли је вам је икад нешто било понуђено „без обавезе плаћања“, а да су се касније појавили скривени трошкови и сервисне надокнаде?

Све већи број потрошача постаје жртва оваквих трикова и превара. У покушају да се ухвати у коштац са овим проблемом, Европска унија је забранила обмањивачку и агресивну пословну праксу. Будите опрезни са:

1. рекламним мамцима – понуда једног производа, а затим замена за други;
2. лажним „бесплатним“ понудама, као што су мелодије за мобилне телефоне;
3. нетачним тврдњама о лековима против болести, тегоба и повреда;
4. рекламама које су маскиране као обични новински чланци;
5. лажним „ограниченим понудама“ – лажним тврдњама да је производ доступан само у ограниченом временском периоду;
6. продајом по инерцији – снабдевање некога производима које није поручио, уз захтев да се они плате;
7. лажним тврдњама да су постпродајне услуге доступне у другим земљама ЕУ;
8. лажним тврдњама о наградним такмичењима;
9. обмањујућим наруџбеницама;
10. емотивним притиском да нешто купите.

Влада Србије формирала је 18. октобра 2012. године Национални савет за заштиту потрошача на челу са министром спољне и унутрашње трговине и телекомуникација, чији су чланови и представници пет организација за заштиту потрошача у Србији.

Више информација:

<http://ec.europa.eu/consumers/rights>

www.zastitapotrosaca.gov.rs

www.apos.org.rs

www.ceps.rs

© Црп

Дигитална дилема

У школи се преписивање сматра варањем. Ипак, многи код куће неће оклевати да скину филмове или музику са бројних интернет сајтова – иако на тај начин, у ствари, нелегално копирају рад неког уметника...

Лако је јефтино или потпуно бесплатно направити савршене копије дигиталних медија, а приступ брзом интернету омогућава инстант размену података преко мреже. Али скидање без плаћања је кршење ауторских права, што је кажњиво законом.

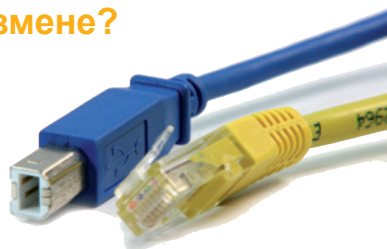
Закон о ауторским правима предвиђа фер компензацију уметницима за њихов рад. Иако неки бендови постављају бесплатну музику на своје званичне сајтове, то не значи да корисници интернета могу то слободно да раде са било ког извора.

Кога интернет пиратерија угрожава?

Осим великих музичара и глумаца, постоји много људи који су укључени у производњу и дистрибуцију, а који, такође, морају зарадити за живот. То је нешто о чему треба размислити када следећи пут будете у искушењу да пиратизујете садржај са интернета.

Који су ризици међусобне размене?

Осим тога што се излажете ризику тужбе и судског процеса, размена фајлова са клубовима и пријатељима може угрозити и вашу безбедност на интернету због инфицирања компјутера вирусима и другим проблематичним програмима.

Више информација:

http://ec.europa.eu/internal_market/copyright

www.pro-music.org

http://ec.europa.eu/consumers/pro/index_en.htm

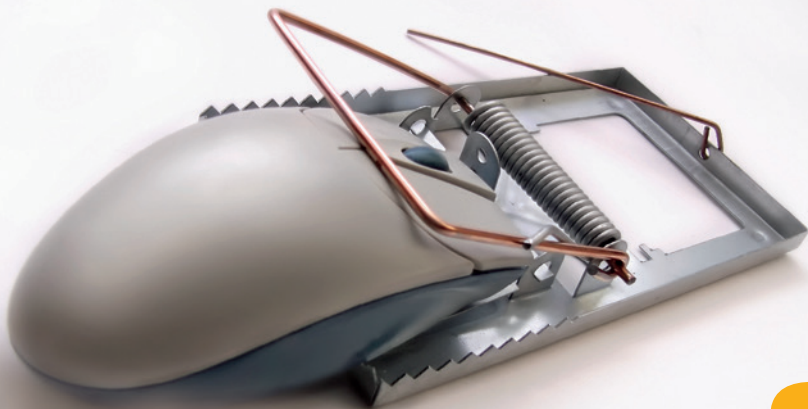

Будите сајбер паметни

Мејлови, инстант поруке и собе за четовање – непрестано комуницирање путем интернета – данас представља наше друго „ја“. Али све ове технологије донеле су и нове опасности...

Лако је комуницирати безбедно, уколико запамтите следеће:

- » Пријатељи које упознајете на интернету могу у стварности бити другачији него што се представљају.
- » Никада не дајте своје личне информације, као што су имејл адреса, кућна адреса или број телефона.
- » Имате моћ да прекинете комуникацију уколико вам је непријатна, плаши вас или, једноставно, не желите више да четујете са неким. Блокирајте корисника или не одговарајте. Уколико наиђете на нешто узнемирујуће, пријавите то одраслој особи или сајту.
- » Никада не дајте информације о својој породици, пријатељима или другим људима које знате.
- » Никада не уговарајте састанке са особама које познајете једино преко интернета. Ако, ипак, желите да се упознате, увек уговарајте састанке на јавним местима и увек идите са одраслом особом којој верујете.

Твоја онлајн права

Није увек лако знати која права и одговорности имате на мрежи. Помаже једноставно правило – размислите шта бисте урадили у сличној ситуацији у свакодневном животу ван мреже.

Правила су у принципу иста на мрежи и изван ње, али понекад можете да се нађете у ситуацији која не може јасно да се упореди са „стварним животом“, па је, стога, једнако важно да знате која су ваша права док сте на мрежи.

Нежељена пошта

„Спам“ није само непријатан, него уме да буде и опасан за вас и ваш компјутер. Будите опрезни при отварању електронске поште од непознатог пошиљаоца. Уколико нисте сигурни, не отварајте – према законима ЕУ, имате право да се без потешкоћа одјавите са сваке аутоматске листе прималаца електронске поште.

Приватност – размислите пре него што нешто објавите!

Многи међу нама користе друштвене мреже како би комуницирали са другима, размењивали фотографије, податке о тренутној локацији и друге информације. Два пута размислите пре него што на интернету објавите неке личне податке: они ће вероватно остати тамо веома дуго и никада не знате ко може да их види у будућности!

Преузимање и дељење фајлова – у чему је ствар?

Понекад је тешко сазнати шта сме да се копира и дели, а шта је незаконито. Међутим, не треба ризиковати казну или затвор због погрешног поступка – боље је да унапред проверите!

Када трагате за различитим садржајима, тражите их у легалним мрежним продавницама и сервисима. Често ћете то морати да платите, али понекад људи и бесплатно деле свој рад под *Creative Commons* лиценцом, *copyright* лиценцом која омогућава власнику ауторског дела да заштити свој рад, али уједно и омогући коришћење свог дела уз услове које је сам одабрао. Увек морате да прочитате *Услове коришћења*, пошто за неке фајлове могу да постоје ограничења у погледу тога како и где смеју да се користе.

Уколико на вашем блогу желите да користите фотографије, текстове или видео радове чији је аутор неко други, побрините се да пре тога добијете његову/њену дозволу.

Више информација:

<https://ec.europa.eu/digital-agenda>

http://ec.europa.eu/archives/information_society/eyouguide

www.creativecommons.org

WWW

Help

Болест зависности од интернета

Има људи који проводе толико времена на интернету да губе везу са реалношћу. „Болест зависности од интернета“ су психолози окарактерисали као опсесивно понашање које се доводи у везу са нараслом популарношћу причаоница, али и са другим врстама сајтова: порнографским сајтовима, онлајн коцкањем, сајтовима за аукције и онлајн игрицама.

Четири знака интернет зависности

1. Претерано коришћење рачунара, односно интернета које је често повезано са губљењем осећаја за време и запостављањем основних потреба (спавање, храна, тоалет).
2. Осећање нелагодности, напетости и/или депресије у недостатку рачунара.
3. Стална потреба за савршенијим моделом рачунара или софтвера, као и потреба да се све више времена проводи уз рачунар.
4. Пратеће појаве: нерасположење, свадљивост, лагање, лоши резултати у школи или на послу, недруштвеност, неиспаваност.

Потребан вам је савет?

Контактирајте INSAFE, европску мрежу националних центара која координира кампање о безбедности на интернету и сарађује са националним линијама за помоћ. Листа националних центара може се наћи на сајту:

www.safeinternet.org

Више информација:

www.internetservis.co.rs/virtuelnodetinjstvo

http://old.mingl.rs/it_vodic/bezbednost.php

www.kliknibezbedno.rs

www.rnids.rs/lat/bezbednost-na-internetu

WWW

Ко вуче конце?

ТВ гледаш још од пелена, професионалац си у слању СМС порука, а Фејсбук си практично дипломирао/ла – дакле, цела ова прича о медијској писмености је само губљење времена, је л' да?

Па, у ствари...

Медијска писменост је много више од тога да знаш да укључиш компјутер. Ради се о способности приступања порукама у разноврсним медијима и форматима, њиховом вредновању и креирању – што је у данашњем информационом добу важније него икада пре. Осим тога што је свакако важно знати како да преузмете своју омиљену музику, такође је изузетно битно да будете свесни тога да медији могу да се користе за манипулисање људима помоћу пристрасности, прекрајања информација или чисте пропаганде.

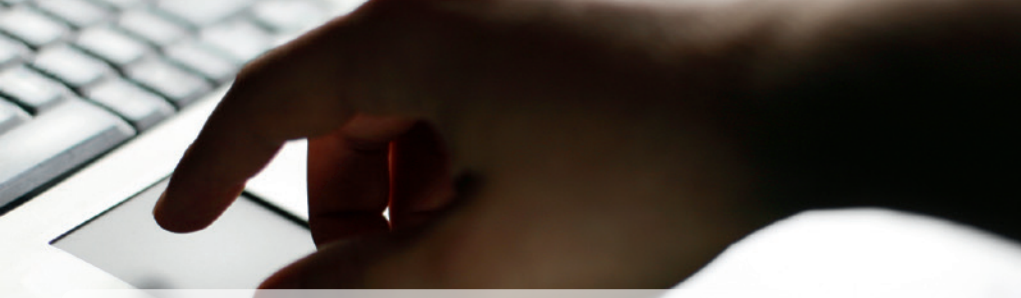
Коме да верујете?

Чини се да данашњи интернет претраживачи имају одговор на свако могуће питање. Ствари на које смо некада трошили недеље истраживања сада се налазе на свега два-три клика од нас. Мада нам ово чини живот лакшим, то са собом носи и нове опасности.

Све је теже разликовати непристрасне и поуздане информације од лажних или пристрасних. Чак су и професионалне новинске агенције биле жртве дезинформација на интернету. Проблем је то што буквално свако може да постави допадљив сајт и нема начина да се утврди какве уске интересе можда представља, односно, да ли представља чисте лажи као чињенице или можда уопште није проверио веродостојност сопствених информација пре објављивања.

ЕУ и медијска писменост

Европска комисија, у сарадњи са школама, ауторима, грађанима и потрошачким удружењима, ради на креирању предлога и програма за унапређење медијске писмености у целој ЕУ.

Иницијативе у Србији

У медијској стратегији јасно се наводи да ће Србија подстицати развој медијске писмености, кроз развијање индивидуалних способности грађана да користе, разумеју или критички вреднују различите аспекте јавних гласила и медијских садржаја, као и друштвене способности да вешто користе информационе и комуникационе услуге.

Европска унија је у 2013. години помогла спровођење медијске стратегије у Србији са 1,2 милиона евра. Осим тога, ЕУ ће такође доделити два милиона евра медијима у Србији преко конкурса за унапређење медијског садржаја и за развој истраживачког новинарства.

Ваше место у друштву

Да бисте били у могућности да учествујете у друштву и учините да се ваш глас чује, све је значајније да будете „медијски писмени“. Сви користимо савремену технологију да бисмо комуницирали са пријатељима, информисали се о текућим догађајима и изразили своје мишљење о разним темама.

Међутим, многи од вас сигурно имају родитеље или бабу и деду који се не разумеју у технику и не умеју да покрену ни ДВД плејер, а камоли да пошаљу мејл – замислите само шта све они пропуштају! Лако је рећи да је ово проблем који погађа старије генерације, али је чињеница да технологија напредује брже него икада пре и, ако се опустимо, ризикујемо да заостанемо и постанемо искључени из друштва. Медијска писменост је стога важан чинилац како професионално, тако и друштвеног успеха.

Да ли сте жртва манипулације?

Део медијске писмености је способност да препознамо уколико се нека информација презентује на неправичан или пристрасан начин, односно када се лажи маскирају у чињенице. То значи да се претворите у детектива и размишљате критички. Не узимајте здраво за готово све што видите или прочитате и информације проверавајте из поузданих извора.

Више информација:

www.euromedialiteracy.eu

<http://ec.europa.eu/culture/media>

Храна за ум

Огроман број организација активно покушава да промовише бољи свет, а многе од њих су НВО. Какве су то организације, чиме се оне баве и како се финансирају?

НВО значи невладина организација. Светска банка дефинише НВО-е као „организације које обављају активности у циљу умањења патњи, заступања интереса сиромашних, заштите животне средине, пружања основних социјалних услуга и развијања локалне заједнице“.

Ево неколико познатих НВО: *WWF (World Wide Fund for Nature* – Светски фонд за природу), *Црвени крст*, *Greenpeace*, *Amnesty International*, и *MSF (Medecins Sans Frontieres* – Лекари без граница).

Број НВО које функционишу на глобалном нивоу процењује се на око 40.000, док је још много већи број националних, регионалних и локалних НВО. Закључно са јулом 2011. године, у Србији је било 14.126 регистрованих организација цивилног друштва.

НВО се понекад у реализацији својих програма ослањају на волонтере. Ово може да буде сјајан начин да стекнете радно искуство.

НВО имају стално запослено особље које је плаћено за креирање и управљање програмима. Дакле, одакле долази новац којим се плаћа рад НВО?

НВО прикупљају новац путем акција за прикупљање средстава, конкурисањем код приватних фондова, Владе, Европске комисије и других националних и међународних организација и институција. Сматра се да новац из јавних финансија, који је прикупљен од пореза, треба да буде реинвестиран на добробит свих, а јавност преко владе све више жели да обезбеди исплативост уложених средстава. Сада се од јавног сектора (фирми и великих предузећа) очекује да перманентно финансирају програме.

Овим се помаже неким фирмама да докажу како су одговорне и како им је стало до људи и до планете на којој живимо, а не само до сопственог профита. Овај новац се често даје у виду спонзорства, а партнерство између одређене НВО и неке фирме понекад доприноси угледу тог предузећа.

Уколико желите да се прикључите раду неке организације цивилног друштва, најбоље је да се прво добро распитате које све организације делују у вашем граду. Најбоље је да контактирате Канцеларију за младе у вашем месту и од ње директно сазнате на који начин је најбоље да утрошите своје слободно време.

Више информација:
Канцеларије за младе у Србији
www.zamislizivot.org

WWW

Имамо само ЈЕДНУ планету!

Када би остатак света живео – и трошио – попут Европљана, били би нам потребни природни ресурси три овакве планете! Ви можете помоћи да се ствари промене – будите део те промене!

Путовања авионом, месо за ручак сваки дан, куповина новог мобилног телефона сваке године... већина Европљана живи просперитетније него икада пре. Међутим, непрестано растућа потражња за новим производима који нам нису увек неопходни негативно утиче на свет око нас.

Живети боље у складу с могућностима

Нећемо моћи да наставимо да живимо као данас. У развијеним земљама постоји проблем прекомерне потрошње; трошимо више него што нам заиста треба. У комбинацији са растућим бројем становника и све раширенијим утицајем потрошачке културе на глобалном нивоу – а оба ова феномена појачавају потражњу за добрима и услугама – дошли смо до тога да превазилазимо капацитете планете за задовољавање наших потрошачких навика.

Јесте ли знали?

Приближно 15.500 литара воде се потроши на производњу 1кг говедине.

То је више од 100 туширања!

Проста је чињеница да смо достигли еколошке границе. Природни ресурси понестају – на пример, очекује се да ће резерве нафте бити исцрпљене до краја века – а до њих се долази све теже и на све штетније начине. Али ово је мање „непријатна истина“ него што се чини – могуће је живети боље, унутар ограничених оквира, уколико одмах почнемо да прилагођавамо своје понашање и усвајамо одрживе навике!

Смањите свој утицај на животну средину

Уколико се пребацимо на здравији начин живота и на еколошке производе, моћи ћемо да заштитимо себе и своју животну средину. Хајде да почнемо да размишљамо о будућности и постанемо савесни грађани и потрошачи. Избор је наш!

По статистици, станови, кућни апарати, храна и путовања, односно саобраћај заједно су одговорни за 70 до 80 одсто укупног утицаја на животну средину. Дакле, шта у пракси значи савесна и одржива потрошња?

Када нешто купујете, мислите о целом „животном циклусу“ производа:

- » од употребљених сировина: Да ли су ретке? Да ли се до њих дошло на одржив начин?
- » преко амбалаже: Да ли се користи превише непотребне пластике?
- » транспорта: Одакле долази? Да ли је локалног порекла и сезонски?
- » употребе: Да ли ми је заиста потребан? Да ли ћу га уопште искористити? Да ли ћу га често употребљавати?
- » до разградње: Шта могу да учиним са њиме када ми више не буде потребан? Да ли могу да га рециклирам?

Ако овако размишљамо о ономе што трошимо, почећемо да боље схватамо какав утицај имамо на животну средину.

Каква штета!

Према неким проценама, бацамо готово четвртину хране коју купујемо! То није само лоше за наше новчанике, него и за животну средину, због непотребне производње, транспорта и одлагања све те неупотребљене хране.

Бацање хране умногоме може да се предупреди бољим планирањем:

- » правите списак за куповину, како бисте куповали само оно што вам треба
- » правилно чувајте храну како би остала свежа и безбедна за употребу
- » уз помоћ нових рецепата, покушајте да што више искористите остатке хране

Више информација:

www.consumerclassroom.eu

ec.europa.eu/environment/eussd/

www.eea.europa.eu/themes/households

www.prepare-net.com/blog/tags/sustainable-consumption-and-production

WWW

Сви смо у овоме заједно

Колико природа вреди за тебе? Размисли колика је цена? Али пре тога, помисли на тренутак на све ствари које ти природа обезбеђује а да притом не тражи ништа заузврат. Из којег год угла да гледаш, човечанство не успева да испуни своје дужности према планети, а цену за такво понашање би евентуално могао да платиш управо ти.

Угроженост природних богатстава

Човечанство не живи у изолацији већ заједно са биљкама, животињама и осталим организмима гради један шири систем. Промена једног дела екосистема ствара последице по друге делове. Пошто човечанство наставља да спроводи радикалне промене света у коме живи његова сопствена будућност постаје неизвесна.

Природа нам бесплатно обезбеђује средства од суштинске важности за наше животе. Ми смо навикли да чист ваздух, воду и храну посматрамо здраво за готово, не схватајући притом, колико су заправо та средства вредна. Услед интензивне пољопривреде, загађења, уништавања шума и претеране експлоатације морских богатстава стварамо услове за нестанак средстава од којих наш живот зависи.

Још је више забрињавајуће то што када екосистем буде уништен, нема повратка на пређашње стање. Према томе, услед непоправљиве штете коју крупним корацима наносимо планети Земљи, ризикујемо не само да упропастимо планету за биљке и животиње него да подријемо и сопствене дугорочне интересе.

Напад на природу?

Живот на земљи се суочава са бројним претњама од којих су многе узроковане од човека. Емисије угљен-диоксида као резултат спаљивања фосилних горива и уништавање шума, доводи до глобалног загревања са озбиљним дугорочним последицама. Срећом, природа може да помогне! Екосистеми попут океана, шума и мочвара су природна „складишта угљеника“ која могу да смање количину угљен-диоксида у атмосфери. Заштитом и обновом екосистема, можемо да смањимо глобално загревање.

Када једна жива врста изумре, не постоји начин да се врати натраг. Нажалост, хиљаде живих врста су у опасности да заврше као птица Додо. Пример су туне чији опстанак је угрожен услед претераног ловљења.

Шта можеш да учиниш?

Будо пажљив према планети! На пример:

Шта једеш? Покушај да више користиш локално, сезонско и органско воће и поврће.

Колико трошиш? Размисли колико ти ствари заправо треба. Имај на уму да све на крају мора негде да заврши...

Колико ти значи природа? Понашај се према природи као према нечему вредном!

Истражуј природу и уживај у њој али не заборави да је поштујеш.

Натура 2000: заштита животних станишта

Широм ЕУ многи предели и њихов биљни и животињски свет су под заштитом мреже Натура 2000. То значи да многе мочваре, ливаде богате биљем и чак подземна пећинска подручја могу да се мењају само ако се поштује и животна средина.

Више информација:

natura2000.eea.europa.eu

ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

WWW

Већи učinak uz мање улагање

Како можемо да наставимо да задовољавамо своје енергетске потребе, а да, истовремено, смањимо утицај на околину?

Цене енергије расту, а наша зависност од увоза нафте и гаса из других земаља се повећава, као и наше емисије гасова који изазивају ефекат стаклене баште. Јасно је да је будућност у напуштању праксе коришћења фосилних горива и преласку на чисте и обновљиве изворе енергије, као што су ветар и сунчева енергија.

Међутим, најјефтинији и најбржи начин борбе против климатских промена, али и за обезбеђење снабдевања енергијом и контролу рачуна за електричну енергију и грејање је, у ствари, „енергетска ефикасност“. Добра вест је да ефикаснија употреба енергије не значи да морамо да жртвујемо квалитет живота – напротив!

Јарко светло

Узмимо, на пример, сијалицу. Класичне електричне сијалице (жаруље) још су широко распрострањене, али оне су јако неефикасне: девет пута више енергије се изгуби на топлоту, него што се емитије у виду светлости! Енергетски ефикаснији системи могу да донесу велику разлику у погледу утицаја на животну средину (тзв. угљенички отисак), коју ћемо, у виду уштеде, осетити и на сопственом џепу.

Компактне флуоресцентне сијалице штеде око 75% енергије у поређењу са класичним сијалицама. Нове, још ефикасније технологије, као што су ЛЕД диоде такође улазе на тржиште, а у ЕУ су класичне сијалице потпуно повучене из продаје крајем 2012. године.

Градимо зелену будућност

Што се тиче уштеде енергије, треба да кренемо од сопственог дворишта и да пронађемо начине да трошимо мање енергије у нашим домовима и у другим зградама и просторијама у којима свакодневно боравимо.

На зграде отпада око 40% укупне потрошње енергије у ЕУ. На шта се све она троши? Углавном на контролу температуре – загревање или расхлађивање просторија. Али, ако променимо неке навике, моћи ћемо да уштедимо значајну количину енергије. На пример, промена унутрашње температуре за 1°C би довела до смањења потрошње енергије за 6%. Једноставна технолошка решења, попут бољих прозора и грејне опреме, уз паметно поступање, такође, могу да доведу до великих уштеда. У ствари, већ имамо технологију помоћу које можемо да изградимо кућу која производи више енергије него што је троши.

Све зграде у ЕУ морају да се граде по тачно прописаним стандардима енергетске ефикасности и да имају енергетски пасош.

Проверите шта пише на етикети!

У настојању да помогне потрошачима да паметније одаберу, ЕУ је креирала енергетске етикете за гуме за аутомобиле и већину електричних уређаја. Ови производи су означени и рангирани према енергетској ефикасности, чиме се помаже људима да уштеде енергију и новац.

Иако се енергетски ефикасни производи на први поглед можда чине скупљим, они се на дужи рок лако исплате кроз уштеду простеклу из смањене потрошње енергије.

Једноставне мере

Телевизори сами могу да представљају до 10% просечног рачуна једног домаћинства за електричну енергију, да не помињемо компјутере и друге електронске уређаје. Можда још увек не плаћате рачуне, али већ можете да помогнете. Најједноставнији начин је да гасите светло за собом када излазите из собе и да потпуно угасите електричне уређаје када их не користите – не остављајте ТВ или компјутер на стенд-бају.

Више информација:
<http://ec.europa.eu/energy>
<http://learn-energy.net>
<http://managenergy.net>

WWW

Куповина за планету

Да ли мислите за себе да сте паметан купац? Са толиким избором на полицама радњи, да ли поредите цене и квалитет? Да ли размишљате о ефектима одређеног производа на животну средину?

Прелазак на одржив начин живота захтева од нас као потрошача не само да пазимо на то колико трошимо, него и шта купујемо: Да ли је ова књига штампана на еколошки прихватљивом папиру? Да ли тај уређај може да се рециклира? Да ли овај детергент садржи опасне хемикалије?

Да би скратила време потраге купаца за „одрживим“ артиклима, Европска Унија је увела пропис да сви овакви производи садрже посебну – *EU Ecolabel* ознаку – лого у облику цвета. Производи и услуге које носе ову ознаку поштују строге еколошке стандарде, од производног процеса, преко амбалаже, до транспорта. Они су бољи за планету и за ваше здравље!

Јесте ли знали?

Чак и у ери електронске комуникације, канцеларијски службеници у Европи штампају у просеку 30 страница папира дневно!

Где можете пронаћи *Ecolabel* ознаку?

Већина великих продавница у Европи има у понуди робу са *EU Ecolabel* ознаком, укључујући школску опрему, одећу, козметичке производе и електричне уређаје. *Ecolabel* лого у облику цвета се може видети и током путовања – еколошки одговорни хотели такође могу да добију ову престижну ознаку.

“Зелени” савети за куповину

- » Смањите количину амбалаже.
- » Користите кесе за куповину више пута или понесите своју торбу.
- » Рециклирајте.
- » Купујте само оно што вам је потребно.

Истраживањем штитимо нашу планету

Сви смо одговорни за животну средину и треба да користимо науку како бисмо пронашли иновативна решења за одрживу будућност. Детаљније ћемо вам представити неколико истраживачких пројеката ЕУ, чији циљ је да унапреде нашу будућност.

Арктичка опасност

Арктик је кључна компонента у глобалном климатском систему. Током последњих 100 година, његова атмосфера се загревала дупло брже од светског просека. Ледени покривач се нагло смањује и до краја овог века би могао у потпуности да нестане током летњих месеци.

Смањење леденог покривача ће имати озбиљне последице не само за живот аутохтоног становништва, него и за експлоатацију необновљивих извора енергије, као што су нафта и гас, али и за риболов и бродски транспорт. Све ово отвара значајна еколошка, економска и геополитичка питања. Пошто нам још увек нису познате све могуће последице, неопходно је да боље упознамо Арктик.

Научници који раде на једном од досад највећих истраживачких пројеката финансираних средствима ЕУ, проучавају климатске промене на Арктику и потенцијалне ефекте тих промена. Важан део овог пројекта била је експедиција „Тара“; ниједан брод до тада није отпловио толико далеко на север – на свега 160 километара од Северног пола! Високотехнолошка мерна опрема је тестирана у екстремно удаљеним и тешким условима. Данас ови мерни инструменти комуницирају са сателитима и шаљу податке у реалном времену научницима широм Европе, што им помаже да разумеју шта се догађа у том регион.

www.damocles-eu.org

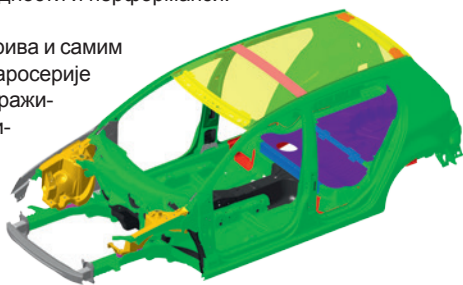
Аутомобили на дијети?

Са повећањем комфора и безбедности савремених аутомобила, повећава се и њихова тежина. Клима уређаји, електрични подизачи стакала и ваздушни јастуци само повећавају укупну тежину возила. Све ово значи да потрошња горива остаје релативно висока, иако мотори аутомобила постају све ефикаснији.

Европски инжењери који раде на пројекту „Суперлаког аутомобила“ пронашли су делотворну дијету за савремене аутомобиле, тако што су заменили делове израђене од тешког челика лакшим материјалима, као што су алуминијум и пластика ојачана угљеничним влакнима. Да би ово постигли, морали су, пре свега, да развију напредне начине спајања тих материјала, али и да обезбеде да аутомобили и даље задовољавају стандарде у погледу безбедности и перформанси.

Лакши аутомобили ће користити мање горива и самим тим, емитовати мање угљен диоксида. Каросерије аутомобила развијене у склопу овог истраживачког пројекта, финансираног средствима ЕУ, биће 35 одсто лакше него код обичних возила. Прототип суперлаког аутомобила би могао да буде на тржишту за неколико година.

www.superlightcar.com

Лет на све већим висинама

Шта је следећа иновација у ваздухопловству? Од времена првих пробних летова с почетка прошлог века напредовали смо у великим скоковима. Данас комерцијални авио превозници лете на висини од 10 километара и достижу максималне брзине од око 900 km/h – што је свакако брзо, али дугачки летови су и даље непријатни.

Подорбитални превоз обећава да ће још брже да нас превезе до наших дестинација. Ова возила би се кретала по рубу свемира – без уласка у орбиту – а затим би склизнула назад ка Земљи.

Први концепт који је развијен у склопу истраживачког пројекта ЕУ је *ALPHA* возило које се лансира са авиона-носача, а затим се, помоћу ракетног мотора, пење изнад атмосфере. Други концепт, *SpaceLiner*, је летелица на ракетни погон која би била у стању да превезе око 50 особа на велике даљине за изузетно кратко време.

Више о свемирском инжењерингу: www.esa.int

Еколошки домови доступни свима

На зграде отпада око 40 одсто укупне потрошње енергије у ЕУ, тако да је природно да напори усмерени у правцу одрживости буду усредсређени баш на њих.

У оквиру пројекта SHE (Одрживо становање у Европи – *Sustainable Housing in Europe*), изграђено је осам насеља са социјалним становима у четири европске земље (Данској, Француској, Италији и Португалији). Укупно је изграђено око 650 нових стамбених зграда за породице са ниским и средњим примањима.

Резултати овог пројекта, који је кофинансирала ЕУ, веома обећавају: остварена је уштеда од 30 одсто у потрошњи енергије и 40 одсто у потрошњи воде у односу на национални просек. Осим тога, овакав резултат се веома видео новим станарима, што потврђује да ће овај пројекат допринети остварењу боље будућности за све.

Више информација: www.she.coop

Брига о пољопривреди

Одакле долази храна коју једемо? Од пољопривредника, наравно! Не само што производе храну за нас, него се старају и о сеоским подручјима, производе сировине за израду одеће коју носимо и лекова које користимо када смо болесни. Осим тога, играју и веома важну улогу у борби против климатских промена.

Европска унија се суочава са новим изазовима и стога је неопходно да пољопривреду посматрамо у новом контексту. Морамо да обезбедимо довољну количину хране за све, али то морамо да учинимо у Европи у којој становништво постаје све старије – нарочито у пољопривредним подручјима – и у свету који се бори против надолazeћих климатских промена, са становништвом које ће до 2050. достићи бројку од девет милијарди, и са све већим притиском на природне ресурсе. Коначно, морамо да имамо у виду да живимо у свету у коме је глобализација променила начин функционисања тржишта.

Политике ЕУ се непрестано мењају и развијају како би испуниле потребе пољопривредника, који су задужени не само за то да произведу довољну количину здраве хране по приступачним ценама, него и за заштиту сеоских подручја. Да би адекватно одговорила на ове изазове, Европска унија је формирала Заједничку пољопривредну политику – ЗПП (*Common Agricultural Policy – CAP*).

Зашто нам је потребна пољопривредна политика?

Брига о земљи и прехранбеним ресурсима је кључна – једноставно речено, то је, у ствари, брига о нашој будућности. Осим тога, док је пољопривредницима ова политика потребна да им гарантује стабилност и предвидљивост, европским потрошачима су неопходне гаранције за неометано снабдевање здравом храном.

Буди поштено плаћен за то што радиш

Од 9 до 5? Пет дана недељно? Дуг годишњи одмор? Већина пољопривредника нема ту срећу. Међутим, када потрошачи купују храну, не плаћају довољно да би пољопривредницима гарантовали заслужене приходе.

У пољопривреди све зависи од временских прилика. Јака киша у време жетве, јака суша за време раста усева, поплаве, све то може финансијски да уништи пољопривреднике. Постоји, наравно, још много фактора, као што је цена енергије и ниво производње у другим деловима света. У 2009. години просечна зарада пољопривредника у ЕУ је пала за 11,9% – а у неким земљама чак и до 25%. Замислите да се тако нешто деси вашим родитељима.

ЗПП пружа пољопривредницима основну финансијску подршку како би могли да наставе да пристojно живе од производње хране за све нас и од бриге о природи.

ЕУ троши око 55 милијарди евра годишње на подршку пољопривредницима и руралним областима, што значи да сваки грађанин ЕУ даје око 30 еуро центи дневно у ову сврху. **Да ли мислите да је тај новац добро утрошен?**

Јесте ли знали?

Просечна величина пољопривредног газдинства у Србији износи 2,5 хектара, док је у Европи то 12 хектара, или приближно 24 фудбалска терена. Поређења ради, просечно пољопривредно газдинство, тј. фарма, у Сједињеним Америчким Државама заузима 180 хектара или 360 фудбалских терена.

Иста величина не одговара свима

Шта, дакле, коме користи? Вид користи зависи од врсте пољопривредног газдинства. Планински фармери одржавају живост бродовитих предела, а органске фарме помажу очување наше животне средине. Велики број руралних области се ослања на мале фарме. Оне су део нашег друштвеног ткива. У Србији је у јулу 2011. године било регистровано 454.000 пољопривредних газдинстава. Свртите до оближње пијаце и изненадићете се шта су све мали пољопривредници у стању да понуде.

Велике фарме су такође важне. Оне често производе намирнице по конкурентним ценама, њихови производи су приступачнији, а истовремено доприносе расту заповољности у руралним подручјима кроз ланац прераде сировина у млекарама, млиновима и слично.

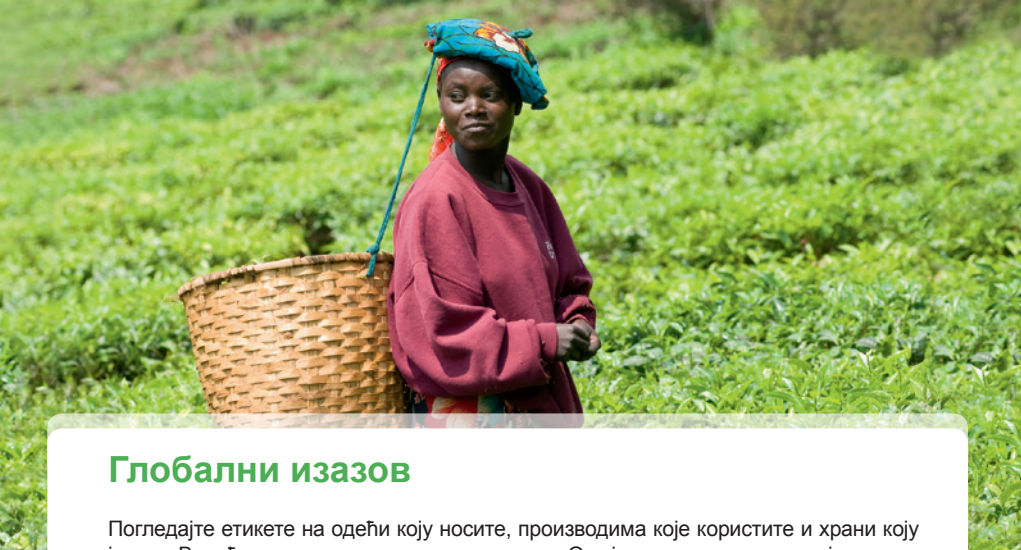
Истраживања показују да би се наше окружење знатно променило да није подршке јавног сектора. Мале фарме би имале проблем да опстану и били бисмо сведоци интензивног пољопривредног раста у одређеним регионима, док би у другим земља била напуштена. Тиме би био угрожен чист ваздух, подземне воде, биолошка разноврсност и могућности рекреативног уживања у природи.

Не допустити да заостане ниједан регион

Циљ ЕУ је паметан и одржив раст у свим областима. Ниједан регион не треба притом да буде изостављен. У ту сврху, ЗПП активно подржава пројекте који унапређују квалитет живота на селу – кроз омогућавање широкопојасног приступа интернету, производњу енергије из обновљивих извора, заштиту птичјих врста и пружање помоћи људима да оснују нова и иновативна предузећа.

Мотор иновација

Можете ли да замислите живот без интернета? Без мејлова, чета, без блогова? Управо такво стање влада у неким руралним подручјима у Европи. У данашње време приступ интернету је нужан, не само да бисте се преко мреже дружили са пријатељима, него и да бисте могли да радите на даљину, као и ради економског развоја и размене информација. Управо зато ЕУ промовише рад јавних центара за бесплатан приступ интернету и широкопојасни приступ мрежи у многим руралним регионима Европе. На пример, у забаченим деловима Бугарске можете наћи више од 100 центара са бесплатним јавним приступом интернету и мултимедијалним уређајима (који користе технологију сателитског интернета). У Литванији се тренутно инсталира Рурална интернет мрежа која повезује села, школе, библиотеке и јавне приступне тачке. У Камбрији (Енглеска) је јавна институционална подршка омогућавању широкопојасног приступа интернету приоритет већ неколико година и сада га користи више од 99% становништва и фирми.

Глобални изазов

Погледајте етикете на одећи коју носите, производима које користите и храни коју једете. Видећете да они долазе из целог света. Ово је резултат процеса који зовемо глобализација. Најчешће сматрамо да је брза размена информација и добара корисна. Међутим, запитајте се: како то утиче на наше пољопривреднике?

Они се сада такмиче са пољопривредницима из целог света, укључујући земље у којима је производња много јефтинија зато што су тамо плате радника мање, временски услови бољи, а људи се мање брину за добробит животиња и животну средину. ЗПП помаже пољопривредницима да постану конкурентнији и да унапреде вредност производње без обзира на то да ли је она намењена локалном, регионалном или глобалном тржишту.

Зашто је за Европу од виталног значаја да сачува снажан пољопривредни сектор?

Хранимо свет

Уједињене нације предвиђају да ће број становника у свету, који је 2009. године износио 6,7 милијарди, до 2050. године порасти на девет милијарди. Истовремено, у земљама као што су Индија и Кина, више се једе месо, што повећава притисак на производњу житарица. Чињеница је да ће у следећих неколико деценија морати да се произведе више хране него што је произведено у претходних 10.000 година. Ово је само по себи изазов.

Додатни изазов је да се то оствари на одржив начин и уз минималан утицај на животну средину. Не само пољопривредници, него и истраживачи и стручњаци играју важну улогу у проналажењу нових начина за заштиту обрадиве земље и боље искоришћавање природних ресурса којима располажемо.

Климатске промене

Климатски изазов има две стране. У пољопривреди се производе два главна гаса са ефектом стаклене баште: азотни оксид који настаје употребом ђубрива и метан који производи стока подригивањем и пуштањем ветрова. Тренутно се око девет одсто укупне емисије гасова са ефектом стаклене баште у ЕУ приписује пољопривреди, иако су од 1990. године до данас, пољопривредници успели да смање емисију за више од 20 одсто.

Неки пољопривредни производи, напротив, могу да се искористе у борби против климатских промена – на пример, биомаса (органска материја биљног порекла) користи се за производњу чисте и обновљиве енергије. Пољопривредници трпе последице климатских промена директније него било ко од нас. Суше, поплаве и екстремни временски услови негативно се одражавају на пољопривреду, а вероватноћа појаве оваквих догађаја у будућности је све већа.

Зато је део буџета ЗПП намењен за пружање помоћи пољопривредницима не само да се прилагоде климатским променама, него и да развију методе борбе са климатским променама на добробит свих нас.

Сеоска идила

Пољопривредници са једне стране, зависе од природе, али природа умногоме зависи од пољопривредника. Уз помоћ бројних система подршке ЕУ, пољопривредници широм Европе на одржив и одговоран начин управљају својим имањима, чиме се штити природа и биолошка разноврсност.

Здрав живот

Добро здравље је један од најдрагоценијих поклона у животу, али многи од нас га несмотрено угрожавају својим понашањем.

Живимо у златном добу медицине, када су многе болести практично искорењене. Али ово је само једна страна медаље. Савремени стил живота доприноси читавом низу нових обољења, док су многи традиционални здравствени проблеми опстали.

На пример, Европа се тренутно суочава са експлозијом гојазности која достиже размере епидемије. Проблеми са менталним здрављем такође су распрострањени, а много је младих људи који постају жртве злоупотребе алкохола и дроге, пушења и сексуално преносивих болести.

Будите паметни кад је здравље у питању

На интернету постоји огромна количина информација о здравственим проблемима, али многе од тих информација нису тачне или су непоуздане. Портал о здрављу Европске уније (*Health-EU*) бори се са овим проблемом тако што обезбеђује поуздане информације о широком спектру тема које су посвећене здравству (као што је „Мој животни стил“), као и линкове ка специјализованим веб сајтовима.

Ако желите да научите више о томе шта ЕУ заправо ради на пољу здравља – од спровођења истраживања до праћења ризика и промовисања добрих навика – претражите већ данас.

© Alex Bramwell

Више информација:

http://ec.europa.eu/health/index_en.htm

www.zdravlje.gov.rs

www.batut.org.rs

www.sld.org.rs

Угаси цигарету

Дуван је смртоносан! Одговоран је за 650.000 умрлих сваке године у Европској унији. Млади људи су посебно изложени опасностима које доноси пушење.

Ако покушавате да престанете да пушите, не желите да почнете или вам се једноставно смучило да удишете дим других људи, решење постоји. Кампања ЕУ „Help“ ради са младим људима који су у првим редовима у бици против пушења. И ви се можете укључити.

У самом средишту кампање су ваши сопствени савети – озбиљни савети или апсурди повезани са проблемима пушења – које можете пренети на „Help“ догађајима широм Европе и такође, поделити са осталима на „Help“ веб сајту. Пошаљите свој савет још данас на www.help-eu.com.

“Help” и у сопственом џепу

„Help“ веб сајт сада има и нови мини-сајт, доступан преко вашег мобилног телефона. Када се прикључите, можете добити помоћ у сваком тренутку и на сваком месту, ма где се налазили.

- » Пушачки кашаљ је само почетак. Рак, болести срца и плућа... Пушење је штетно за ваше здравље и може вам битно скратити живот.
- » Не ради се само о вама! Пасивно пушење убије 19.000 непушача у Европи сваке године.
- » Цигарете су скупе. Сигурно постоји бољи начин да потрошите свој новац.

Многе земље Европске уније забраниле су пушење на јавним местима као што су барови и ресторани, приморавајући пушаче да пуше напољу. Шта ти мислиш? Да ли је то прави приступ?

Више информација:

www.help-eu.com

<http://ec.europa.eu/health/tobacco/policy>

www.draizerova.org

www.stetoskop.info

Имамо само једну кожу

За савршен тен неопходно је успоставити савршену равнотежу: излагати равномерно све делове тела сунцу, како бисмо добили једнаку боју, остајати на сунцу довољно да добијемо лепу, препланулу боју, али без претеривања.

Опекотине од сунца могу бити болне неколико дана, а претерано излагање сунцу може проузроковати дугорочне последице. Боре и слаб вид звуче као проблеми који су далеко у будућности, али, као што Европски кодекс против рака описује, одлуке које сада донесете утицаће на ваше здравље у будућности. Сваке године у Европској унији се региструје око 61.000 нових случајева меланома – рака коже.

Ограничите своју изложеност сунцу

Ниједан производ не може вас у потпуности заштитити од сунчевог зрачења, без обзира на тврдње произвођача. Ево неколико савета за негу коже:

- » Увек користите крему за сунчање са заштитним фактором 15 или вишим, из боца које на себи имају *UVA* лого, што значи да штите од ултравиолетног зрачења. Користите крему обилато и наносите нове слојеве, нарочито после пливања.
- » Ограничите време проведено под директним утицајем сунца, нарочито око поднева. Осим када сте у хладу, носите наочаре за сунце, широку лагану одећу и шешир.
- » Запамтите да соларијуми нису безбедна алтернатива. Зраци које они емитују могу бити једнако штетни као и предуго излагање сунцу.

Да ли сте знали?

Препланула кожа није популарна широм света. Док Европљани теже уживању под зрацима сунца, многе азијске културе – нарочито Јапанци – сматрају да је светла кожа лепша.

Више информација:

www.kvb.org.rs

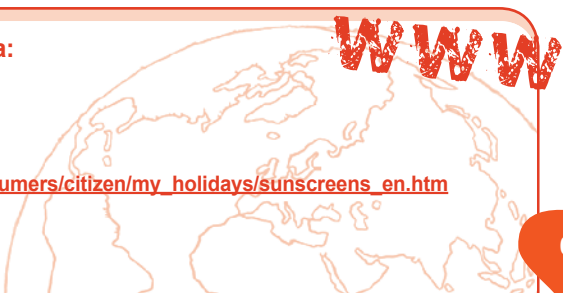
www.udvs.org

www.ncrc.ac.rs

www.euromelanoma.org

http://ec.europa.eu/consumers/citizen/my_holidays/sunscreens_en.htm

www.cancercode.org

Да ли је „трип“ прави пут?

У тренуцима несигурности, разочараности или туге није тешко посегнути за дрогом. Неко у њој види прилику да побегне од реалности, на брзину подигне расположење или самопоуздање или постане популаран у свом друштву. Али, сви знамо да коришћење дроге носи велике ризике. Информације су нам доступне, али неке од њих су контрадикторне...

Будите информисани

Употреба дроге и алкохола може проузроковати озбиљне здравствене, као и друге проблеме, поготово ако се узимају заједно. Конзумирањем дроге, уз тренутне и дугорочне ефекте које ово са собом носи, коцкате се сопственим здрављем.

ЕУ и борба против дроге

Европска унија користи цео спектар мера како би смањила снабдевање и потражњу за дрогама. ЕУ подржава државе чланице у превенцији, лечењу и смањењу ризика од обољења која се јављају као последица употребе дроге, као и у борби против криминала.

Европска кампања против коришћења дроге

Можда сте ви одлучили да не пробате дрогу, али шта је са вашим пријатељима и другарима из одељења? Поделите ову поруку са њима. Прикључите се Европској кампањи против конзумирања дроге и утичите на подизање свести – разговарајте о дрогама, делите своје искуство, постаните активни у својој школи или заједници у којој живите. Само напред, дајте свој допринос у борби против коришћења дроге.

Да ли сте знали?

У Европској унији годишње умре приближно 8.000 људи од прекомерне употребе дроге. Побрините се да се то не деси вама или неком од ваших пријатеља. Ево неких сајтова које можете посетити и затражити помоћ или савет о дрогама и ризицима које оне носе:

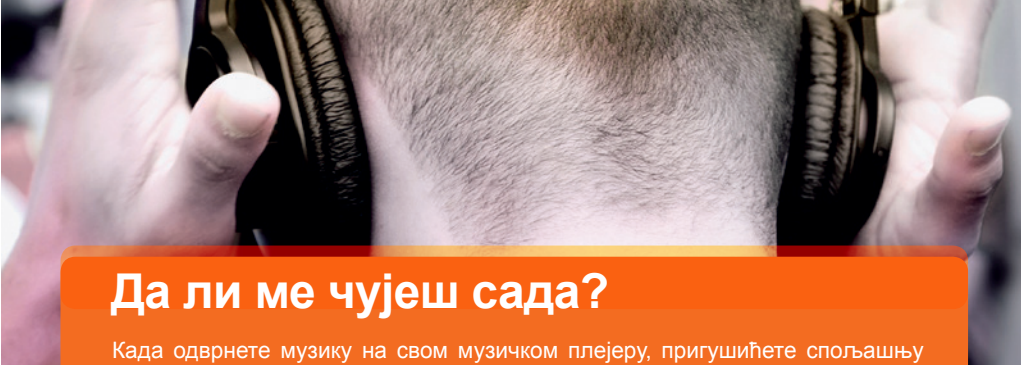
www.draizerova.org.rs
www.talktofrank.com
www.urban75.com/Drugs
www.thesite.org

Више информација:

<http://ec.europa.eu/justice/anti-drugs>
www.emcdda.europa.eu
www.draizerova.org.rs
www.youthineurope.org

Да ли ме чујеш сада?

Када одвртнете музику на свом музичком плејеру, пригушићете спољашњу буку и звуке, али која је цена по ваш слух?

Ако сте и ви један од милион Европљана који слушају МП3 плејер сваки дан, битно је да себи поставите ово питање. Дуго излагање високој звучној фреквенцији може проузроковати трајно оштећење слуха – на пример, на 89 децибела (dB) јачине, само један сат слушања гласне музике дневно може бити опасно.

Послушајте мудар савет

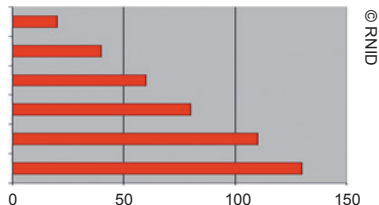
Ризик од оштећења вашег слуха зависи од два фактора: јачине звука и дужине слушања. Приликом подешавања јачине звука, мења се и време у коме можете безбедно слушати музику. Једноставно, што гласније слушате музику, краћи је период у коме је слушање безбедно.

Запамтите, ако вам зуји у ушима после скидања слушалица, то је озбиљно упозорење да је музика била довољно гласна да вам оштети слух.

Колико гласно је гласно?

20 dB(A) – тиха соба током ноћи
40 dB(A) – тиха дневна соба
60 dB(A) – обичан разговор
80 dB(A) – вика
110 dB(A) – рад бушилице у близини
130 dB(A) – полетање авиона на удаљености 100 м

dB(A) = релативна гласноћа звука како га прима људско уво

Док слушате свој музички уређај, покушајте да не пригушите сасвим звуке из околине: ако носите слушалице док ходате, возите бицикл или аутомобил, то може бити опасно. И не заборавите да се људима око вас можда не свиђа ваш музички укус.

Више информација:

<http://youth.hear-it.org>

www.zdravije.org.rs/ekoatlas/11a.htm

www.dontlosethemusic.co.nz

Користите заштиту у сексу

КОНДОМ је тренутно једино ефикасно средство за заштиту од полно преносивих болести (ППБ), укључујући и ХИВ (сиду). У исто време, кондом је и ефикасно контрацептивно средство.

Кондом ће вас – уколико га користите правилно и сваки пут када имате секс – заштитити од већине полно преносивих болести, чији је пораст констатован у Србији, као и широм Европе. Разлог ширењу ППБ јесте то што значајан проценат сексуално најактивнијих младих (од 16 до 24 године) не користе увек кондоме, или их користи ретко. Бројна истраживања су показала да је кондом од латекса, ако се употребљава на правиан начин при СВАКОМ сексуалном односу, укључујући и орални секс, веома ефикасан у заштити од ППБ.

Приликом куповине кондома треба водити рачуна о следећем:

- » Купите га у апотеци или на кондоматима.
- » Проверите рок трајања.
- » На добром кондому увек пише да је електронски тестиран, избегава се ризик од постојања рупа или других оштећења.
- » Чувајте га даље од директних извора топлоте и светлости.
- » Не носите га у џепу (новчанику) дуже од 24 сата, јер га топлота оштећује.

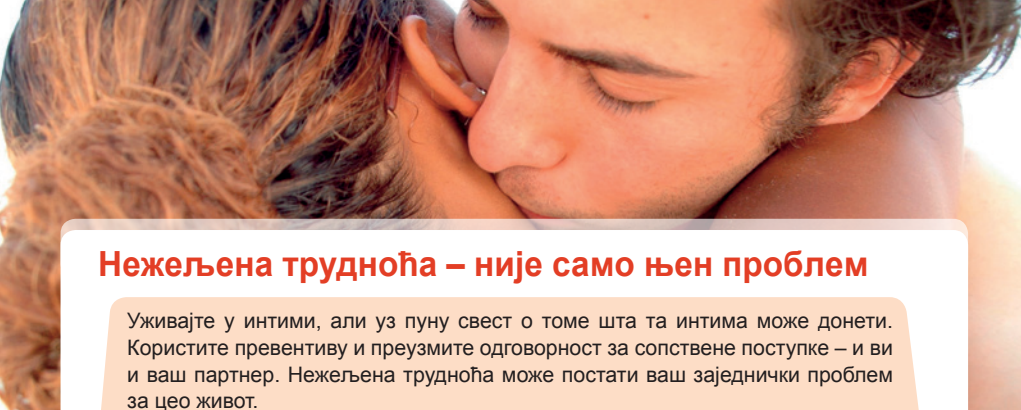

Да ли знате?

У свету сваког минута:

- » 380 жена остане у другом стању;
- » 190 жена суочава се са непланираном или нежељеном трудноћом;
- » 110 жена пролази кроз компликације које су везане за трудноћу;
- » 40 жена има ризичан абортус;
- » 1 жена умре током трудноће или порођаја, што износи више од 500.000 жртава за годину дана!

Нежељена трудноћа – није само њен проблем

Уживајте у интими, али уз пуну свест о томе шта та интима може донети. Користите превентиву и преузмите одговорност за сопствене поступке – и ви и ваш партнер. Нежељена трудноћа може постати ваш заједнички проблем за цео живот.

Различити типови инфекција

Скоро 70% жена и око 50% мушкараца који имају полно преносиве болести не-мају видљиве сметње или упале, све док не дође до непоправљивих поремећаја. Зато је битно да сте упознати са типовима ППБ:

- » **Хламидија** је једна од најчешћих ППБ и једна од оних које се најбрже преносе. Последица „тихе“ вишегодишње инфекције најчешће је неплодност жене или мушкараца (код којих хронична упала простате повећава ризик појаве рака).
- » **Гонореја** изазива последице сличне хламидији. Могуће је да изостану уобичајени симптоми код оба пола (жути секрет, непријатан мирис или печење у току уринирања). Може бити излечена антибиотикима.
- » **Сифилис, трихомонијаза, херпес, гениталне брадавице и хепатитис Б** такође су честе ППБ о којима се треба детаљно упознати (и заштитити сталном употребом кондома).
- » **ХИВ** је потенцијално смртоносна ППБ, која разара имуни систем. Када он ослаби, носилац вируса постаје неотпоран на друге болести: инфекције попут туберкулозе, запаљење плућа, одређене врсте рака. Када болест уђе у најгору фазу, назива се sida (AIDS) и у том моменту је неизлечива.

Потражите савет гинеколога, уролога или венеролога оног момента када посумњате да постоји ризик од заразе. Већина ППБ, поготову у раној фази, лако се лечи – у противном, ризикујете дуготрајне проблеме, па чак и доживотне последице.

Више информација:

www.izas.net

www.doktor.rs/forum

<http://polnebolesti.com>

Прави дил

Лажне батерије за мобилне телефоне освануле су у насловима новина пре неколико година када је неколико људи било озбиљно опечено, након што су батерије експлодирале током коришћења. Фалсификована роба није само незаконита, већ може бити штетна за вас и вашу породицу.

Ниске цене робе могу привући вашу пажњу, али морате бити опрезни. Фалсификовани производи – не само лажне батерије за мобилне телефоне, него и лекови, бријачи, парфеми, играчке и друге ствари – могу бити штетни за вас и вашу породицу. Фалсификована играчка, на пример, може бити офарбана отровном бојом или може садржати ситне делове којима се мала деца у игри могу задавити.

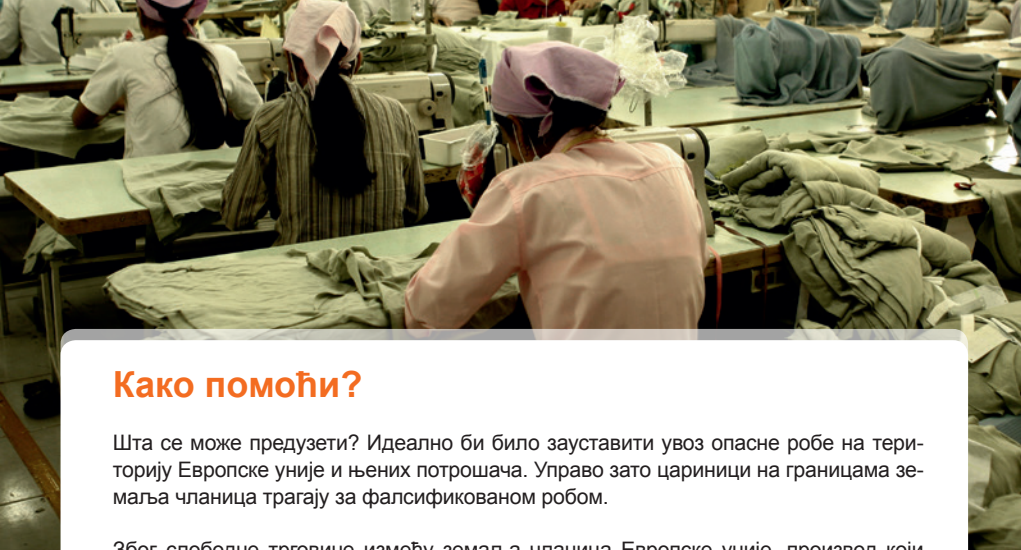
Бацање на посао

Фалсификовање је велики посао и на годишњем нивоу поприма све веће размере. Криминалци могу данас производити робу у великим количинама и могу зарађивати много више. Многе међународне криминалне организације и терористичке групе служе се фалсификовањем како би финансирале своје активности. Када купујете фалсификат, новац директно одлази криминалцима. Фалсификовање штети регуларном пословању, што значи да мање новца иде у буџет једне земље. Због тога се отпушта све више радника и све слабије се финансирају програми у здравству и школству.

Да ли сте знали?

- » У 2008. години цариници ЕУ запленили су 178 милиона комада различите лажне и сумњиве робе, док је у 2011. заплењено око 115 милиона производа.
- » Многи „лажњаци“ које цариници проналазе су уобичајени кућни апарати.
- » Већина фалсификоване робе је пореклом из Кине.

Како помоћи?

Шта се може предузети? Идеално би било зауставити увоз опасне робе на територију Европске уније и њених потрошача. Управо зато цариници на границама земаља чланица трагају за фалсификованом робом.

Због слободне трговине између земаља чланица Европске уније, производ који прође кроз инспекцију у европским лукама, аеродромима или поштама, може бити транспортован по целој Европској унији без проблема.

Цариници користе различите методе у контроли велике количине производа који се сваке године увозе у Европску унију. На пример, они користе софистицирану опрему за скенирање, која помоћу рендгена може скенирати камионе; псе који могу да нађуше новац, дрогу, чак и ДВД-ове и ЦД-ове; такође, они користе детаљне анализе ризика како би открили које испоруке могу садржати фалсификовану робу.

Како бити сигуран да ли је производ прави или је фалсификат?

Увек треба да купујете у провереној продавници, било кад купујете преко интернета или у стандардној радњи. Али, уколико нисте сигурни да ли је нешто оригинал или фалсификат, ево пар савета:

- » Уколико је цена производа толико ниска да вам је тешко да поверујете да је таква, то нешто значи. Многи фалсификати се продају по цени која је много нижа од цене аутентичног производа.
- » Проверите да ли је име производа написано исправно и да ли марка делује исправно.
- » Потражите холограм или други контролни број на амбалажи. Име произвођача или увозника такође мора бити истакнуто на спољњој амбалажи.

Више информација:

http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy

www.aim.be

www.upravacarina.rs/lat/Informacije/Stranice/KorisnelInformacije.aspx

WWW

Шта је на етикети?

Да ли икад погледате етикету када купујете неки производ? Ево неколико разлога зашто у земљама чланицама ЕУ постоје правила шта треба да буде етикетирано.

Етикете нам говоре који је рок употребе неког производа, како се чува или користи и најважније шта је у њему. Ово је посебно важно за особе које пате од алергија. Већина истих правила за етикетирање важи широм Европске уније.

Добро је знати:

- » Сваки састојак, укључујући и адитиве и воду (изнад одговарајуће количине), мора бити приказан по свом уделу у укупној тежини.
- » Уколико јестиви производи садрже састојке који могу изазвати алергијску реакцију, то мора бити јасно назначено на етикети.
- » Етикете указују на: количину енергије, беланчевина, угљених хидрата, протеина, масти, влакана и натријума у храни.
- » И слике су важне. Јогурт који користи више вештачке ароме уместо правих малина, на пример, не може користити слику воћа на поклопцу.
- » Етикета мора садржати јасне податке о произвођачу или контакт податке о продавцу.

Етикетирање и алергије

Око 2% свих одраслих и 5% све деце пати од неког облика алергије на храну. Јаке алергије могу довести и до смрти. Следеће намирнице могу изазвати алергије и морају се навести ако су састојци хране:

» житарице са глутеном	» сусам
» ракови и мекушци	» соја
» јаја	» млеко
» риба	» целер
» кикирики, бадеми, ораси и сл.	» сенф итд.

Више информација:

<http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/foodlabelling>
www.kombeg.org.rs/Komora/OpstaA.aspx?veza=2841
www.efsa.europa.eu

О људским и грађанским правима

Шта за вас значи демократија? Владавину народа? Једнако право на одлучивање? Одсуство свих облика дискриминације? Никад достижни идеал?

Савремени појам демократије немогуће је замислити без владавине права, постојања стабилних државних институција и поштовања људских права. Систем заштите људских права на нивоу ЕУ и њених држава чланица један је од најразвијенијих у свету. У процесу приступања Србије ЕУ, први услов је управо достизање и гарантовање пуне демократије у Србији кроз све органе власти.

Грађани, привреда, удружења и друге организације могу да упуте жалбу Европском омбудсману у вези са пропустима у администрацији институција и тела Европске уније. Европски омбудсман разматра ове жалбе, покушава да их реши споразумно и уколико је неопходно, може да направи посебан извештај за Европски парламент.

Институција Омбудсмана – Заштитника грађана је уведена у правни поредак Републике Србије 2005. године када је донет Закон о Заштитнику грађана. Заштитника грађана бира и разрешава Народна скупштина, којој је Омбудсман дужан да подноси годишње извештаје о раду. Заштитник грађана, по притужби грађана или сопственој иницијативи, проверава да ли је у раду органа управе било или има пропуста. Ако

Први члан **Универзалне декларације о људским правима Уједињених нација** гласи: „Сва људска бића рађају се слободна и једнака у достојанству и правима. Она су обдарена разумом и свешћу и треба једни према другима да поступају у духу братства.“

их утврди, Заштитник грађана тражи од органа управе да пропусте исправи и препоручује начин за то. Саветима и давањем мишљења Заштитник делује превентивно на спречавању случајева кршења људских права и слобода и унапређењу рада управе.

Више информација:
www.ombudsman.rs

WWW

Људска права

Шта је дискриминација? Да ли сте икада били предмет било какве дискриминације? Да ли су се према вама понашали ружно искључиво због вашег пола, година, изгледа, припадности некој нацији или националној мањини, ваших верских или неких других убеђења? Да ли сте ви дискриминисали некога из истих разлога?

Дискриминација значи прављење разлике, позитивне или негативне, између људи и ствари. Ако је особа третирана неправедно и на њену штету само зато што припада одређеној групи људи, то је негативна дискриминација. Кроз порицање одређених права, дискриминација резултира неједнакошћу, подређеношћу и/или одузимањем политичких, образовних, друштвених, економских и културних права.

Слобода и једнакост представљају извор основних људских права. Једно од њих је и право на учествовање у управљању јавним пословима своје државе. У оквиру политичких права налазе се и право на држављанство, учешће на слободним изборима, право на политичко удруживање, слободу изражавања и мисли, као и право мирног окупљања.

Осим **политичких** права постоје и **грађанска, економска, социјална** и тзв. „**права треће генерације**“ (право на здраву животну средину, право на развој и културна права). Изузетно је важно поштовање и заштита економских и социјалних права грађана, а нарочито права из **радног односа** (право на једнакост, забрана дискриминације у остваривању права, право на заштиту на раду, право на ограничено радно време и одмор, право на правичне и повољне услове рада и друга права из ове области). У реалности, ова права о једнакости не спроводе се у потпуности, али се стално унапређују.

Као грађанин, имате не само права, већ и обавезе. Основна обавеза је поштовање свих правних прописа.

Додатни сет права која ЕУ гарантује својим грађанима: посебна права резервисана за њене грађане, као што су права потрошача, слобода кретања, студирања и заснивања радног односа унутар ЕУ. Поједине категорије лица, као што су жене и деца, посебно су заштићене у оквиру система заштите људских права у ЕУ.

Заштитита људских права у земљама ЕУ

Кључни документ у области заштите људских права у Европи јесте **Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода**. Њене потписнице нису само чланице Европске уније, већ и друге европске државе. Конвенцијом је предвиђено и оснивање Европског суда за људска права. Под одређеним условима, сваки појединац, држављанин државе која је чланица Савета Европе, може се појавити као странка пред Судом, уколико сматра да су му нарушена права загарантована Конвенцијом. **Знате ли да и грађани Србије могу иступати пред Судом?**

Дечија права: Деца имају право да буду збринута у оквиру породичног или неког другог, алтернативног окружења, као и на контакт са оба родитеља кад год је то могуће; право на образовање, културу и уметност; здравствену и социјалну заштиту, укључујући и права деце са инвалидитетом. Деци чији су родитељи растављени гарантује се контакт са оба родитеља, а државе чланице обезбеђују плаћање алиментације. Посебну заштиту имају деца која имају статус избеглица, деца лишена слободе, или деца која трпе било какав облик искоришћавања.

Жене су заштићене правом ЕУ и националним правом против дискриминације на послу под изговором ризика везаних за трудноћу. Специфична права имају за циљ заштиту здравља на радном месту, омогућавање потребног периода породилског одсуства, као и заштиту трудница од отпуштања.

Више информација:

www.coe.int

www.eucharter.org

www.unicef.org

<http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/ljudska-prava/konvencije/55-konvencija-o-pravima-deteta/63-konvencija-o-pravima-deteta>

WWW

Особе са посебним потребама

Процењује се да око 600 милиона људи широм света (десети део светске популације) има неку врсту инвалидности. Инвалидитет може бити урођен или стечен. Проценат становништва са посебним потребама знатно је већи у земљама у развоју (15–20%), него у развијеним земљама (4–7%). Резултати истраживања показују да у Србији има око 800.000 особа са посебним потребама. Велики број деце и младих свакодневно се суочава са огромним проблемима.

Терминологија

Израз „особе са посебним потребама“ означава особе које имају различита функционална ограничења – физичка, сензорна, интелектуална или емоционална – и прихватљивији је од употребе термина „хендикепирани“ или „инвалиди“ (препоруча УН), јер се акценат ставља на личност и наглашава да се инвалидитет не односи на целу особу.

У комуникацији избегавајте:

1. изразе као што су: аутистичари, церебралци, паралигичари, Даунов синдром (називање особе по утврђеној дијагнози);
2. коришћење скраћеница: ОСИ, МНРО, ТИЛ, ЛМРО;
3. пежоративне термине: специјалци, умерењаци, богаљи, ретарди, слепци.

„Да ли у свом окружењу примећујете дискриминацију особа са посебним потребама?“

Нико од тридесетак анкетираних средњошколаца није одговорио да је приметио дискриминацију. Да ли заиста нема дискриминације око нас или је само не примећујемо?

ПОМОЗИТЕ особама са инвалидитетом када се суочавају са следећим физичким и социјалним баријерама:

- » предрасудама око инвалидности, неједнакошћу и сажаљењем;
- » отежаним приступом објектима и другим логистичким проблемима;
- » ограниченим приступом информацијама и средствима комуникације.

Положај у друштву

Положај особа са посебним потребама унапређује се како у нашој земљи, тако и у свету, али они и даље често живе у сиромаштву, изложени су предрасудама и дискриминацији. У Србији половина нема никакво образовање, а само 13% има посао, што значи да зависе од издржавања других. Важна је свест о томе колико је таквих људи у нашем друштву и какву врсту подршке може свако од нас да им пружи.

Параолимпијске игре

Олимпијске игре за спортисте са посебним потребама, познате под називом Параолимпијске игре, један су од најзначајнијих међународних спортских догађаја. Први пут су организоване 1960. у Риму, одржавају се исте године када и Олимпијске игре, а од 1988. и на истом месту. На Параолимпијским играма 2012. године у Лондону (4.237 такмичара из 164 земље) учествовало је 13 репрезентативаца из Србије, који су се такмичили у четири спорта – атлетици, бициклизму, стоном тенису и стрељаштву. Освојили су две златне медаље – у бацању копља и бацању чуна – и три сребрне – у стоном тенису и бацању диска.

www.paralympic.rs

Тања Драгић, добитница златне медаље у бацању копља на Параолимпијским играма у Лондону 2012, учествује у Европској недељи мобилности у Београду

Чланица Београдског савеза спортова и рекреације особа са инвалидитетом Данијела Јовановић прва је жена са посебним потребама у свету која је освојила највиши врх Европе – Елбрус на Кавказу.

Више информација:

www.crid.org.rs

www.cilsrbija.org/ser/index.php

<http://resursnicentar.ehons.org/rs/o-invalidnosti>

WWW

Имам право гласа – користим га

Није довољно да вам је право гласа загарантовано, потребно је да га користите. То је једини начин да учествујете у развоју свог краја, места, региона или државе.

Изборни систем у Србији

Цела Србија је једна изборна јединица у којој се примењује пропорционални изборни систем. Да би могла да учествује у подели посланичких места, једна изборна листа мора да на изборима освоји најмање 5% од укупног броја гласова.

Грађани у Србији углавном показују много мање интересовања за локалне изборе – иако су они одлучујући за начин решавања свакодневних потреба (јавне службе, привреда, инфраструктура) – него за парламентарне и председничке изборе.

Више информација:

www.rik.parlament.gov.rs

www.cesid.org

www.parlament.gov.rs

Издазак на изборе није једини вид политичког активизма. Овде спадају и разни облици ангажовања појединаца на различитим нивоима у периоду између избора (нпр. деловање у оквиру удружења грађана, лоби група, група за притисак, праћење

политичких дешавања). Свега 4% грађана у Србији оцењује да је политички активан. Међу грађанима старости од 20 до 29 година, њих 10% изјашњавају се као стални апстиненти на изборима, док је код остатка популације тај проценат око 7%.

Политичке странке из Србије као чланице алијанси европских партија

У оквиру ЕУ, политичке странке се организују на европском нивоу, чинећи алијансе европских политичких партија истих или сличних идеолошких профила. Оне у своје чланство примају и политичке партије из држава које нису чланице ЕУ, тако да су и неке политичке странке из Србије чланице алијанси европских политичких странака. На тај начин оне се припремају за будућу сарадњу, активност и груписање у оквиру Европског парламента.

Да ли сте чули за Европски парламент младих?

Европски парламент младих (ЕПМ) основан је 1987. године у Француској ради развијања политичке дебате, неговања интеркултурног дијалога и размене различитих идеја. ЕПМ чине 32 организације које своја седишта имају и ван држава чланица ЕУ, а обухвата више од 20.000 младих Европљана. Више података и контакт за ЕПМ Србије наћи ћете на сајту www.eypej.org.

Ученички парламент

У оквиру средњих школа, постоји законска могућност организовања ученичких парламената, тела које чине по два ученика сваког одељења у школи, ради:

- » давања мишљења и предлога школским органима;
- » разматрања сарадње ученика и наставника;
- » обавештавања ученика о важним питањима.

Ово је полигон за учење о томе како се одређују приоритетне активности, како се прави акциони план за решавање проблема и како се на демократски начин утврђују циљеви и доносе одлуке.

Више информација:

www.pedagog.rs/parlamenti%20ucenicki.php

WWW

Нетолеранција се неће толерисати

У Европској унији негује се став да се основна права морају поштовати, а различитости посебно ценити. Упркос томе, расизам, ксенофобија и нетолеранција и данас постоје у нашим друштвима.

Сви облици расизма и нетолеранције забрањени су законима Европске уније. Ипак, расизам и дискриминација опстају у разним, више или мање суптилним облицима. Нетолеранцију може стварати разлика у изгледу (боја коже, инвалидитет, пол, старост итд.) или разлика у верским или политичким схватањима, сексуална оријентација и други.

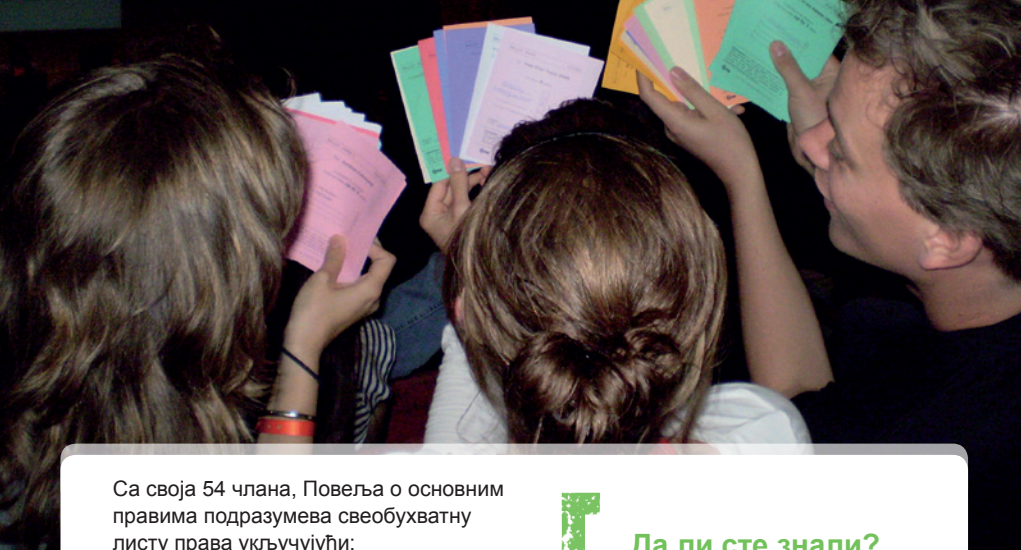
Повеља основних права

ЕУ је себи поставила циљ промовисања људских права унутар Уније и широм света. Права сваког појединца у ЕУ наведена су у неким важним документима, као што су оснивачки документи Европске уније, национални устави и уставне традиције, прецедентно право Европског суда правде и Европског суда за људска права.

Пошто су ова права регулисана у различито време, на различите начине и у различитим облицима, ЕУ је одлучила да их, ради јасноће и прецизности, све укључи у један документ – Повељу о основним правима.

Члан 21(1) Повеље о основним правима

“Свака дискриминација заснована на било ком основу, као што је пол, раса, боја коже, етничко и социјално порекло, генетске карактеристике, језик, религија или уверење, политички или било који ставови, припадности националним мањинама, својина, рођење, инвалидитет, старост или сексуална оријентација је забрањена”.

Са своја 54 члана, Повеља о основним правима подразумева свеобухватну листу права укључујући:

- » право на људско достојанство
- » право на живот
- » право на поштовање приватног и породичног живота
- » забрану ропства
- » право на фер суђење
- » право на слободно изражавање
- » право на глас и бити изабран.

Да ли сте знали?

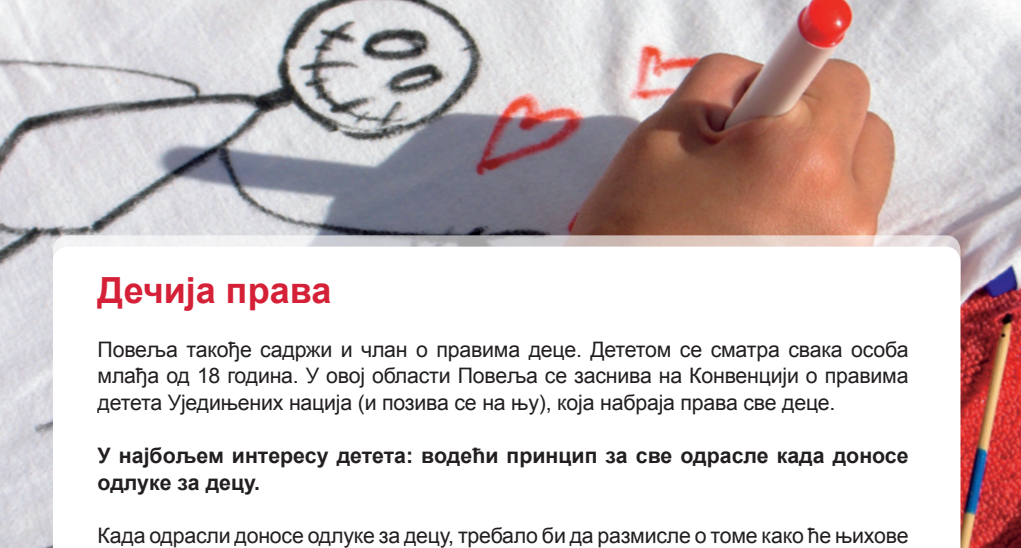
Један од четири Европљанина био је сведок дискриминације или узнемиравања у току једне године, док један од шест тврди да је и сам био дискриминисан. (Еуробарометар 2009).

Право на запослење

У сфери запошљавања, противно је законима ЕУ да се дискриминише на основу расе, етничког порекла, религије или уверења, старости, полне оријентације или инвалидитета. Ради се на проширењу ових права на области изван запошљавања, које укључују социјалну и здравствену заштиту и образовање и приступ производима и услугама. Нека од ових права већ су укључена у националне законе у Србији.

Све институције ЕУ (Савет, Парламент и Комисија) морају поштовати ова права и принципе Повеље. Повељу, такође, примењују и земље чланице ЕУ када примењују законе ЕУ. Другим речима, судије широм ЕУ, када примењују правила у зони надлежности ЕУ, обезбеђују да се права младих поштују.

Дечија права

Повеља такође садржи и члан о правима деце. Дететом се сматра свака особа млађа од 18 година. У овој области Повеља се заснива на Конвенцији о правима детета Уједињених нација (и позива се на њу), која набраја права све деце.

У најбољем интересу детета: водећи принцип за све одрасле када доносе одлуке за децу.

Када одрасли доносе одлуке за децу, требало би да размисле о томе како ће њихове одлуке утицати на њих. Поштовање овог принципа једно је од најнапреднијих достигнућа, јер препознаје чињеницу да је дете појединац и да има сопствена права.

Како се наводи у Конвенцији о правима детета, права младих људи су:

- » право на лични развој;
- » право на поштовање њихових ставова и стално поштовање њихових најбољих интереса;
- » право на име и националност, слободу изражавања, право на приступ информацијама које их се тичу;
- » право на живот у породичном окружењу или у алтернативном старању и на контакт са оба родитеља када год је то могуће;
- » право на здравствену и социјалну заштиту, укључујући права за децу са инвалидитетом;
- » право на образовање, одмор, културу и уметност;
- » посебна заштита избегле деце, деце у систему домова за малолетнике, деце лишене слободе и деце која трпе економску, сексуалну или другу врсту експлоатације.

Више информација:

www.ljudskaprava.gov.rs

http://ec.europa.eu/justice/index_en.htm

<http://fra.europa.eu>

www.eucharter.org

www.unicef.org/crc

[www.unicef.org/serbia/Konvencija_o_pravima_deteta_sa_fakultativnim_protokolima\(1\).pdf](http://www.unicef.org/serbia/Konvencija_o_pravima_deteta_sa_fakultativnim_protokolima(1).pdf)

WWW

Стоп насиљу у школама!

Тукли друга бејзболком!
Девојчице злостављале ученицу своје школе!
Средњошколац избоден ножем наспред учионице!
Пијани професор малтретирао ђаке!
Ученика претукли вршњаци после часа!

Ово су само неки од наслова које све чешће читамо и слушамо у медијима. Некада су случајеви агресивности наставника према ученицима били бројнији, али су се времена променила. **Једна трећина ученика сматра да је насиље у школи свакодневница, да су сада ученици све агресивнији и да је све више оних који трпе и ћуте.**

Агресивност се испољава кроз вербалне нападе (вређање, оговарање, ширење лажи о другима), искључивање вршњака из заједнице и кроз физичке нападе. И девојчице постају агресивније. Насилни ученици ремете наставу, беже са часова, бораве у оближњим кафићима и долазе у школу под дејством алкохола. У основним школама ученици су углавном насилни према наставницима и млађим ученицима, и то се најчешће дешава у просторијама школе. Средњошколци су најчешће агресивни према својим вршњацима, и то насиље се преноси и ван школе.

Истраживање Института за психологију Филозофског факултета у Београду, спроведено у 54 школе у Србији, показало је да је у периоду истраживања две трећине ученика било бар једном изложено неком облику насиља. Најчешћи облици насилног понашања су: вербално насиље (вређање, исмевање, ширење лажи и сплеткарење), изолација, претње и застрашивања. Чак 23% ученика изјављује да су једном (17,6%) или више пута (4,7%) доживели да их наставник увреди, исмеје или удари.

**Ожиљци из школе цео
живот боле –
НЕ ЧИНИТЕ НАСИЉЕ!**

Корак број један: Размислите у којим ситуацијама сте се ви насилнички понашали

- » Да ли имате своје сталне или повремене „мете“ за забаву? Да ли вам је потребно да budete први у стварању нереда, застрашивању, утврђивању „правила игре“ која не важе за вас и ваше друштво? Можда сте она слатка друга-рица која зна све о сваком и то дели са свима?

Шта год да је узрок, колико год то вама изгледало безазлено или нормално – верујте да није. Да ли сте се запитали зашто то радите и да ли постоји другачији, конструктивнији начин да решавате своје проблеме?

Корак број два: Како се одбранити?

Ако вас неко у школи вређа или омаловажава, физички напада и прети, немојте трпети – пронађите начин да се одбраните.

- » Потражите помоћ – обратите се одраслој особи у коју имате поверења, која може попричати са насилником, заштитити вас или казнити њега.
- » Ако знате за неки други случај насиља, испричајте родитељима, педагогу, психологу, наставнику.
- » Дружите се са што више људи, имајте пријатеље, будите љубазни, градите своју позитивну мрежу одбране.
- » Подршка одраслих веома је важна, па увек поделите своју узнемиреност.
- » Немојте мислити да се то догађа само вама – догађа се многим вашим вршњацима у земљи и свету – зато се удружите у отпору насилницима. Наставите да се обраћате за помоћ, док неко нешто не предузме.
- » Не мислите да то заслужујете из било ког разлога, не прихватајте статус „жртве“, јер то може постати ваш „кавез“ за цео живот.
- » Не избегавајте школу, јер тиме само одлажете проблем и заостајете у градиву.
- » Када је могуће – одуприте се: будите чврсти и јасни, реците „ПРЕСТАНИ!“.
- » Ако сте изложени увредама насилника, покажите му да вас то не дотиче.
- » Не користите насиље над насилником.

Корак број три: Помозите жртвама насилничког понашања!

Вршњаци особе изложене насилничком понашању у школи најчешће не схватају озбиљност ефеката које (понављано) насилничко понашање оставља на жртве: врло често им је потребна лекарска помоћ, неки чак размишљају о самоубиству, други се самоповређују на различите начине или пате од поремећаја у исхрани.

Многобројни наведени знаци могу вам указати на то да је неки/а ваш/а вршњак/иња изложен/а насилничком понашању. Можда се плашите да ћете, уколико помогнете жртви, и сами бити изложени насиљу? Ипак, много је опција пред вама, будите храбрији, обратите се:

- » одраслима, који могу и морају да вам помогну;
- » друговима – ради заједничког супротстављања насилнику;
- » пратите дешавања, бележите, пишите у школским новинама о ономе што видите.

Више информација:

www.pedagog.rs

www.unicef.rs/skola-bez-nasilja.html

Породица – моје уточиште

Према анкети која је направљена за потребе овог текста, тема породичног насиља средњошколцима изгледа страна, хипотетичка, никад/ретко виђена у сопственом окружењу, теоретска дискусија. Да ли је то реално тако – познајете ли границу између васпитавања и насиља?

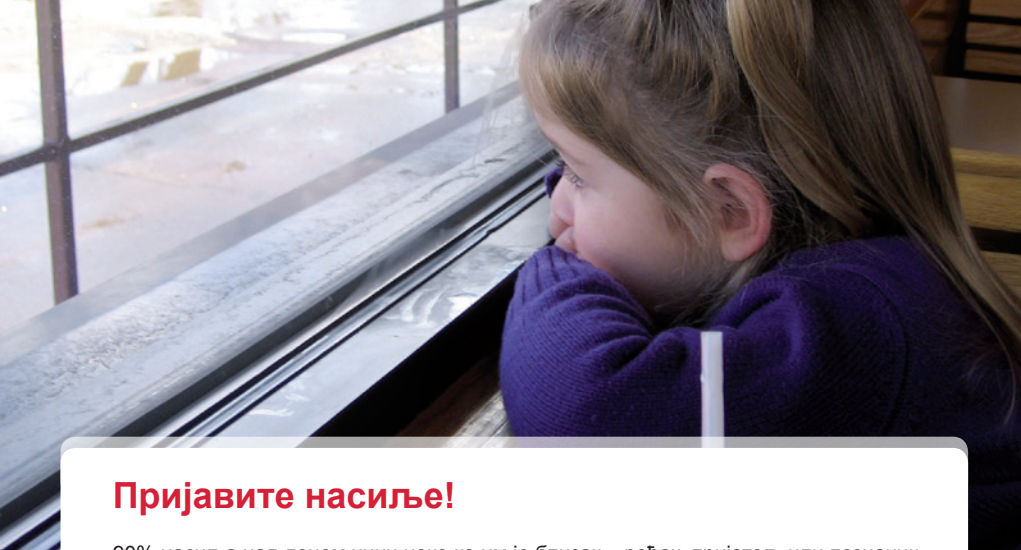
СУПРОТСТАВИТЕ СЕ – насиље над дететом један је од најнехуманијих злочина

Физичко насиље над децом обухвата примену физичке силе којом се наносе озледе и угрожава здравље или живот малолетника. **Процењује се да су у 95% случајева злостављачи родитељи.** Поочими, помајке, очуси и маћехе чине 10–15% ове групе.

Психичко насиље подразумева запостаљвање, угрожавање, потцењивање, вређање или вербално нападање личности малолетника, испољавање негативних осећања или лишавањe подршке. Ово „насиље без употребе силе“ оставља дубоке трагове на емотивни, ментални и социјални развој детета.

Сексуално насиље подразумева сваки вид сексуалног злостављања малолетника од стране старије особе од повећења. Ту се не мисли само на сексуални однос већ и на употребу скаредних речи или звукова, излагање детета ономе што оно не жели да види, као и сваки вид непримереног додиривања.

Стварност: Истраживање које је у Србији спровео УНИЦЕФ 2005, а затим и 2010. године, у сарадњи са Републичким заводом за статистику Србије, обухватило је и методе васпитања деце. Охрабрујуће је то што се проценат родитеља који кажу да васпитавају своју децу ненасилним методама повећао са 19,6% на 28,2%, као и то да се број родитеља који кажу да су користили теже облике телесног кажњавања смањено са 7% на 1,6%. Упркос напретку, и даље више од две трећине родитеља у Србији у васпитању деце користи неки облик насилног понашања, било да је у питању психичко насилно/агресивно понашање или телесно кажњавање.

Пријавите насиље!

90% насиља над децом чини неко ко им је близак – рођак, пријатељ или познаник, а 10% насиља чине институције или непознати починиоци.

Уколико сумњате да је неко жртва злостављања у породици, чак и ако немате довољно „доказа“, обратите се за помоћ, савет, пријавите случај:

- » родитељима, наставницима, психологу школе, школском полицајцу;
- » центрима за социјални рад;
- » хитној помоћи;
- » полицији;
- » најближем педијатру;
- » домовима здравља.

Чак и ако се испостави да се злостављање није догодило, то је добра вест. Ви сте само показали да бринете о својим пријатељима, рођацима или вршњацима.

Више информација:

www.sostelefon.org.rs

www.sigurnakuca.org

www.incesttraumacentar.org.rs

<http://plan-international.org/what-we-do/protection>

www.nasiljeuporodici.rs

Насиље у вези

Младост је полетна, лепа, спонтана, заљубљива – она је основа будућег срећног живота. Како разликовати разочарања у интимним везама (као део редовног сазревања) од траума изазваних насилничким понашањем, које остављају печат за цео живот?

Уколико приметите да је ваш/а пријатељ/ица изложен/а насилничком понашању у вези, реагујте, иако то може бити непријатна ситуација. Ћутање оправдава насиље. Попричајте чим приметите прве знаке злостављања, не дозволите да злостављање оде сувише далеко да бисте се умешали.

Особа која трпи насиље у вези може и треба да се обрати за помоћ Виктимолошком друштву Србије, Саветовалишту против насиља у породици, Аутономном женском центру или Асоцијацији за женску иницијативу (АЖИН).

Злостављач у вези:

- » Прети или физички напада партнера.
- » У бесу не бира речи, губи контролу, баца или ломи ствари.
- » Вређа партнера у разним ситуацијама, чак и јавно.
- » Реагује на веома буран и посесиван начин, не прихвата разлике у ставовима.
- » Константно проверава свог партнера, оптужује, измишља разлоге за свађу.
- » Покушава да одлучује за обоје, без консултовања оног другог.
- » Ужива дрогу и/или алкохол.

Жртва у вези:

- » Осећа се несигурно, спутано, често уплашено и несамостално.
- » Константно отказује договоре, често одустаје од ствари које су јој/му битне.
- » Има знаке физичких повреда (модрице или посекотине).
- » Има присилне сексуалне односе.
- » Партнер захтева да му он/а буде увек доступан/на.
- » Све више је изолован/а од породице и друштва.

Више информација:

www.womenngo.org.rs

www.astra.org.rs

<http://seeithearistopit.org>

www.vds.org.rs

Спорт – позитивна идентификација са идолима

Људи у Србији верују да је спорт ствар која их најбоље представља у свету. Свака нова победа дочекује се са огромним узбуђењем, а сваки пораз проživљава се болно. Спорт је у Србији увек био и остао стална тема на послу, у кућама и школама, тзв. „најважнија споредна ствар у животу“.

Да ли се довољно бавимо спортом или смо само навијачи које за спорт везују успеси локалног клуба или наших спортиста у свету? У периоду изолације и друштвене кризе која је у Србији владала током деведесетих година прошлог века, врхунски спортисти су представљали наш једини прави „прозор у свет“. Управо због тога они се сматрају најбољим амбасадорима Србије у свету. Колико нас они мотивишу да се бавимо спортом?

Аматерски спорт у Србији

Успеси врхунских спортиста Србије и њихов хуманитарни рад значајно доприносе развоју аматерског спорта, јер млади који се баве спортом не могу или не желе сви да то раде професионално. Аматерски спорт истиче значај дружења, правилног психичког и физичког развоја и здравог живота, наспрам коришћења дроге и алкохола и свих облика насиља и нетолеранције.

Да ли знате

да је 2007.
обележено
150 година телесног
вежбања и спорта
и 125 година
соколства у Србији?

Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије основан је 1969. године, са циљем да се бави организацијом спортских такмичења основних и средњих школа Републике Србије у атлетици, гимнастици, пливању, стоном тенису, стрељаштву, рукомету, кошарци, одбојци и малом фудбалу. Током једне школске године, у наведеним спортовима, кроз свих 5 нивоа такмичења прође око 500.000 ученика. Савез је од 2005. године члан Међународне федерације школског спорта (ISF).

Савез за школски спорт Србије организује Олимпијске игре ученика Републике Србије. Последње, IX Олимпијске игре ученика одржане су у мају 2012. године. <http://skolskisportsrbije.weebly.com>.

Спортски подмладак – ризница без новца

Добри резултати спортиста у млађим категоријама (у кошарци, ватерполу, фудбалу, атлетици, пливању, итд.) сведоче о популарности и утицају спорта на младе у Србији. Многобројне медаље освојене у млађим категоријама не понављају се увек у сениорској конкуренцији, јер друштво у Србији улаже у спорт пет пута мање него у Аустрији. Зато БРАВО за пожртвоване родитеље и заинтересоване спонзоре.

Спортисти Србије и хуманост

Нису само спортски резултати разлог што спортисти у Србији постају узор младима. Други важан разлог је њихово друштвено ангажовање и помоћ угроженима. Александар Ђорђевић, Ана Ивановић, Новак Ђоковић и Јелена Јанковић добили су титуле амбасадора добре воље које додељује УНИЦЕФ (www.unicef.rs/unicef-ambasadori.html). Сви они су део велике хуманитарне акције, чији се приход користи као помоћ програму УНИЦЕФ-а „Школа без насиља“.

На свој опроштај од професионалног бављења кошарком, Владе Дивац је у Србију довео многобројне кошаркаше: Криса Вебера, Сашу Вујачића, Скота Поларда, Предрага Стојаковића, Бобија Џексона, Тонија Кукоча, Панајотиса Фасуласа и многе друге. Слично је учинио и Саша Ђорђевић.

Сазнајте више о амбасадорима УНИЦЕФ-а:
www.unicef.rs/unicef-ambasadori.html

Спортисти Србије

Пратите ли наступе спортиста Србије? Јесте ли некад присуствовали дочецима врхунских спортиста у Београду или вашем месту?

Многи српски спортисти играју у светски познатим клубовима, а светски познати спортисти наступају за Србију. Примера заиста има много, тешко је набројати све, чак и најскорије успехе. Ево само неколико примера:

- » Новак Ђоковић је тренутно други тенисер на свету, док Јелена Јанковић, Ана Ивановић, Ненад Зимоњић и Јанко Типсаревић заузимају неке од водећих позиција на светским тениским ранг листама.
- » Репрезентација Србије у тенису освојила је 2011. године по први пут Дејвис куп и тако постала најбоља тениска екипа на свету за ову годину.
- » Јасна Шекарић је, такмичећи се у стрељаштву, у каријери освојила чак 37 златних медаља.
- » Милорад Чавић је европски рекордер у пливању на 50 метара стилем делфин, носилац олимпијског сребра 2008. Завршетак финалне трке и крајње неизвесна борба са осмоструким олимпијским шампионом Мајклом Фелпсом била је тема дана у свету.
- » Нађа Хигл освојила златну медаљу на Светском првенству у Риму. У трци на 200 метара прво све је изненадила и победила резултатом 2:21,62 минута. Овим резултатом, млада пливачица из Србије поставила је нови европски рекорд и постала прва репрезентативка наше земље којој је тако нешто пошло за руком.
- » Владимир Вујасиновић освојио је чак 16 медаља на највећим светским ватерполо такмичењима, последњу у каријери у Пекингу.
- » Светлана Китић је 2010. године у избору учесника из 150 земаља на сајту Међународне рукометне федерације (IHF) добила признање за најбољу рукометашицу свих времена.
- » Српски параолимпијци су на Олимпијским играма у Лондону освојили пет медаља. Златне медаље освојили су Жељко Димитријевић у бацању чуња и Тања Драгић у бацању копља, а сребром су се окитили Драженко Митровић у бацању кугле и Златко Кеслер и Борислава Перић Ранковић у стоном тенису.
- » На Светском првенству у атлетици, одржаном у Москви у августу 2013. године, српски атлетичар Емир Бекрић направио је велику сензацију у финалу трке на 400 метара са препонама освајањем бронзане медаље. Такође, наша атлетичарка Ивана Шпановић је освојила бронзану медаљу у скоку у даљ на Светском првенству у атлетици.

Више информација:

www.oks.org.rs

www.mos.gov.rs

www.skolskisportsrbije.org.rs

www.paralympic.rs

Лепота разноликости

Културна разноликост у Европи огледа се у многобројности језика, религија, обичаја, архитектонских стилова, кулинарских специјалитета, фолклора и обрзаца понашања народа који у њој живе. Једино упознавањем других, прихватањем и поштовањем различитости, народи Европе могу учинити културну разноликост основним и препознатљивим обележјем европске културе.

Јачање међукултурног дијалога и интеракција са Европљанима, отвореност према другим културама, толеранција и поштовање различитости, нарочито међу младима, повезаће Србију са осталим народима и културама Европе и света.

Вишејезичност у ЕУ – шанса за интересантан посао

ЕУ има 28 држава чланица и 24 службена језика, са којих и на које се свакодневно преводи хиљаде докумената. У моменту пријема нове чланице у ЕУ, појављује се потреба да се ангажује много преводилаца са тог језика на све званичне језике ЕУ. Тако ће бити и са Србијом. Да ли размишљате о томе као о својој будућој професији?

Српска култура и традиција

Српски културни идентитет почива на мешавини источних и западних културних образаца:

- » Источњачки дух српске културе чине остаци византијског културног наслеђа (православно хришћанство; византијски стил градње; средњовековни манастири; ћирилица) и вишевековне отоманске владавине на балканским просторима (неколико хиљада речи у српском језику пореклом је из турског, док се српска национална кухиња у великој мери састоји од модификованих оријенталних специјалитета).
- » Елементи западноевропске традиције се интензивније уграђују у српски културни модел ширењем просветитељства крајем 18. века. Доситеј Обрадовић, познат као „српски Сократ“, сматра се родоначелником српског просветитељства. Тежио је да свој народ просвети и уздигне на ниво других, образованих житеља ондашње Европе, пишући и превodeћи књиге на народни језик, са циљем да „свет разума чак до простих сељана и самих пастирских колиба рашири“. Током 19. и почетком 20. века процес су наставили талентовани млади људи из Србије, одлазећи на школовање у западну Европу и враћајући се у своју земљу као адвокати, доктори и инжењери, доносећи модерне идеје и ширећи дух западне цивилизације.

Фестивалско обликовање културе

У Европи, као и у целом свету, постоје хиљаде фестивала, од којих су неки мање, а други више познати. Подржани од стране међународних, националних или регионалних организација, јавних администрација или приватних удружења, они су намењени широкој публици или одређеној генерацији, односе се на поједине видове уметности или задовољавају специфичне културне потребе своје публике.

Погледајте:

- » Европске престонице културе (од 1985) као начин зближавања грађана ЕУ
http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc413_en.htm
- » Југоисточна Европа: људи и културе
www.southeast-europe.eu
- » Културни коридори Југоисточне Европе (*Cultural Corridors of South East Europe*)
www.seecorridors.eu/?w_p=97&w_l=2&w_c=8
- » Водич за догађаје у свету (*World Event Guide*)
www.whatsonwhen.com

Важни фестивали у Србији:

Егзит (EXIT)

– највећи музички догађај у Југоисточној Европи:

www.exitfest.org

ГУЧА – такмичење трубачких оркестара:

www.guca.rs

БИТЕФ – Београдски интернационални театарски фестивал:

www.bitef.rs

ФЕСТ – Филмски фестивал, Београд:

www.fest.rs

НИШВИЛ – Међународни цез фестивал, Ниш:

www.nisville.com

СИНЕМАФЕСТ

– Међународни фестивал филма, Нови Сад:

www.cinemacity.org

Фестивал филмског сценарија, Врњачка Бања:

www.screenfest.org.rs

Добродошли у свемир

Претходни европски истраживачи ишли су изван хоризонта не зато што је то било лако, већ зато што је било тешко.

Чувени истраживачи у прошлости су једрили ка непознатим водама и чинивши то, откривали нове светове, успостављали трговачке путеве и развијали нове технологије. Трагање за открићима, истраживање и развој је у сржи Европе, њене историје и њеног народа.

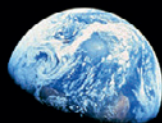
Након што смо истражили нашу планету до великих детаља шта је још остало да се открије? Зашто бисмо још истраживали? Ми више нисмо везани за Земљу – зашто се не бисмо отиснули ка небу? Европљани већ и онако деле заједничку страст према свемиру.

Европска садашња истраживања свемира су заснована на једноставној, тврдоглавој радозналости која је тако својствена људским бићима – усредсређеност на сазнање, разоткривање и демистификацију. Европа без осећаја за радозналост не би била Европа. Европска унија је посвећена истраживању граница 21. века.

Истраживање свемира једна је од области које највише стимулишу научни и технолошки развој. Док добити од нашег деловања не могу да се предвиде, ми настављамо да се удубљујемо у свет научне фантастике.

Широка пространства свемира – на длану

Информације о свим ЕУ свемирским пројектима су ти сада на дохват руке. Једним потезом можеш да приступиш богатом мултимедијалном садржају и још много тога. Само треба да скинеш апликацију „Добродошли у свемир“ („Let's embrace space“) за ајфон преко Еплове продавнице апликација.

Потрага за животом...

Да ли смо сами у свемиру? То је неодољиво питање о којем су разговарали и астрономи и филозофи. Свемирски телескопи су открили делове ноћног неба за које се раније мислило да су празни а заправо су испуњени хиљадама галаксија и безброј звезда од којих свака поседује могућност постојања живота. Огромна свемирска пространства нас подстичу да трагамо за другим облицима живота.

Такође трагамо за другим планетама које су у стању да одржавају људски живот. Шаљемо наше електронске очи и уши да нас воде а можда ће једног дана да их прате и људски истраживачи и насељеници. Међутим, независно од обећања о дугорочним открићима, наука о свемиру има стварни и непосредни утицај на садашњи живот на Земљи.

...и спасавање живота

У хаотичним тренуцима након природне катастрофе, када је временски опсег за реаговање од пресудног значаја, спасилачке екипе морају да буду у стању да брзо добију увид о насталој штети. Али тешко је да се на терену свеобухватно сагледа ситуација. Зато су очи на небу ту да помогну.

Пошто је глобални актер, ЕУ има глобалне одговорности. Као велика свемирска сила, ЕУ има технолошке ресурсе који нису доступни другим деловима света. Где год да се несрећа догоди – било да је реч о земљотресу на Хаитију или шумским пожарима на Медитерану – Европа је у стању да брзо обезбеди тимове за ванредне ситуације са детаљним мапама заснованим на сателитским снимцима. Означавањем најтеже погођених области и како је могуће да им се приступи, ове мапе су у стању да спасу животе.

Више информација:
ec.europa.eu/embrace-space

Распоред часова

петақ

четвртак

среда

уторак

понеделък

петак

четвртак

A horizontal row of ten vertical rectangular frames. Each frame contains a unique abstract pattern of dots and lines, likely representing different stages or types of cellular structures or tissue sections. The patterns vary in density and arrangement, with some showing more organized structures and others being more diffuse.

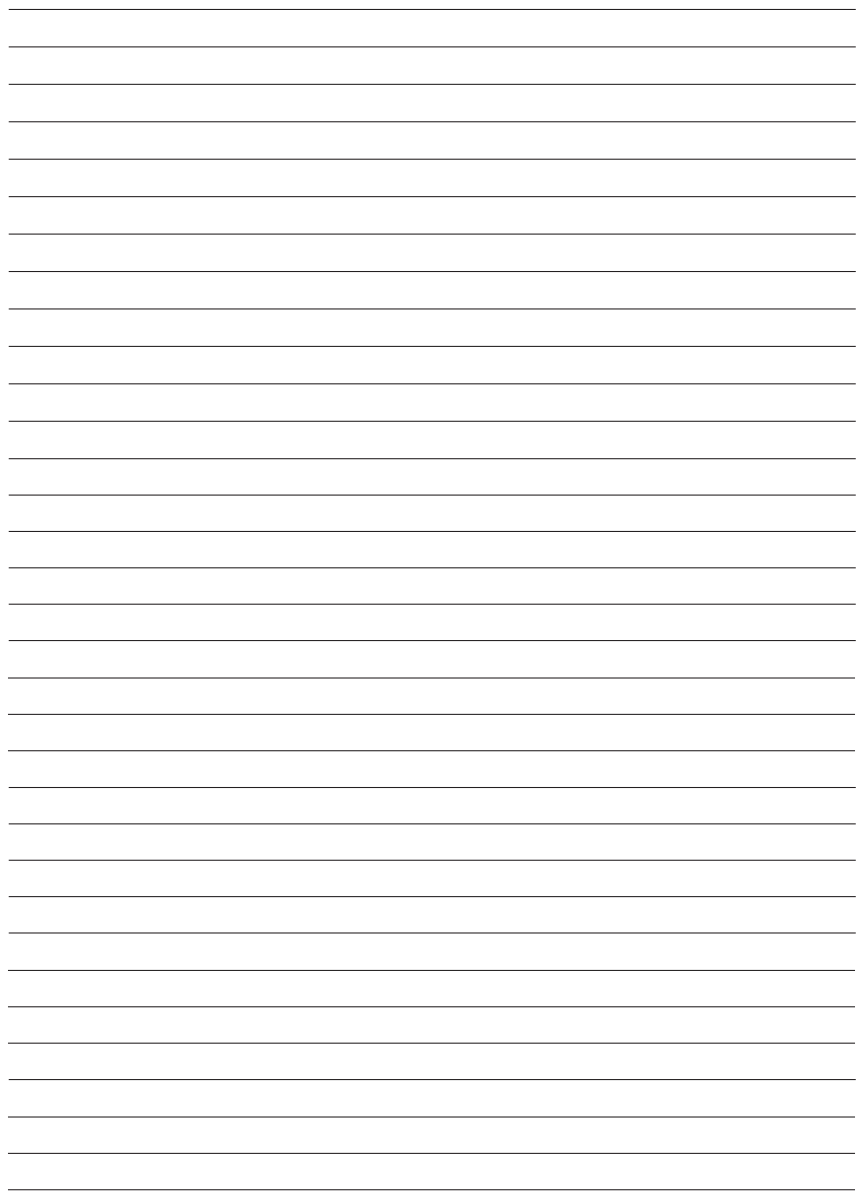
среда

утрак

понеделък

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

» распоред испита

» план учења за kontrolne i pismene zadatke i ispite

датум

предмет

[illegible]

» распоред испита

» план учења za контролне и писмене задатke и испите

датум

предмет

[illegible]

Подаци о 28 држава чланица Европске уније

	Површина (km ²)	Становништво (2012)	Престоница
Аустрија	83.858	8.440.000	Беч
Белгија	30.510	11.090.000	Брисел
Бугарска	110.910	7.330.000	Софија
Велика Британија	244.820	63.460.000	Лондон
Грчка	131.940	11.290.000	Атина
Данска	43.094	5.570.000	Копенхаген
Естонија	45.226	1.290.000	Талин
Ирска	70.280	4.580.000	Даблин
Италија	301.230	59.390.000	Рим
Кипар	9.250	860.000	Никозија
Летонија	64.589	2.040.000	Рига
Литванија	65.200	3.000.000	Вилњус
Луксембург	2.586	520.000	Луксембург
Мађарска	93.030	9.930.000	Будимпешта
Малта	316	420.000	Валета
Немачка	357.021	81.840.000	Берлин
Пољска	312.685	38.540.000	Варшава
Португалија	92.391	10.540.000	Лисабон
Румунија	237.500	21.360.000	Букурешт
Словачка	48.845	5.400.000	Братислава
Словенија	20.253	2.060.000	Љубљана
Финска	337.030	5.400.000	Хелсинки
Француска	547.030	65.330.000	Париз
Холандија	41.526	16.730.000	Амстердам
Хрватска	56.594	4.400.000	Загреб
Чешка Република	78.866	10.510.000	Праг
Шведска	449.964	9.480.000	Стокхолм
Шпанија	504.782	46.200.000	Мадрид

Напомене:

БДП (брuto домаћи производ) по глави становника у PPS (стандард куповне моћи). Употреба стандарда куповне моћи елиминисхе разлике у нивоима цена између земаља и пружа могућност јаснијег поређења БДП између земаља. Уколико је индекс једне земље већи од 100, онда ова земља има виши ниво БДП по глави становника него што је просек у ЕУ и обрнуто.

БДП по глави становника у еврима (2012)	Незапосленост (први квартал 2013)	Датум придруживања ЕУ		
36 400	4,9%	1995		
34 000	8,3%	1952		
5 400	12,8%	2007		
30 500	7,8%	1973		
17 200	26,6%	1981		
43 800	7,1%	1973		
12 700	9,3%	2004		
35 700	13,7%	1973		
25 700	11,9%	1952		
20 500	14,8%	2004		
10 900	12,4%	2004		
11 000	12,5%	2004		
83 600	5,4%	1952		
9 800	11,1%	2004		
16 300	6,3%	2004		
32 299	5,4%	1952		
9 900	10,6%	2004		
15 600	17,6%	1986		
6 200	7,1%	2007		
13 200	14,2%	2004		
17 200	10,6%	2004		
35 600	8,1%	1995		
31 100	10,8%	1952		
35 800	6,2%	1952		
10 300	16,8%	2013		
14 500	7,2%	2004		
43 000	8,2%	1995		
22 700	26,5%	1986		

понедељак 16. децембар 2013.

уторак 17. децембар 2013.

среда 18. децембар 2013.

четвртак 19. децембар 2013.

петак 20. децембар 2013.

субота - недеља 21 - 22. децембар 2013.

Децембар												
П	У	С	Ч	П	С	Н						
						1						
2	3	4	5	6	7	8						
9	10	11	12	13	14	15						
16	17	18	19	20	21	22						
23	24	25	26	27	28	29						
30	31											

понедељак 23. децембар 2013.

уторак 24. децембар 2013.

среда 25. децембар 2013.

четвртак 26. децембар 2013.

петак 27. децембар 2013.

субота - недеља 28 - 29. децембар 2013.

Децембар												
П	У	С	Ч	П	С	Н						
						1						
2	3	4	5	6	7	8						
9	10	11	12	13	14	15						
16	17	18	19	20	21	22						
23	24	25	26	27	28	29						
30	31											

понедељак 30. децембар 2013.

уторак 31. децембар 2013.

среда 1. јануар 2014.

Арапско писмо се пише с десна на лево.

четвртак 2. јануар 2014.

петак 3. јануар 2014.

субота - недеља 4 - 5. јануар 2014.

Јануар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

„Није постојао ниједан геније да није имао делић лудости у себи”.
Аристотел, грчки филозоф

понедељак 6. јануар 2014.

уторак 7. јануар 2014.

среда 8. јануар 2014.

1494. године штампарија на Цетињу штампала је прву књигу на српском језику под називом „Октоих првогласник“ Ђурђа Црнојевића и штампара Макарија, једну од највише коришћених богослужбених књига у Српској православној цркви.

четвртак 9. јануар 2014.

петак 10. јануар 2014.

субота - недеља 11 - 12. јануар 2014.

Јануар											
П	У	С	Ч	П	С	Н					
	1	2	3	4	5						
6	7	8	9	10	11	12					
13	14	15	16	17	18	19					
20	21	22	23	24	25	26					
27	28	29	30	31							

Који је највиши водопад на свету?

понеделѝак 13. јануар 2014.

уторак 14. јануар 2014.

среда 15. јануар 2014.

„Две ствари су бесконачне: свемир и људска глупост; мада нисам сигуран за свемир“.
Алберт Ајнштајн (Albert Einstein), немачки научник

четвртак 16. јануар 2014.

петак 17. јануар 2014.

субота - недеља 18 - 19. јануар 2014.

Јануар											
П	У	С	Ч	П	С	Н					
	1	2	3	4	5						
6	7	8	9	10	11	12					
13	14	15	16	17	18	19					
20	21	22	23	24	25	26					
27	28	29	30	31							

„Понекад само једна особа недостаје, а свет изгледа пуст“.
Алфонс д Ламартен (Alphonse de Lamartine), француски песник

понедељак 20. јануар 2014.

уторак 21. јануар 2014.

среда 22. јануар 2014.

Загонетка сфинге:

Ко има четири ноге ујутру, две у подне и три ноге увече?

Човек: као беба креће се четворonoшке, касније корача усправно на две ноге, а када остари мора да се ослања на свој штап.

четвртак 23. јануар 2014.

петак 24. јануар 2014.

субота - недеља 25 - 26. јануар 2014.

Јануар											
П	У	С	Ч	П	С	Н					
	1	2	3	4	5						
6	7	8	9	10	11	12					
13	14	15	16	17	18	19					
20	21	22	23	24	25	26					
27	28	29	30	31							

Бува може да скочи у даљ 350 дужина свог тела, као када би човек прескочио дужину фудбалског терена.

понедељак 27. јануар 2014.

уторак 28. јануар 2014.

среда 29. јануар 2014.

27. јануара 1235. године у Трнову, у Бугарској, умро је Сава Немањић (Свети Сава), утемељивач Српске православне цркве, државе и школства. Године 1219. издејствовао је аутокефалност СПЦ. Његова дела „Номоканон“ (1220) и „Синодик православља“ (1221) постали су правни и духовни стубови српске државности.

28. јануара 1846. године на балу у Бечу први пут је изведен „Српски квадрил“, дело које је Јохан Штраус млађи (Johann Strauss) компоновао по налогу кнеза Милоша Обреновића.

четвртак 30. јануар 2014.

петак 31. јануар 2014.

субота - недеља 1 - 2. фебруар 2014.

Фебруар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

1834. године у Крагујевцу су изашле „Новине сербске“, први српски информативни лист штампан у земљи, службено гласило Кнежевине Србије. Први уредник био је Димитрије Давидовић, оснивач „Новина сербских“ у Бечу (1813-1821).

понедељак 3. фебруар 2014.

уторак 4. фебруар 2014.

среда 5. фебруар 2014.

Електронску пошту (имејл) је увео 1972. године Реј Томилсон, амерички научник из области информационих технологија. Искористио је знак @ како би одвојио име пошиљаоца и назив мреже у имејл адреси.

четвртак 6. фебруар 2014.

петак 7. фебруар 2014.

субота - недеља 8 - 9. фебруар 2014.

Февруар									
П	У	С	Ч	П	С	Н			
					1	2			
3	4	5	6	7	8	9			
10	11	12	13	14	15	16			
17	18	19	20	21	22	23			
24	25	26	27	28					

Мртво море стварно умире: у последњих 50-ак година оно је изгубило трећину своје површине. Данас ниво Мртвог мора опада за више од једног метра годишње.

понедељак 10. фебруар 2014.

уторак 11. фебруар 2014.

среда 12. фебруар 2014.

Најдужи висући мост на свету се налази у Јапану. Најдужи распон моста Акаши-Каико износи 1991 метар. У Европи, овај рекорд држи Грејт Белт Бриџ, који спаја два данска острва Зеланд и Фунен.

четвртак 13. фебруар 2014.

петак 14. фебруар 2014.

субота - недеља 15 - 16. фебруар 2014.

Фебруар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

1325. године су Астеци основали своју насеобину Теночтитлан, касније престоницу Астечког царства, на месту где је данашњи град Сијудад де Мехико.

понедељак 17. фебруар 2014.

уторак 18. фебруар 2014.

среда 19. фебруар 2014.

Бити задовољан својом судбином је највеће богатство.
Латинска пословица

четвртак 20. фебруар 2014.

петак 21. фебруар 2014.

субота - недеља 22 - 23. фебруар 2014.

Февруар									
П	У	С	Ч	П	С	Н			
					1	2			
3	4	5	6	7	8	9			
10	11	12	13	14	15	16			
17	18	19	20	21	22	23			
24	25	26	27	28					

Која животиња има очи веће од мозга?

понедељак 24. фебруар 2014.

уторак 25. фебруар 2014.

среда 26. фебруар 2014.

На који хоби се троши највише новца?

четвртак 27. фебруар 2014.

петак 28. фебруар 2014.

субота - недеља 1 - 2. март 2014.

Март						
П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Боље је волети и изгубити него никада не волети.
Енглеска пословица

понедељак 3. март 2014.

уторак 4. март 2014.

среда 5. март 2014.

Радозналост је почетак мудрости.
Грчка пословица

четвртак 6. март 2014.

петак 7. март 2014.

субота - недеља 8 - 9. март 2014.

Март													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
					1	2							
3	4	5	6	7	8	9							
10	11	12	13	14	15	16							
17	18	19	20	21	22	23							
24	25	26	27	28	29	30							
31													

8. март је Међународни дан жена.

Жене и девојке у земљама у развоју пешаче свакодневно у просеку шест километара како би обезбедиле воду.

понедељак 10. март 2014.

уторак 11. март 2014.

среда 12. март 2014.

Аралско море (централна Азија) било је четврта највећа слаководна површина на свету. Његова површина је 2000. године преполовљена због скретања водотока две највеће притоке. Од 2003. године Аралско море је изгубило око 75% своје некадашње површине и 90% запремине.

четвртак 13. март 2014.

петак 14. март 2014.

субота - недеља 15 - 16. март 2014.

Март													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
					1	2							
3	4	5	6	7	8	9							
10	11	12	13	14	15	16							
17	18	19	20	21	22	23							
24	25	26	27	28	29	30							
31													

15. март је Међународни дан потрошача.

понедељак 17. март 2014.

уторак 18. март 2014.

среда 19. март 2014.

21. март је почетак пролећа.

четвртак 20. март 2014.

петак 21. март 2014.

субота - недеља 22 - 23. март 2014.

Март													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
					1	2							
3	4	5	6	7	8	9							
10	11	12	13	14	15	16							
17	18	19	20	21	22	23							
24	25	26	27	28	29	30							
31													

понедељак 24. март 2014.

уторак 25. март 2014.

среда 26. март 2014.

Земљу нисмо наследили од предака, већ смо је позајмили од потомака.
Пословица америчких староседелаца

четвртак 27. март 2014.

петак 28. март 2014.

субота - недеља 29 - 30. март 2014.

Март													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
					1	2							
3	4	5	6	7	8	9							
10	11	12	13	14	15	16							
17	18	19	20	21	22	23							
24	25	26	27	28	29	30							
31													

Мрав може да подигне 50 пута више од своје тежине и да вуче 30 пута више од своје тежине.
 Пада увек на десну страну када се отрује.

понедељак 31. март 2014.

уторак 1. април 2014.

среда 2. април 2014.

Онај који даје не сме да памти. Онај који је примио, не сме никада да заборави.
Јеврејска пословица

четвртак 3. април 2014.

петак 4. април 2014.

субота - недеља 5 - 6. април 2014.

Април						
П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

понедељак 7. април 2014.

уторак 8. април 2014.

среда 9. април 2014.

Када пратите некога ко је добар, научићете да будете добри; када пратите тигра, научићете да уједате.
Кинеска пословица

четвртак 10. април 2014.

петак 11. април 2014.

субота - недеља 12 - 13. април 2014.

Април						
П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Човек који живи само од наде, умреће од безнађа.
Италијанска пословица

понедељак 14. април 2014.

уторак 15. април 2014.

среда 16. април 2014.

16. априла 1346. године у Скопљу је српски краљ Душан Стефан Немањић крунисан за цара. Истовремено је проглашена Српска патријаршија са првим српским патријархом Јоаникијем.

четвртак 17. април 2014.

петак 18. април 2014.

субота - недеља 19 - 20. април 2014.

Април						
П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

21. априла 1882. године у Народном позоришту у Београду изведена је прва српска оперета „Врачара“ Даворина Јенка, аутора српске химне „Боже правде“.

понедељак 21. април 2014.

уторак 22. април 2014.

среда 23. април 2014.

„Маштајте као да ћете живети заувек, живите као да ћете умрети сутра“.
Џејмс Дин (James Dean), амерички глумац

четвртак 24. април 2014.

петак 25. април 2014.

субота - недеља 26 - 27. април 2014.

Април						
П	У	С	Ч	П	С	Н
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

26. априла 1986. године догодила се нуклеарна катастрофа у Чернобилу (Украјина). То је до сада најтежа нуклеарна несрећа. Здравствене, еколошке, економске и политичке последице ове катастрофе су огромне.

понеделњак 28. април 2014.

уторак 29. април 2014.

среда 30. април 2014.

„Знање говори, али мудрост слуша“.
Џими Хендрикс (Jimi Hendrix), амерички музичар

четвртак 1. мај 2014.

петак 2. мај 2014.

субота - недеља 3 - 4. мај 2014.

Maj						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

„Није постојао ниједан геније да није имао делић лудости у себи”.
 Аристотел, грчки филозоф

понедељак 5. мај 2014.

уторак 6. мај 2014.

среда 7. мај 2014.

„Живот - то је уметност да се у свему нађе лепота и радост.“
Максим Горки, руски писац

четвртак 8. мај 2014.

петак 9. мај 2014.

субота - недеља 10 - 11. мај 2014.

Мај						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

„Европа не може да буде створена одједном, преко ноћи; она ће изронити из конкретних достигнућа која ће, пре свега, омогућити искрену солидарност.“
 Шуманова декларација, донета 9. маја 1950. године

понедељак 12. мај 2014.

уторак 13. мај 2014.

среда 14. мај 2014.

„Најбољи људи су скромни у говору, а премашују у делању“.
Конфуције, кинески филозоф

четвъртак 15. мај 2014.

петак 16. мај 2014.

субота - недела 17 - 18. мај 2014.

Мај											
П	У	С	Ч	П	С	Н					
			1	2	3	4					
5	6	7	8	9	10	11					
12	13	14	15	16	17	18					
19	20	21	22	23	24	25					
26	27	28	29	30	31						

Колико има океана?

понедељак 19. мај 2014.

уторак 20. мај 2014.

среда 21. мај 2014.

„Срећа је нешто што се умножава када је делимо“.
Пауло Коелхо (Paulo Coelho), бразилски писац

четвртак 22. мај 2014.

петак 23. мај 2014.

субота - недеља 24 - 25. мај 2014.

Мај						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Колико чланица имају Уједињене нације?
 (а) 158 (б) 192 (в) 227

понеделњак 26. мај 2014.

уторак 27. мај 2014.

среда 28. мај 2014.

Учимо помало из победа, много из пораза.
Јапанска пословица

четвртак 29. мај 2014.

петак 30. мај 2014.

субота - недеља 31. мај - 1. јун 2014.

Мај						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

31. мај је Светски дан без дуванског дима.

понедељак 2. јун 2014.

уторак 3. јун 2014.

среда 4. јун 2014.

5. јун је Светски дан заштите животне средине (World Environment Day).

четвртак 5. јун 2014.

петак 6. јун 2014.

субота - недеља 7 - 8. јун 2014.

Јун						
П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

1357. године у Прагу је почела изградња каменог моста преко Влтаве који је добио назив Карлов мост по имену тадашњег императора Римско-немачког царства и чешког краља Карла IV. Према предању, датум почетка изградње одредили су астролози.

понедељак 9. јун 2014.

уторак 10. јун 2014.

среда 11. јун 2014.

12. јуна 1667. године Жан Батист Дени (Jean-Baptiste Denys), лекар Луја XIV, извео је прву успешну трансфузију крви петнаестогодишњем дечаку, користећи крв овце.

четвртак 12. јун 2014.

петак 13. јун 2014.

субота - недеља 14 - 15. јун 2014.

Јун							
П	У	С	Ч	П	С	Н	
							1
2	3	4	5	6	7	8	
9	10	11	12	13	14	15	
16	17	18	19	20	21	22	
23	24	25	26	27	28	29	
30							

Купујте што чешће сезонско воће и поврће које се производи локално; узгајање у пластеницима и транспорт са великих даљина имају негативан ефекат на животну средину.

понедељак 16. јун 2014.

уторак 17. јун 2014.

среда 18. јун 2014.

„Истина је да нема истине“.
Пабло Неруда (Pablo Neruda), чилеански песник

четвртак 19. јун 2014.

петак 20. јун 2014.

субота - недеља 21 - 22. јун 2014.

Јун						
П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Да паднемо, то можемо сами, али да се подигнемо, потребна је пријатељска рука.
 Јеврејска пословица

понедељак 23. јун 2014.

уторак 24. јун 2014.

среда 25. јун 2014.

Ниво Атлантског океана се просечно повећава три центиметра годишње.

четвртак 26. јун 2014.

петак 27. јун 2014.

субота - недеља 28 - 29. јун 2014.

Јун						
П	У	С	Ч	П	С	Н
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

„По мом мишљењу, најпапетнији од свих је онај човек који себе назове будалом бар једном месечно“.
Фјодор Михајлович Достојевски, руски писац

понедељак 30. јун 2014.

уторак 1. јул 2014.

среда 2. јул 2014.

Чак 99 одсто свих биљака и животиња које су икада живеле на Земљи сада је нестало.

четвртак 3. јул 2014.

петак 4. јул 2014.

субота - недеља 5 - 6. јул 2014.

Јул						
П	У	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Страст без ума је слепа, али ум без страсти је мртав.
Барух де Спиноза (Baruch de Spinoza), холандски филозоф

понедељак 7. јул 2014.

уторак 8. јул 2014.

среда 9. јул 2014.

Било би добро кад би младост знала све што може, а старост могла све што зна.
Бурманска пословица

четвртак 10. јул 2014.

петак 11. јул 2014.

субота - недеља 12 - 13. јул 2014.

Јул						
П	У	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Немачки картограф Мартин Валдземилер (Waldsemueller) објавио је 1507. године прву географску карту новог континента којем је дао назив Америка према имену италијанског морепловца Америга Веспучија.

понедељак 14. јул 2014.

уторак 15. јул 2014.

среда 16. јул 2014.

Отисци прста коала и људи су толико слични да их је тешко разликовати, чак и под микроскопом.

четвртак 17. јул 2014.

петак 18. јул 2014.

субота - недеља 19 - 20. јул 2014.

Јул						
П	У	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Од 2004. године више жена него мушкараца дипломира на високошколским установама у Европи.

понедељак 21. јул 2014.

уторак 22. јул 2014.

среда 23. јул 2014.

Мада је sida (или AIDS - синдром стеченог имунолошког дефицита) откривена пре 25 година, лек још увек није пронађен. Сida је и даље један од најчешћих узрочника смрти у свету.

четвртак 24. јул 2014.

петак 25. јул 2014.

субота - недеља 26 - 27. јул 2014.

Јул						
П	У	С	Ч	П	С	Н
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

„Свако је обавезан да признаје људско достојанство сваком човеку.“
 Емануел Кант (Immanuel Kant), немачки филозоф

понедељак 28. јул 2014.

уторак 29. јул 2014.

среда 30. јул 2014.

30. јул обележава се у целом свету као Међународни дан пријатељства.

четвртак 31. јул 2014.

петак 1. август 2014.

субота - недеља 2 - 3. август 2014.

Август													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
				1	2	3							
4	5	6	7	8	9	10							
11	12	13	14	15	16	17							
18	19	20	21	22	23	24							
25	26	27	28	29	30	31							

„Осећати се у свету као код куће можемо само помоћу рада. Ко не ради, тај нема домовине.”
Бертхолд Оербах (Berthold Auerbach), немачки песник

понедељак 4. август 2014.

уторак 5. август 2014.

среда 6. август 2014.

Од свих добрих ствари знање је најбоље: зато што га нико не може украсти, зато што га нико не може купити, зато што је неуништиво.
Хитопадеша, 12. век

четвртак 7. август 2014.

петак 8. август 2014.

субота - недеља 9 - 10. август 2014.

Август													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
				1	2	3							
4	5	6	7	8	9	10							
11	12	13	14	15	16	17							
18	19	20	21	22	23	24							
25	26	27	28	29	30	31							

„Ко настоји другога да увреди, сам себе вређа.“
Еразмо Ротердамски (Desiderius Erasmus of Rotterdam), холандски писац

понедељак 11. август 2014.

уторак 12. август 2014.

среда 13. август 2014.

12. август је Светски дан младих.

четвртак 14. август 2014.

петак 15. август 2014.

субота - недеља 16 - 17. август 2014.

Август													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
				1	2	3							
4	5	6	7	8	9	10							
11	12	13	14	15	16	17							
18	19	20	21	22	23	24							
25	26	27	28	29	30	31							

Упркос телефону и интернету, поште широм света сваког дана проследе 1,2 милијарде писама.

понедељак 18. август 2014.

уторак 19. август 2014.

среда 20. август 2014.

19. август се обележава као Светски дан хуманитараца.

четвртак 21. август 2014.

петак 22. август 2014.

субота - недеља 23 - 24. август 2014.

Август													
П	У	С	Ч	П	С	Н							
				1	2	3							
4	5	6	7	8	9	10							
11	12	13	14	15	16	17							
18	19	20	21	22	23	24							
25	26	27	28	29	30	31							

Деца у првом разреду основне школе у Јапану почињу да уче 1850 различитих знакова, уместо 30 слова колико има наша азбука.

понедељак 25. август 2014.

уторак 26. август 2014.

среда 27. август 2014.

Не будите равнодушни, јер равнодушност је смртоносна за људску душу.
Максим Горки, руски писац

четвртак 28. август 2014.

петак 29. август 2014.

субота 30 - 31. август 2014.

Август						
П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

29. август је Међународни дан против нуклеарних проба.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6**
- 7**
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13**
- 14**
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20**
- 21**
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27**
- 28**
- 29
- 30

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

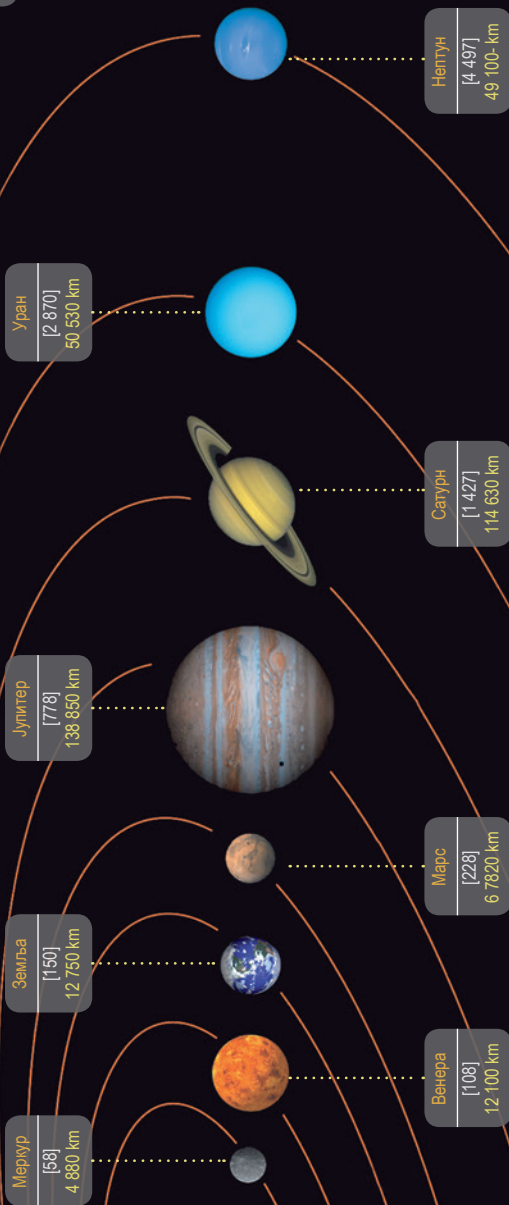
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6**
- 7**
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13**
- 14**
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20**
- 21**
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27**
- 28**
- 29
- 30
- 31

Сунчев систем

Име планете

[Удаљеност од Сунца, у
милионима км]

Пречник

[illegible]

Европска унија

ЕУ сервер на којем се налазе све институције, информације, закони:
<http://europa.eu>

Делегација Европске уније у Републици Србији
www.europa.rs

Публикације и брошуре ЕУ – EU BOOKSHOP
<http://bookshop.europa.eu>

Европске престонице културе у 2013.
Марсеј (Француска)
www.mp2013.fr
Кошице (Словачка)
www.kosice2013.sk/en

Европске престонице културе у 2014.
Умео (Шведска)
www.umea.se
Рига (Летонија)
<http://riga2014.org/en>

Европски портал за младе – волонтерска размена
http://europa.eu/youth/volunteering_-_exchanges/work_camps/index_eu_en.html

Културни центри земаља чланица Европске уније у Србији

Аустријски културни форум – Österreichisches Kulturforum
<http://bmeia.gv.at/kultur/belgrad.html>

Британски савет – British Council
<http://britishcouncil.org/serbia.htm>

Немачки институт за културу – Goethe-Institut Belgrad
www.goethe.de/ins/cs/bel/srindex.htm

Шпански културни центар – Instituto Cervantes
<http://belgrado.cervantes.es/rs/default.shtm>

Италијански институт за културу – Istituto Italiano Di Cultura
www.iicbelgrado.esteri.it

Француски институт у Србији – L'Institut français de Serbie
Београд.....www.institutfrancais.rs
Ниш.....<http://cfnis.org.rs>
Нови Сад.....<http://ccfns.org.rs>

Инфо-центри о Европској унији у Србији

Информациони центар Европске уније у Београду
www.euinfo.rs

ЕUi – Централна библиотека Универзитета у Новом Саду
www.uns.ac.rs/sr/eui/index.html

ЕUi – Универзитетска библиотека Светозар Марковић у Београду
www.unilib.bg.ac.rs/eui.php

EDC – Библиотека Института за међународну политику и привреду у Београду
www.diplomacy.bg.ac.rs/library.htm#2

Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије
www.seio.gov.rs

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
www.mpn.gov.rs

Министарство омладине и спорта Републике Србије
www.mos.gov.rs

Министарство културе и информисања Републике Србије
www.kultura.gov.rs

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 28 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal grey lines across its entire width, providing a guide for handwriting or typing. The paper itself is a clean, off-white color.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There is no text or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 horizontal blue or grey lines spaced evenly apart, typical of notebook paper. The lines extend across the entire width of the page, leaving small margins at the top and bottom. There are no vertical lines, text, or other markings on the page.

[illegible]

2014

Януар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Фебруар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

Март						
П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Април						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Май						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Јун						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Јул						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Август						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Септембар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Октобар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Новембар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Децембар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

2015

Јануар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Фебруар						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

Март						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

Април						
П	У	С	Ч	П	С	Н
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Май						
П	У	С	Ч	П	С	Н
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Јун						
П	У	С	Ч	П	С	Н
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Јул						
П	У	С	Ч	П	С	Н

<

Издавач:

Делегација Европске уније у Републици Србији
Владимира Поповића 40/V
11070 Београд

Тел 011-3083200

Факс 011-3083201

Мејл delegation-serbia@ec.europa.eu

Веб www.europa.rs

ЕУ инфо центар
Дечанска 1 (Дом омладине)
11000 Београд

Тел 011-3229922

Мејл info@euinfo.rs

Веб www.euinfo.rs

Фејсбук [euinfo.rs](https://www.facebook.com/euinfo.rs)

Твитер [euicbg](https://twitter.com/euicbg)

Овај пројекат финансира Европска унија у сарадњи са:

Министарство просвете, науке
и технолошког развоја

Европски дневник (*The Europa Diary*), који се већ годинама користи као наставно средство у школама у ЕУ, пети пут се штампа на српском језику под називом *Европски дневник: Мудар избор*. Он покрива широк опсег тема, као што су: Европска унија (ЕУ), Србија и ЕУ, заштита потрошача, екологија, заштита на Интернету, насиље и спречавање насиља, спорт, култура, путовања, студирање, тражење посла, људска права итд.

ISBN 9789292381363

Није на продају.

